

**T.C.
SİİRT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANA BİLİM DALI**

Neşe ÖZEL KOCA

KAYITDIŞI EKONOMİ: SİİRT ÖRNEĞİ (TEFECİLİK)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Yüksel BİRİNCİ

SİİRT-2017

T.C.
SIIRT ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Siirt Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum "Kayıtdışı Ekonomi: Siirt Örneği (Tefecilik)" adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

08/05/2017
Neşe ÖZEL KOCA

T.C.
SİİRT ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Prof. Dr. Yüksel BİRİNCİ danışmanlığında, Neşe ÖZEL KOCA tarafından hazırlanan bu çalışma 08/05/2017 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından İktisat Anabilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan (Tez Yöneticisi) : Prof. Dr. Yüksel BİRİNCİ

İmza:

Jüri.Üyesi : Doç. Dr. Arzdar KİRACI

İmza:

Jüri.Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Hamza ŞİMŞEK

İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir.

31/05/2017

İmza

Adı ve Soyadı
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	IV
ABSTRACT	V
KISALTMALAR	IV
TABLolar DİZİNİ	VII
ŞEKİLLER DİZİNİ	VIII
EKLER DİZİNİ.....	IX
ÖNSÖZ.....	X
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAYITDIŞI EKONOMİ

1.1. KAYITDIŞI EKONOMİNİN TANIMI	3
1.2. KAYITDIŞI EKONOMİNİN UNSURLARI	4
1.2.1. Yasadışı Ekonomi	4
1.2.1.1. Türkiye’de Yasadışı Faaliyetlerin Önlenmesine Yönelik Çalışmalar.....	5
1.2.2. Beyan Dışı Ekonomi	6
1.2.2.1. Yasal Olarak Gelirleri Kayıt Dışında Kalan Mükellefler	6
1.2.2.2. Gelirlerini Yasalara Aykırı Olarak Kayıt Dışına Çıkaran Mükellefler	7
1.2.3. Enformel Ekonomi.....	8
1.3. KAYITDIŞI EKONOMİ’NİN SEBEPLERİ	8
1.3.1. Ekonomik Nedenler	8
1.3.2. Mali Nedenler	10
1.3.3. Çalışma Hayatından Kaynaklanan Nedenler	11
1.3.4. Sosyal Faktörlerden Kaynaklanan Nedenler.....	11
1.3.5. Psikolojik Nedenler.....	12
1.3.6. Siyasal Nedenler	12
1.4. KAYITDIŞI EKONOMİYİ ÖNLEMeye YÖNELİK ÇALIŞMALAR	13
1.4.1. Türk Vergi Sisteminden Kaynaklanan Sorunlara Yönelik Öneriler	13
1.4.1.1. Türk Vergi Sisteminin Karmaşık Yapıdan Kurtarılması	13
1.4.1.2. Gelir ve Kurumlar Vergisi Oranlarının Düşürülmesi.....	14
1.4.2. Belge Düzeninin Yerleşmesi	14
1.4.3. Tapu Harcı ve Emlak Vergisi Oranlarının Düşürülmesi	15
1.4.4. Vergi Cezaları Etkin Bir Şekilde Uygulanmalı	15
1.4.5. Asgari Ücret Üzerindeki Vergi Payları Düşürülmeli.....	16
1.4.6. Kayıt Dışı İstihdam ile Mücadele Edilmeli	16
1.4.7. Nakit Para Kullanımı Azaltılmalı	16
1.4.8. Zirai Kazançların Vergilenmesi Yeniden Düzenlenmesi	17
1.5. KAYITDIŞI EKONOMİK FAALİYETLERİN ETKİLERİ	18

1.5.1. Kayıtdışı Ekonomik Faaliyetlerin Olumlu Etkileri.....	18
1.5.2. Kayıtdışı Ekonomik Faaliyetlerin Olumsuz Etkileri	19
1.6. KAYITDIŞI EKONOMİ VE SUÇ ÖRGÜTLENMELERİ İLİŞKİSİNİN SOSYOLOJİK BOYUTU.....	20
1.7. KAYITDIŞI EKONOMİNİN SUÇ ÖRGÜTLENMELERİNİN OLUŞUMUNA ETKİSİ.....	21

İKİNCİ BÖLÜM

TEFECİLİK

2.1. TEFECİLİK SUÇ TANIMI	23
2.2. SUÇLA KORUNAN HUKUKİ YARAR	24
2.3. MADDİ UNSURLAR.....	25
2.3.1. Tefecilik Suçunun Konusu.....	25
2.3.2. Tefecilik Suçunun Faili.....	26
2.3.3. Tefecilik Suçunun Mağduru	26
2.3.4. Tefecilik Suçunda Fiil.....	27
2.3.5. Tefecilik Suçunda Hareket ve Sonuç.....	28
2.3.5.1. Çek ve Senet Kırdırma Yoluyla İşlenen Tefecilik	29
2.3.5.2. Kredi Kartı (POS) Tefeciliği.....	30
2.4. TEFECİLİK SUÇUNUN MANEVİ UNSURLARI	32
2.5. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ.....	33
2.5.1. Teşebbüs	33
2.5.2. İştirak	34
2.5.3. İçtima	36
2.5.4. Yaptırım	36
2.5.5. Muhakeme	37
2.5.5.1. Soruşturma Evresi	38
2.5.5.2. Kovuşturma Evresi.....	39
2.6. HUKUKA AYKIRILIK UNSURU	40

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE TEFECİLİK VE SİİRT ÖRNEĞİ

3.1. TÜRK HUKUKUNDA TEFECİLİK	41
3.1.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem	41
3.1.1.1. İslam Hukuku Öncesi Dönem	41
3.1.1.2. Kuran-ı Kerim'deki Tefecilik Yasağı	43
3.1.1.3. Murabaha Nizamnamesi.....	45
3.1.2. Cumhuriyet Dönemi	46
3.1.2.1. 2279 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Kanunu.....	46
3.1.2.2. 90 sayılı Kanun Hükmünde Kararname	48
3.1.2.3. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu.....	50

3.2. KARŞILAŞTIRMALI HUKUK İLE TÜRK HUKUKUNUN BİRLİKTE DEĞERLENDİRİLMESİ	52
3.2.1. Tefecilik Suçunun Maddi Unsuru Açısından Değerlendirilmesi.....	53
3.2.2. Tefecilik Suçunun Maddi Konusu Açısından Değerlendirilmesi	53
3.2.3. Tefecilik Suçunun Yaptırımını Açısından Değerlendirilmesi	54
3.3. TÜRKİYE'DE TEFECİLİK'İN BOYUTU	55
3.3.1. Tefecilik Olay ve Şüpheli Sayıları.....	55
3.3.1.1. POS Tefeciliği Oranları.....	59
3.3.2. Türkiye'de Tefecilik ile İlgili Açılan Davalarda Suç ve Sanık Sayıları	61
3.3.3. Türkiye'de Tefecilik ile İlgili Açılan Davalarda Karar Türleri	62
3.3.4. İllere Göre Tefecilik Oranları	62
3.4. SİİRT İLİNDE TEFECİLİK	65
3.4.1. Siirt İlinde Tefecilik Suçu İşleme Şekilleri.....	65
3.4.2. Siirt İlinde Tefecilik Olayı İle Siirt İl Emniyet Müdürlüğü'ne Yapılan Başvuru ve Şüpheli Sayısı	66
3.4.3. Siirt İlinde Tefecilik ile İlgili Açılan Davalarda Suç ve Sanık Sayıları.....	69
3.4.4. Siirt İlinde Tefecilik ile İlgili Açılan Davalarda Karar Türleri.....	69
3.4.5. Çevre İllerde Tefecilik İle İlgili Açılan Davalarda Suç ve Sanık Sayıları.....	70
3.4.6. Siirt İlinde Tefeciliğin Önlenmesine Yönelik Çalışmalar	72
3.4.7. Siirt İlinde Tefecilik İle Mücadeledeki Engeller	73
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	75
KAYNAKÇA	79
EKLER.....	83
ÖZGEÇMİŞ.....	99

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ
KAYITDIŞI EKONOMİ: SİİRT ÖRNEĞİ (TEFECİLİK)

Neşe ÖZEL KOCA

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Yüksel Birinci

2017, 111 sayfa

Juri: Prof. Dr. Yüksel BİRİNCİ

Doç. Dr. Arzdar Kiracı

Yrd. Doç. Dr. Hamza Şimşek

Kayıtdışı ekonomi, gelişmekte olan ülkelerin en önemli sorunlarından biri durumuna gelmiştir. Bu sorunun çözülmesi için yürürlüğe konulacak düzenlemeler konusunda çokça tartışmalar yaşanmaktadır. Kayıtdışı ekonomi faaliyetleri, vergi kaçakçılığı, tefecilik, uyuşturucu kaçakçılığı, kara para aklama gibi geniş yelpazede yer almaktadır. Kayıtdışı ekonominin unsurları içerisinde yer alan tefecilik, ihtiyaç sahipleri kişilerin, güçlü olanın ve sermayeyi elinde bulunduranın ölçsüz bir kazanç elde ederek, kamu otoritesinin izni olmadan faiz karşılığında ödünç para almasıdır. Kişilerin, kamu otoritesinin izni dışında faiz karşılığı borç alması sonucu ekonomik bakımından zor duruma düşmeleri, borç batağı içine girmeleri ve bu borcun geri ödeme imkânsızlığına düşmeleri Türkiye’de çokça karşılaşılan durumlardan biridir. Bunun sonucunda bu kişiler, ekonomik olarak yıkıntıya uğramakta, malvarlıklarını kaybetmekte, aileleri dağılmakta hatta borcunu ödeyemeyen kişiler hayatlarına son verme noktasına kadar gelmektedirler.

Bu tez çalışmasında Türkiye’de tefeciliğin tarihsel gelişimi, boyutu ve Türk hukukundaki yeri hakkında bilgiler verilmiş, sonrasında Siirt ilinde tefeciliğin boyutu, nedenleri, tefecilik suçunun işleniş biçimleri hakkında bilgi verilmiş ve tefeciliğin önlenmesine yönelik olarak yapılması gerekenler hakkında değerlendirmeler yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kayıtdışı Ekonomi, Tefecilik, Türkiye, Siirt

ABSTRACT
MASTER'S THESIS
INFORMAL ECONOMY: SİİRT SAMPLE (USURY)

Neşe ÖZEL KOCA

Advisor: Prof. Yüksel Birinci

2017 Page: 111

Jury: Prof. Dr. Yüksel Birinci

Assoc. Prof. Dr. Arzdar Kiracı

Assist. Prof. Dr. Hamza Şimşek

Informal economy, is one of the most important problems of developing countries. There is frequent discussions about the regulations that will be put into effect to solve this problem. Unregistered economic activities take place in a wide range of activities such as tax evasion, usury, drug trafficking or money laundering. Usury, which is included in the components of the unregistered economy, means the needy person taking a loan from people who possess capital stock and gets disproportionate gain with high interest, without the consent of the public authorities. It is one of the most common situations in Turkey that people without permission of public authority fall into a difficult economic situation because of borrowing with a high interest rate causing them to fall into debt and the inability of repayment of this debt. As a result, these people are being subjected to economic collapse, losing their possessions, their families splits even those people come to the point of ending their lives.

In this study, the historical development, dimension of usury in Turkey and its place in Turkish law has been given. Then, information about, the dimension of usury in Siirt province, the causes, the manner in which the usury crime committed has been given and also assessments has been made about what is supposed to be done in order to prevent usury.

Keywords: Informal Economy, Usury, Turkey, Siirt

KISALTMALAR

ASİGM	: Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü
AY	: Anayasa
AYM	: Anayasa Mahkemesi
CD	: Ceza Dairesi
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
GSMH	: Gayrisafı Milli Hâsıla
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
KOM	: Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele
KOMDB	: Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı
MASAK	: Mali Suçları Araştırma Kurulu
SEM	: Siirt Emniyet Müdürlüğü
SIEM	: Siirt İl Emniyet Müdürlüğü
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
VUK	: Vergi Usul Kanunu

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1.1: Sonuçlandırılan Analiz ve Değerlendirme Dosyalarının Konularına Göre Dağılımı ve Dosya Kapsamında Analize Tutulan Kişi Sayısı (2011-2015).....	6
Tablo 3.2: Ceza Mahkemelerinde 5237 Sayılı TCK Uyarınca Yıl içinde Açılan Davalardaki Suç ve Sanık Sayıları (Madde 241).....	61
Tablo 3.3: Ceza Mahkemelerinde 5237 Sayılı TCK Uyarınca Verilen Karar Türleri (Madde 241 /1).....	62
Tablo 3.4: Ceza Mahkemelerinde 5267 Sayılı TCK Uyarınca Yıl İçinde Açılan Davalardaki Suç ve Sanık Sayıları.....	69
Tablo 3.5: Ceza Mahkemelerinde 5237 Sayılı TCK Uyarınca Verilen Karar Türleri (SİİRT).....	70

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 3.1: 2011 Tefecilik Olay ve Şüpheli Sayıları	56
Şekil 3.2: 2012 Tefecilik Olay ve Şüpheli Sayıları	56
Şekil 3.3: 2013 Tefecilik Olay ve Şüpheli Sayıları	57
Şekil 3.4: Yıllara Göre Tefecilik Suçları Planlı Operasyonları	57
Şekil 3.5: 2014 Tefecilik Olay ve Şüpheli Sayıları	58
Şekil 3.6: Yıllara Göre Tefecilik Suçları Planlı Operasyonları	59
Şekil 3.7: Yıllara Göre POS Cihazı Sayısı	60
Şekil 3.8: Yıllara Göre Kredi Kartı Sayısı.....	60
Şekil 3.9: 2011 Yılı İllere Göre Tefecilik Olay Sayıları.....	63
Şekil 3.10: Tefecilik Operasyon Sayıları İlk 10 İl (2012)	64
Şekil 3.11: Tefecilik Operasyon Sayıları İlk 10 İl (2013)	64
Şekil 3.12: Tefecilik Olay Sayıları İlk 10 İl (2014).....	64
Şekil 3.13: 2010-2015 Yılları Arasında Tefecilik Olayı Nedeniyle Siirt İl Emniyet Müdürlüğü'ne Yapılan Şikayet Sayısı.....	68
Şekil 3.14: 2010-2015 Yılları Arasında Siirt İlinde Tefecilik Suçundan Adli Soruşturma Başlatılan Şüpheli Sayısı	68
Şekil 3.15: İllere Göre Ceza Mahkemelerinde 5237 Sayılı TCK Uyarınca Yıl İçinde Açılan Davalardaki Suç ve Sanık Sayıları.....	71
Şekil 3.16: 2010-2015 Yılları Arasında Açılan Davalardaki Suç Ortalaması.....	71

EKLER DİZİNİ

EK 1: Çek-Senet KıırmaTefecilik Suçu İle İlgili Kararlar	85
7693/5398 Sayılı Karar	85
EK 2: Kredi Kartı (POS) Tefeciliği İle İlgili Alınan Kararlar.....	86
5196/2673 Sayılı Karar	86
3811/1486 Sayılı Karar	86
22649/1699 Sayılı Karar	87
EK 3: Suçun Sübutu İle İlgili Kararlar	88
8600/5874 Sayılı Karar	88
8614/5873 Sayılı Karar	89
7972/5125 Sayılı Karar	89
11300/12769 Sayılı Karar	90
5120/2045 Sayılı Karar	90
EK 4: Eksik İnceleme ve Araştırmayla İlgili Kararlar	91
3601/1343 Sayılı Karar	91
3601/1343 Sayılı Karar	91
1564/2830 Sayılı Karar	92
1326/30768 Sayılı Karar	93
2171/30427 Sayılı Karar	94
18600/19249 Sayılı Karar	95
EK 5: Eski ve Yeni Yasa İle İlgili Kararlar.....	95
1995/207236 Sayılı Karar	95
5898/10395 Sayılı Karar	97
EK 6: Siirt KOM Şube Müdürlüğü Bilgi Cevabı	96

ÖNSÖZ

Ülkemizde, şehirlerin ekonomik yapısı ve gelişmişlik düzeyleri arasında değişkenlikler olmasına rağmen, kayıtdışı ekonominin varlığı bilinen bir gerçektir. Kayıtdışı ekonomide önemli bir rol oynayan tefecilik, yıllardan beri süregelen ve insanların yaşamlarını derinden etkileyen bir sorun haline gelmiştir. Bu durumda, tefeciliğin önüne geçilebilmesi için o ülkeye ait nedenlerinin ve etkilerinin bilinmesi ve boyutunun tespit edilmesi gerekmektedir. Bu yüzden bu çalışmada, Türkiye’de ve Siirt ilinde meydana gelen tefeciliğin boyutları ve etkileri tahmin edilmeye çalışılmıştır.

Bu tezin hazırlanmasında desteğini esirgemeyen, her alanda yol gösteren, değerli danışman hocam Prof. Dr. Yüksel Birinci’ye, yardımlarını esirgemeyen kıymetli hocam Doç. Dr. Arzdar Kiracı’ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca, destekleriyle her zaman yanımda olan çok değer verdiğim sevgili eşim ve aileme çok teşekkür ederim.

GİRİŞ

Kayıtdışı ekonomi, Gayri Safi Milli Hâsıla içinde bulunmayan ekonomik faaliyetlerden biridir. Kayıtdışı ekonominin kısa vadede olumlu özellikleri olmasına rağmen, uzun vadede gelir dağılımının bozulmasına, haksız rekabete, devletin vergi gelirlerini düşürerek kamu açıklarının artmasına, uzun vadede çalışanların sosyal güvenlik haklarının tam olarak kullanılamamasına neden olmaktadır (Yetişen, Tutu, Karahan, 2014).

Türkiye’de kayıtdışı ekonomi son yıllarda çokça tartışılan ve çözüm üretilmesi gereken, Türkiye ekonomisinin gelişmesinin önündeki sorunlardan biridir ve bu sorunun ortaya çıkışı kentleşme süreçleri ile başlamaktadır. Çarpık kentleşme, göç ve istihdam sorunları, hızlı nüfus artışı kayıtdışı ekonominin yanı sıra suç ekonomisinin özellikle suç örgütlenmelerinin faaliyet alanları olarak oluşmasına neden olmaktadır. Suç örgütlenmeleri, yasadışı ve kayıtdışıdır. Suç örgütlenmelerinin oluşumu ve yapılanmasında Türkiye’nin sosyo-ekonomik yapısının etkisi büyüktür. Şehirlerde geçinebilmenin çıkar yolu olarak aynı zamanda yasadışı da olsa geçim kaynağı olarak görülmüştür (Kâhya ve Irmak, 2014).

İslamiyet’ten önce düşük gelirli insanlar ihtiyaçlarını karşılayabilmek amacıyla faiz karşılığı borç alarak faizciliğin ekonomik faaliyet olarak ortaya çıkmasına neden olmuşlardır. Böylece faizcilik, İslamiyet öncesinden günümüze gelişerek düşük gelirli insanların sömürülmesine neden olmuştur (İnci, 2014).

Ülkemizde tüketimin artmasıyla gelir ve gider arasındaki orantısızlık kredi kartları aracılığıyla borç alınarak kapatılmaya çalışılmaktadır. Bunun sonucu olarak son dört yıl içerisinde yaşanan tefecilik olaylarında büyük bir artış gerçekleşmiştir (MASAK, 2013).

Siirt’te tefecilik suçunu işleme, koyun ticareti ve araç satış protokolü adı altında yasal zemin oluşturulmaya çalışılarak yapılmaktadır. Ayrıca POS tefeciliği yöntemi ile de telefon bayileri ve kuyumcular aracılığı ile yapılmaktadır. Tefecilerden para alma nedenleri olarak, acil nakit para ihtiyacı, kredi çekme imkanının bulunmaması, bankalarda kişilerin kara listede bulunmaları ve bankaların kredi çekme konusunda uzun süren prosedür olarak gösterilebilir. Siirt’te tefecilik yapan şahıslar hakkında, mağdur şahısların herhangi bir müracaatı olmadığı durumlarda suçun öğrenilmesi ve müdahale

edilmesi mümkün değildir. Ayrıca mağdur şahıslar tefecilerle anlaşarak emniyetteki ifadelerini geri çektiklerinden dolayı tefeciler hakkında işlem yapılamamaktadır (SEM, 2014).

Tefecilik suçunda sadece tefecilik yapan kişinin değil tefeciden borç alan kişinin de cezalandırılması gerekmektedir. Çünkü mağdur olan kişi, tefeciden borç alırken aldığı borç sebebiyle ceza alacağını bilse tefeciden borç almayacak böylece aldığı borç nedeniyle daha fazla zor duruma düşmeyecektir (İnci, 2014).

Bu tezin ortaya çıkmasında, kaynak tarama, veri toplama ve yorumlama başvurulan araştırma yöntemleridir. Bu konu için ülkemizde ve Siirt ilinde konu ile ilgili kitap, dergi, makale, elektronik kaynak ve Siirt İl Emniyet Müdürlüğünde (SİEM'de) alınan bilgilerden yararlanılmıştır. Tefecilik suçunun incelenme amacı kanunda bulunan eksiklik ve karmaşadan kaynaklanmaktadır. Tefecilik suçu günlük hayatta çok sık işlenen, işlenme yöntemleri teknolojiye bağlı olarak değişmektedir. Öyle ki Mali Suçları Araştırma Kurulunu'nun 2010 Yılı Faaliyet Raporuna göre tefecilik ekonomik alanda en fazla işlenen suçlardan biri olarak görülmektedir (SEM, 2014a; SEM, 2014b)

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kayıtdışı ekonominin tanımı yapılarak, kayıtdışı ekonominin unsurları, sebepleri, etkileri, kayıtdışı ekonomiyi önlemeye yönelik çalışmalar ve kayıtdışı ekonominin suç örgütlenmeleri ile ilişkisi ele alınmış, yasadışı faaliyetlerin Türkiye'deki durumu açıklanmaya çalışılmıştır.

İkinci bölümde tefecilik suçunun tanımı, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda tefecilik suçunun ne şekilde düzenlenmiş olduğu konusu ele alınmıştır. Bu bölümde suçla korunan hukuksal değer, suçun maddi konusu, fail ve mağduru, suç oluşturan eylem, suçun manevi ve hukuka aykırılık unsuru, suçun özel görünüş biçimlerine yer vererek tefecilik suçunun yargılanması ve yaptırımı hakkında bilgi verilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ise Türk Hukukunda tefecilik süreci açıklanmış karşılaştırmalı hukuk ile Türk hukuku maddi unsurları, maddi konusu ve yaptırım açısından değerlendirilmiştir. Ardından tefecilik suçunun Türkiye'deki boyutu istatistiksel olarak ele alınmış daha sonra Siirt boyutu işlenmiştir. Siirt ilinde yaşanan tefecilik olaylarının nedenleri, tefeciliğin işleniş biçimleri ve resmi birimlere yansıyan rakamlar ele alınmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAYITDIŞI EKONOMİ

Birinci bölümde, Türkiye’de yüksek oranda gerçekleşen kayıtdışı ekonominin ve kayıtdışı ekonomide tefeciliğin boyutu gösterilmeye çalışılmıştır. Ayrıca, kayıtdışı ekonominin sebepleri tespit edilerek önüne geçilebilmesi için çözüm önerilerinde bulunulmuştur. İlk olarak kayıtdışı ekonominin tanımı, boyutu ve nedenlerinin tespit edilmiştir ve kayıtdışı ekonominin Türkiye’deki yeri ve Türkiye’de tefeciliğin boyutunun anlaşılması amaçlanmıştır.

Kayıtdışı ekonominin, mevcut durumunu değerlendirmek ve çalışmalara ışık tutması açısından, kayıtdışı ekonomik faaliyetlerin ölçülmesinde zorluklar yaşansa da bir çok yöntemle tahmin edilmeye çalışılmaktadır. Türkiye’de kayıtdışı ekonomik faaliyetlerin yüksek oranda gerçekleşmesi, durumun önemini ortaya koymaktadır. Bu durumun önüne geçilebilmesi için çözüm yolları aranmaktadır. Kayıtdışı ekonomi, Türkiye ekonomisinin gelişmesinin önünde bir engel olup Türkiye’de kayıtdışı ekonominin boyutunun belirlenmesi ve çözüm önerilerinin getirilmesi önem arz etmektedir (Azaklı, 2009).

1.1. KAYITDIŞI EKONOMİNİN TANIMI

Fiili olarak gerçekleşmesine rağmen, ekonomik faaliyetlerin kayıt altına alınamamasına kayıtdışı ekonomi denir. Bu ekonomik faaliyetler kamu idarelerince denetim altına alınamaz, kontrol edilemez ve böylelikle gayri safi milli hâsıla hesaplanırken dikkate alınmazlar. Böylece gayri safi milli hâsıla olduğundan daha düşük bir tahmine neden olmaktadır (Azaklı, 2009).

Geniş bir alanı kapsadığından dolayı birçok kavram kayıtdışı ekonomiye eş anlamlı olarak kullanılabilir. Bu kavramlardan bazıları, vergisiz ekonomi, gayri resmi ekonomi, kayıp ekonomi, gizli ekonomi, gölge ekonomi, saklı ekonomi, görünmez ekonomidir. Rusya’da ise kayıtdışı ekonomi “hatalı sollama” olarak adlandırılmıştır (Sarılı, 2002). Bu kavramların her biri ekonomide farklı bir alana etki etmekte, fakat

kullanılan bu kavramların tümü kayıtdışı ekonomiyi tanımlamada yetersiz kalmaktadır (Önder, 2012).

Günümüzde ekonominin en önemli sorunlarından biri kayıtdışı ekonomidir. Kayıtdışı ekonominin sonuçlarının büyük çaplı etkileri olduğundan dolayı gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler tarafından çözüm getirilmesi gereken bir sorundur. Kayıtdışı ekonomi çeşitli bilim dalları tarafından incelenmektedir. Bunun sebebi ise kayıtdışı ekonominin etkilerinin büyük çaplı olmasından dolayıdır. İktisat ve maliye gibi bilim dallarının yanında siyaset bilimi, antropoloji, istatistik, sosyoloji bilimi tarafından da incelemeye alınmıştır (Azaklı, 2009).

1.2. KAYITDIŞI EKONOMİNİN UNSURLARI

Geliri elde eden kişiler açısından kayıtdışı ekonomi; yasadışı ekonomi, beyan dışı ekonomi ve enformel ekonomi olarak üç grupta incelenebilir.

1.2.1. Yasadışı Ekonomi

Kayıtdışı ekonomide yasadışı faaliyetler, toplum tarafından kötü olarak nitelendirilen kanun olarak yasaklanan faaliyetler olarak tanımlanabilir. Örnek olarak tefecilik, fahişelik, uyuşturucu kaçakçılığı, dolandırıcılık, gümrük ve sigara kaçakçılığı olarak gösterilebilir (Sarılı, 2002).

Bu tür ekonomik faaliyetlerin bir kısmı birçok sebep nedeniyle yeraltına kaymakta, böylece vergilendirilebilen kaynaklar da yeraltına kaymakta ve sonuç olarak bu durum vergi kaybının doğmasına neden olmaktadır. Vergi kaybının doğmasına neden olan kayıtdışı ekonomik faaliyetler tespit edildiği zaman ilgililer vergi cezalarına çarptırılarak cezalandırılırken, yasadışı ekonomik faaliyetleri yapanlar ise vergi cezalarının yanında kanunlarda yer alan hapis cezası ve para cezası ile cezalandırılmaktadırlar. Bu tür yasadışı faaliyetleri yapanların elde ettikleri gelire kara para denilmektedir. Yasadışı faaliyetlerden elde edilen gelirin yasal kazanç olarak görünüm kazandırılması ise kara paranın aklanmasıdır. Yasadışı faaliyetlerin işlenmesiyle kazanılan para veya para yerine geçen tüm evrak ve senetler, tüm ekonomik menfaatler kara para olarak adlandırılabilir. Kara para kayıtdışı ekonomi bulunan tüm ülkelerde yaygın olarak bulunmaktadır ve bu tür yasadışı faaliyetler ile

kazanılan gelir olan kara paranın aklanması da suç olarak sayılabilmektedir (Sarılı, 2002).

Kara paranın elde edilmesi için bir suç işlenmesi gerekmektedir. Elde edilmiş olan gelir, kanun tarafından yasaklanmış olan faaliyet sonucunda elde edilmiş olmalıdır. İşlenen bu suç olmasa gelir de elde edilemeyecek olması gerekmektedir. Suç işleyerek kazanç sağlayan kişiler genellikle bu elde ettikleri kazançları yasal yollar ile elde edildiğini göstermek için yasal olarak elde edilen gelirler arasına katarak sistem içerisine dâhil etmek istemektedirler. Öncelikle ayırma ve bütünleştirme aşamalarından geçen kara para daha sonra meşru hale getirilerek yasal olarak elde edilen gelir olarak sisteme dâhil edilmektedir (Azaklı, 2009).

1.2.1.1. Türkiye’de Yasadışı Faaliyetlerin Önlenmesine Yönelik Çalışmalar

Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı (MASAK), terörün finansmanını ve suç gelirlerini aklanmak önlenmek ve bu suçları tespit etmektedir. Yaptıkları çalışmalar analiz, değerlendirme ve inceleme bölümlerine ayrılmaktadır. MASAK’ın suçu tespit etmek amacı ile yaptığı analiz; 5549 sayılı Kanun kapsamında toplanan muhtelif veriler ile alınan ihbar ve bildirimler, istatistiki ve analitik yöntemlerin kullanılmasıyla ve teknik araçların yardımıyla işlenerek bunlardan nitelikli mali istihbarat elde etme amacıyla yapılan çalışmalardır. Değerlendirme ise; MASAK’ın nüfuz etmiş olduğu olaylar ya da yapılmış olan analizlere istinaden malvarlığına ve kişilere yönelik olarak aklama ve terörizmin finansmanı suçuyla ilgili ciddi şüphe ve emarelerin ortaya çıkarılması amacıyla yapılmış olan çalışmaları oluşturmaktadır. Son olarak inceleme ise; aklama suçunun işlendiği konusunda olgular var ise bu olguların tespit edilmesine yönelik olarak yapılan çalışmaları oluşturmaktadır (MASAK, 2015).

MASAK, 5549 sayılı Kanununun 19’uncu maddesine göre, terörün finansmanı ve suç gelirlerinin aklanması suçlarıyla ilgili yapmış olduğu analiz ve değerlendirme çalışmalarını maliye uzmanları vasıtasıyla yapmaktadır. Suç gelirlerinin aklanması suçuyla ilgili incelemeleri ise vergi müfettişleri, gümrük ve ticaret müfettişleri, bankalar yeminli murakıpları, hazine kontrolörleri, sigorta denetleme uzman ve aktüerleri, bankacılık düzenleme ve denetleme kurumu ve sermaye piyasası kurulu uzmanları vasıtası ile gerçekleştirmektedir (MASAK, 2015). MASAK tarafından yapılmakta olan

analiz, değerlendirme ve inceleme çalışmaları, çeşitli kaynaklara dayanarak başlatılmaktadır. Başlıca dayanaklar; Cumhuriyet savcılıklarından gelen talepler, kamu kurum veya kuruluşları ile yurt içindeki veya yurt dışındaki özel veya tüzel kişilerden alınan ihbarlar ile 5549 sayılı Kanuna göre şüpheli işlemleri bildirmekle görevli olan yükümlülerce intikal ettirilen şüpheli işlem bildirimleridir (MASAK, 2015).

Tablo 1.1’de 2011-2015 yılları arasında sonuçlandırılmış olan aklama suçu kapsamında bulunan öncül suç türleri ve kişi sayıları bulunmaktadır.

Tablo 1.1: Sonuçlandırılan Analiz ve Değerlendirme Dosyalarının Konularına Göre Dağılımı ve Dosya Kapsamında Analize Tabi Tutulan Kişi Sayısı (2011-2015)

	Öncül Suçun Konusu	Dosya Sayısı				
		2011	2012	2013	2014	2015
	<i>Tefecilik</i>	24	8	18	9	9
	<i>Uyuşturucu Kaçakçılığı</i>	15	6	3	7	5
	<i>Dolandırıcılık</i>	11	5	6	4	5
	<i>Akaryakıt Kaçakçılığı</i>	5	1	6	3	1
	<i>Zimmet</i>	4	2	2	4	5
	<i>Gümrük Kaçakçılığı</i>	4	1	1	3	42
	<i>Örgütlü Suç</i>	3	3	2	4	24
	<i>Göçmen/İnsan Kaçakçılığı</i>	3	3	1	11	6
	<i>Haksız Zenginleşme</i>	2	2	2	4	2
	<i>İhaleye Fesat Karıştırma</i>	2	1	6	5	2
	Toplam Dosya Sayısı	100	38	64	77	114
	Toplam Kişi Sayısı	2844	1250	1349	1262	3962

Kaynak: MASAK (2015) Faaliyet Raporu

1.2.2. Beyan Dışı Ekonomi

Beyan dışı ekonomi diğer bir deyişle yarı kayıtlı ekonomide, faaliyetler yasadır fakat bu faaliyetler ile elde edilmekte olan gelirler kayıt dışında kalmaktadır. Bu faaliyetler ile kazanç sağlayan kişiler iki grupta incelenebilir.

1.2.2.1. Yasal Olarak Gelirleri Kayıt Dışında Kalan Mükellefler

Ekonomik faaliyette bulunan kişilerin elde etmiş oldukları gelirler, tespit edilirken zorluk yaşandığından dolayı bu gelirler, ülkemizde vergi kanunları ile muaf tutulabilmekteydi. Yani, bu kişilerin faaliyetleri ile elde etmiş oldukları gelirler kayıtdışı olarak kalmasına yasal olarak izin verilmekteydi. Götürü usule tabi olan

mükellefler, zaten yeterli miktarda vergi ödememekte aynı zamanda asıl olarak vergi ödeyen kişilerin elde etmiş oldukları gelirleri tamamıyla beyanının önüne geçmekte idi. Böylelikle bu durum bu kişilerinde daha az miktarda vergi ödemesi ile sonuçlanmaktaydı. Götürü usule tabi olan mükelleflerin yaptıkları faaliyetler ile kazançları kayıt altına alınamamaktaydı. Ayrıca ekonomik olarak ilişkide içinde oldukları diğer kişilerin belge düzenini bozmuş oluyor ve onların elde etmiş oldukları gelirleri de kayıt altına alınamamasına neden olmaktadır. Sonuç olarak kayıtdışı ekonomi ülke ekonomisine, daha çok büyüyerek daha çok zarar vermekteydi. Fakat bu durum, düzeltilerek, 22.07.1998 tarihli 23417 Mükerrer Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış olan 4369 sayılı kanun ile birlikte, basit usul götürü usul vergilendirmenin yerini almıştır. Basit usul ile vergilendirmeye tabi olan kişiler, yapmış oldukları ekonomik faaliyetlerin, hasılatlarını, mal alış satışı gösterir belgelerin ibrazını sunmak zorunda kalmışlardır. Bu zorunluluk ile birlikte vergi mükelleflerinin belge düzeninde yerleşmenin önünü açmış olmaktadır (Sarılı, 2002).

1.2.2.2. Gelirlerini Yasalara Aykırı Olarak Kayıt Dışına Çıkaran Mükellefler

Vergi mükellefi olan kişilerin bazıları, vergi ödememek veya daha az vergi ödemek için yapmış oldukları ekonomik faaliyetlerin bir kısmı ya da tümünü bazı sebepler ile kayıt altına alınmasına engel olmaktadır. Bu kişiler genel olarak tüm sektörlerde faaliyette bulunurken, kayıt altına alınamayan faaliyetlerin boyutlarını faaliyette bulunulan sektörün kendine ait özel yapısı ile ortaya çıkarmaktadır. Bazı ekonomik faaliyet gösteren sektörlerde yürütülmekte olan faaliyetler, tespit edilip denetlenmesi yapıları nedeniyle zor olduğundan dolayı kayıtdışında kalmaları daha kolay olmaktadır (Sarılı, 2002).

Ekonomik hayatta gelirlerinin bir bölümü kayıt altına geçirmeyen böylelikle ödemeleri gereken vergiyi ödemeyen iş alanları arasında başta serbest olarak faaliyet gösteren avukat, doktor ve muhasebeciler, otomobil galerileri, müteahhitler, kuyumcular olmak üzere gayrimenkul kiraya veren kişiler, proje büroları ve emlak komisyoncuları gösterilebilir. Ekonomik faaliyetlerde bulunan bu kişiler kayıtdışı ekonomide bulunan ve vergi ödemeyen kişi anlamına gelmemektedir. Bütün sektörlerde ve kuruluşlarda yasalara uymakta olan ve vergisini tam olarak ödeyen kişiler bulunmaktadır (Sarılı, 2002).

1.2.3. Enformel Ekonomi

Aktif olarak ekonomik faaliyette bulunan kişiler vergi idaresine bilgi vermeden faaliyette bulunabilmekte ve daha çok büyük şehirlerde görülmekte olan bu mükelleflerin vergi dairelerinde de herhangi bir kayıtları bulunmamaktadır. Bu sektörlerde sosyal güvenlik ve vergilendirme bulunmamaktadır. Genel olarak ekonomik faaliyetleri küçük ölçeklerdedir. Enformel ekonomide faaliyet gösteren kişilere örnek olarak, inşaat işçileri, herhangi bir işyeri olmadan küçük çaplı imalat yapıp ticaretini yapanlar, boş bulunan yerleri otopark olarak işleten kişiler, işportacılar ve hamallar gösterilebilir (Sarılı, 2002).

1.3. KAYITDIŞI EKONOMİ'NİN SEBEPLERİ

Toplumda bütün kesimleri ile birlikte kayıtdışı ekonomiye sebep olan faktörler belirlenmektedir. Böylece kayıtdışı ekonominin en önemli sebeplerinden biri kıtlık olmaktadır.

Faydalarını en üst düzeyde tutmak isteyen kişiler çok daha fazla gelir elde etmektedir. Böylelikle bu kişiler daha fazla tüketme isteği duymaktadırlar. Fakat bu kişiler elde ettikleri gelirlerden devlete vergi ödemek istememektedirler. Bu şekilde vergi ödemeyerek kayıtdışı kalan kişiler daha fazla gelir elde etmekte ve kayıtdışı yollarla gelir elde etme istekleri artmaktadır (Sarılı, 2002).

1.3.1. Ekonomik Nedenler

Kayıtdışı ekonominin ortaya çıkmasında ülkelerin uyguladıkları ekonomi politikası etkili bir faktör olabilmektedir.

Kayıtdışı faaliyetlere neden olan durumlardan biri, bireyler ve firmalar arasında milli gelirin adil olarak dağıtılmamasıdır. Bu durum genellikle, gelir düzeyi orta seviyede bulunan kişilerin az olmasına karşılık olarak, gelir düzeyi alt ve üst seviyelerde bulunan kişilerin yoğun olması ile açıklanmaktadır. Bu durum da, gelişmekte olan ülkelerde kayıtdışı ekonominin var olmasının önemli nedenleri arasında yer almaktadır (Yetişen, Tutu ve Karahan., 2014).

Düşük gelire sahip olan insanlar, gelirlerini artırmak için kayıtdışıya yönelmektedirler. Kayıtdışıya yönelik kişiler arasında kayıtdışı faaliyetlerin sağlamış olduğu avantajlar dolayısıyla, çalışanlar da vardır. Bu kişiler kayıtdışı sektöre kayarak gelirlerini artırmayı amaçlamaktadırlar. Ekonomik ve sosyal yaşamda meydana gelen değişimler, bireyleri daha fazla tüketime yönlendirmekte, bireylerin denetim ve kontrol eksikliğinin bulunduğu alanlarda vergiden kaçarak tasarruflarını artırmaya çalışmalarına yol açmaktadır (Yetişen vd., 2014).

Kayıtdışı ekonomik faaliyetlere, ekonomik neden olarak gösterilebilecek diğer unsur ise enflasyonun yüksek olmasıdır. Yüksek enflasyon nedeni ile birlikte ekonomik faaliyette bulunan vergi mükelleflerinin devlete ödedikleri verginin miktarı değişmektedir. Ülkede fiyatların artması ile birlikte ekonomik faaliyette bulunan kişilerin artmış olan elde edilen gelirleri yüksek vergi dilimleri ile vergiye tabi tutulmaktadır. Bu sebepten dolayı; vergi mükellefleri gerçek gelirlerinin artmamasına rağmen, ödemek zorunda oldukları verginin miktarında artış olmaktadır (Yetişen vd., 2014).

Yüksek enflasyon olduğu zamanlarda vergi sisteminde değişiklik yapılmadığı zaman, vergilenebilir matrahta, sabit varlıklarda, faiz gelirleri ve faiz giderlerinde olumsuz olarak etkilenme görülmektedir. Böylece vergi mükelleflerinin elde edemedikleri karlar ile birlikte kişilerin öz kaynaklarında erimeye neden olmaktadır (Yetişen vd., 2014).

Bilgi teknolojisinde meydana gelen değişimler kayıtdışı ekonominin ortaya çıkmasına veya büyümesine etki eden faktörlerden bir diğeridir. Dünyada ortaya çıkan yeniliklerden biri bilgide ve iletişimde meydana gelen değişimlerdir. Dünyadaki bilgi toplumu olarak dönüşüm, iş çevresinin yenilenmesine, teknolojinin gelişmesine, demografik yapının gençleşmesine, iş dünyasında değişik ticaret kavramları ve ayrıca pazarlama tekniklerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu yeniliklerin birçoğu kanunlarda bulunmadığından dolayı kayıtdışı faaliyette bulunan kişileri farklı taraflara yönlendirmektedir (Yetişen vd., 2014).

Elektronik ticaret, vergi tabanının erimesine ve bu yüzden vergi gelirlerinde azalma yaşanmasına sebep olmaktadır. Hizmet ve mal transferlerini elektronik ortamda vergilemek zordur. Aynı zamanda elektronik ortamda yapılan bu işlemlerin kayıt altında

tutup saklanmak, ibraz etmek, denetlemek ve raporlamak gibi alanlarda da zorluklar görülebilmektedir. Bu yüzden kayıtdışı işlem olan kara para aklama elektronik bir ortamda yapılmasını kolay bir hale getirmektedir (Yetişen vd., 2014).

İnternet ortamındaki bankacılık ve finansal hizmetlerde müşteri bilgilerinin gizli tutulması, vergi idarelerinin denetim yapmasına engel olmaktadır ve bu durum kara para aklamayı kolaylaştırmaktadır (Börekci, 2014).

Bilgi teknolojisinde gelişmeler ile birlikte eğitilmiş olan işgücüne olan talebi arttırmakta ve vasıfsız işçileri saf dışı bırakıp iş bulmalarını zorlaştırmaktadır. Bu durum vasıfsız işçilerin kayıtdışı ekonomik faaliyetlere yönelmesine neden olmaktadır. Ayrıca gittikçe yaygınlaşmakta olan "tele-working" ile birlikte evde çalışmakta olan kişilerin sayısında sürekli artış olmasına neden olmakta böylece kayıtdışı ekonominin boyutlarında artış olmasına neden olmaktadır (Yetişen vd., 2014).

1.3.2. Mali Nedenler

Vergi, kayıtdışı ekonomiye sebep olan en önemli faktörlerden biridir. Kayıtdışı ekonomik faaliyette bulunan kişiler vergi ödemediklerinde devlet harcamalarını finanse etmek için kullanmış olduğu gelirleri azaltmakta böylece devletin ortaya çıkan gelirlerinde eksiklik ile bu açığı kapatmak zorunda kalmaktadır. Bu açığı kapatmak için devlet, ekonomik faaliyette bulunan vergi mükelleflerinin vergi oranlarını arttırarak veya yeni vergiler koyarak telafi etmeye çalışacaktır. Bu durumda vergi mükellefleri kayıtdışı yollar ile ekonomik faaliyetlerde bulunmalarına neden olacaktır. Aynı zamanda vergi idaresindeki etkinsizlik, vergi adaletsizliği, vergi cezalarının hafif olması ve vergi oranlarının yüksek olması kayıtdışı ekonomik faaliyetlerin artmasına teşvik etmektedir (Yetişen vd., 2014).

Toplumdaki vergi yasaları ve kamu vicdanı, vergi kaçırmayı basit, sıradan adi bir suç olarak nitelendirmekte ve suçun cezalandırılması yetersiz kalmaktadır. Bu durum kayıtdışına çıkışı kolaylaştırmakta aynı zamanda da suça teşvik etmektedir. Böylelikle, vergilerin ve düzenleyici diğer işlemlerin büyük boyutlara ulaştığı ülkelerde ekonomik faaliyetlerin kayıtdışına yönelmesi kaçınılmazdır (Yetişen vd., 2014).

Vergi oranlarının yüksekliği de kayıtdışı faaliyetlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Vergi oranında ki yükseklik vergi mükelleflerinin gelirlerinde azalmaya

neden olmasıyla birlikte mükelleflerin vergi ödememelerine neden olmakta bu durum ise kayıtdışı ekonomiye sebep olmaktadır (Yetişen vd., 2014).

1.3.3. Çalışma Hayatından Kaynaklanan Nedenler

Kayıtdışı ekonomik faaliyetlerde bulunan kişilerin öne sürdükleri sebeplerden biri kayıtlı ekonomide ekonomik faaliyetlerin sınırlı olmasıdır. Kişiler üzerinde, devlet tarafından çok baskı olduğunu düşünmekte olan kişiler, yapılan baskıyı üzerlerinden atmak için kayıtdışı ekonomi alanına yönelebilmektedir. Kısa zamanlı çalışma, evde çalışma gibi işlerin çalışma hayatı ile ilgili yasal düzenlemeler tarafından kapsanmaması, iş yerlerinde bulunan standartlar, üretimdeki standartlık, yaş sınırı, eğitim, asgari ücret gibi uygulamalar kayıtdışı istihdam ve üretimdeki nedenlerdendir (Yetişen vd., 2014).

İşverenlerin yükümlülüklerinin artmasıyla beraber meydana gelen kayıtdışılık sosyal güvenlik sisteminin aksamasına neden olmaktadır. Bu durumda sosyal güvenlik kuruluşlarının etkinliğini yitirmekte ve çalışanlar sosyal güvenlik haklarından verimli bir şekilde faydalanamamaktadırlar (Yetişen vd., 2014).

1.3.4. Sosyal Faktörlerden Kaynaklanan Nedenler

Vergi ödemekle elde ettikleri gelirlerin azalacağını düşünen vergi mükellefleri, vergi ödemek istemezler. Fakat vergi ödemenin asıl olarak kamu hizmetlerine karşılık alındığının, vergilerin ödenmemesi durumunda kamuda yapılan harcamalarda enflasyonist etkilere neden olan borçlanma aracılığı ile karşılanacağını ve bu vergi, bedelinin tekrar kendilerine geri ödeneceği vergi mükelleflerine iyi anlatılması vergi ödemede kaçınma durumunu minimum düzeye indirmek için önemli bir etkiye sahiptir (Yetişen vd., 2014).

Verimli alanlarda kullanılmayan vergiler, kamu harcamalarındaki israf, devlet kadrolarındaki fazlalık gibi faktörler vergi mükelleflerinin devlete olan güvenini sarsılmasına yol açmakta ve vergilerini ödememelerine ortam hazırlamaktadır (Işık ve Acar, 2003:122).

Kayıtdışı ekonomide ki büyüklüğü etkileyen yapısal sebeplerden olan nüfus artış hızındaki artış, kırsal bölgelerde nüfusun büyük bir kısmının yer alması, gelir

dağılımındaki adaletsizlik, işsizlik oranındaki artış gibi sebepler de, kayıtdışı ekonomik faaliyetleri minimize etmek amacı ile göz önünde bulundurulması gerekmektedir (Işık ve Acar, 2003).

1.3.5. Psikolojik Nedenler

Kayıt altında faaliyetlerini sürdüren kişiler, başka kişiler tarafından kayıtdışı ekonomik faaliyetlerde bulunup vergi ödemediklerini öğrenmeleri bu kişileri psikolojik anlamda kayıtdışına ekonomiye yönelmesine neden olabilir. Bununla birlikte kişiler toplum içerisinde etkin ve özgür bir şekilde çalışmayı istemeleri de kayıtdışı ekonomik faaliyetlere neden olabilir (Yetişen vd., 2014).

Kişilerin hobi ve kişisel zevklerini olarak yaptıkları faaliyetlerinin kayıtdışı kalmaları mümkün olabilmektedir. Bu kişilerin amaçları ekonomik bakımdan kazanç elde etmek değildir. Ev içinde yapılan küçük süs eşyaları, örgü, temizlik işleri gibi faaliyetler gelir amacı taşımamakta olup, sadece satışı yapıldığı durumda kazanç sağlayan faaliyetlerdir. Bu faaliyetler ile kişiler gelir elde ettiği zaman, kayıtdışı faaliyet olarak adlandırılabilir (Yetişen vd., 2014).

1.3.6. Siyasal Nedenler

Siyasal sebepler kayıt dışı ekonominin ortaya çıkışında ve genişlemesinde rol oynayan faktörlerden biridir. Devletin vatandaşlarını denetlemesinin yanında vatandaşların da devleti denetlemeleri gelişmiş demokrasilerde görülebilmektedir. Ülkemizde ise kanunları yapanlar ile uygulayanlar farklı olduklarından dolayı vatandaşlar devleti denetleyememektedirler. Siyasi iktidarların oy kazanmak amacı ile vergi yükünü belli bir kesim üzerine yıklmaları durumunda devleti denetleme yetkisi olmayan vatandaşlar, tepki olarak kayıtdışı faaliyetlere kayabilmektedir (Yetişen vd., 2014).

Vatandaşların devlete olan bağlılıklarının azalmasına yol açan devletin saygınlığını yitirmesi kayıtdışı ekonomik faaliyetleri büyümesinde etken olarak görülebilir. 1960-2002 yıllarında 18 defa vergi affına dair hükümleri kapsayan kanunlar çıkarılarak vatandaşların devlete olan saygınlığının azalmasına ayrıca vergi

mükelleflerinin kayıtdışı ekonomi alanında faaliyet göstermelerine dolaylı olarak teşvik edilmektedir (Yetişen vd., 2014).

1.4. KAYITDIŞI EKONOMİYİ ÖNLEMeye YÖNELİK ÇALIŞMALAR

1.4.1. Türk Vergi Sisteminden Kaynaklanan Sorunlara Yönelik Öneriler

Devletin elde edilen gelirlerindeki yetersizlik kamusal alanda finansman açıklarına neden olmaktadır. Bu durumda kayıtdışı ekonominin önüne geçilmesinin gereksinimini ortaya koymaktadır. Vergiler ile elde edilen gelirler, kamu alanında yapılmış olan harcamaları geride bırakmaktadır (Özçelik ve Yaşar, 2006).

Ekonomideki birimler, vergi sisteminden kaynaklanan sorunlardan dolayı kayıtdışı ekonomiye yönelmektedirler. Böylece devlet, finansman açıklarını borçlanma ile kapatma yoluna gitmektedir. Vergi sisteminden kaynaklanan sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri alt başlıklarda verilmiştir (Özçelik ve Yaşar, 2006).

1.4.1.1. Türk Vergi Sisteminin Karmaşık Yapıdan Kurtarılması

Vergi sisteminde bulunmakta olan sistemsizliğin önlenmesi gerekmektedir. Bu sistemsizliğin önlenmesi için ilk başta anayasada bulunmaması gereken ilkeler, gözden geçirildikten sonra tekrar düzenlenmesi gerekli bir durumdur. Çıkarılan yasalar kayıtdışı faaliyetleri teşvik edecek şekilde olmamalıdır. Ayrıca bu yasalarda bulunan mükerrer maddeler çıkarılarak daha az miktarda yasanın yürürlükte olması daha uygun olmaktadır. Ayrıca vergi yasaları ile ilgili maddeler açık ve anlaşılır olmalı, vergi mevzuatları sadeleştirilmelidir (Özçelik ve Yaşar, 2006).

Türk vergi sisteminde çok sayıda yasa ve Bakanlar Kurulu kararları, bir çok genelge, tebliğ, geçici madde ve mükerrer madde ve 1923'den itibaren yirmiden fazla vergi yasasının çıkmış olması, karmaşıklığa neden olmaktadır. Türk vergi sisteminin bu karmaşık yapıdan kurtarılması gerekmektedir (Özçelik ve Yaşar, 2006).

1.4.1.2. Gelir ve Kurumlar Vergisi Oranlarının Düşürülmesi

Vergi oranlarının yüksek olması, kayıtdışı ekonomiden kaynaklanmakta olan vergi kayıplarında oranların artmasında en önemli etkenlerdendir. Gelir ve kurumlar vergisi, vergi gelirlerindeki en büyük payı oluşturmaktadır. Gelir vergisi ülkemizde artan oranlı tarife olarak uygulanmakta olup ilk vergi dilimi için %25 oranındadır ve bu oran %55'e kadar yükselmektedir. Türkiye diğer ülkeler ile kıyaslandığında vergi oranlarının daha yüksek seviyelerde olduğu görülebilir. Bu oranlara kurumlar vergisi de dâhildir. Fakat kurumların elde ettikleri gelirlere yapılan indirimlerden dolayı kurumlar vergisine ödenmesi gereken miktarın azalmasına yol açmaktadır (Özçelik ve Yaşar, 2006).

1.4.2. Belge Düzeninin Yerleşmesi

Belge düzenlenmesinin amacı, kayıtdışı olan ekonomik faaliyetlerin kayıt altına alınabilmesi olmalıdır. Aynı zamanda belgelerin kayıtlara geçirilmiş olması gerekli olmaktadır. KDV uygulaması, belge düzeninin yerleşmesinde büyük bir paya sahiptir. Vergi iadesi, ücretli olanlara yılsonu ile ödenmekte olan vergidir. Vergi iadesi uygulanmakta olduğu ilk yıllarda başarılı olmuştur. Fakat vergi iadesinde yapılmış olan bazı değişiklik ve denetlemedeki eksiklikler nedeniyle önemini yitirmiştir (Özçelik ve Yaşar, 2006).

KDV'deki oranlar 2005 yılında Türkiye'de %1 - %18, en düşük ve en yüksek oranlar olarak belirlenmiştir. Çoğunlukla, eğitimde, ihracat oranı yüksek olan mallarda, temel ihtiyaç duyulan gıdalarda, sağlık hizmetlerinde düşük oranlı KDV oranları uygulanmaktadır. Yüksek oranlı KDV ise lüks tüketim mallarına uygulanmaktadır (Özçelik ve Yaşar, 2006).

Belge düzeni için olumlu etki yapabilecek olan KDV oranları düşüşü, vergilerin tahsilinde azalmasına neden olabilmektedir. Bu azalmanın meydana gelmemesi için denetim mekanizmaları kurulup belde düzenine uymayan kişiler denetlenmeli aynı zamanda bütün kişiler beyannameli vergi mükellefi KDV oranlarında meydana gelen azalma direk olarak vergiden elde edilen gelirleri azaltmaması için ilk başta belge düzenine uymayanlar için denetim mekanizmaları kurulması gerekmektedir. Bu denetim mekanizmasının çalışabilmesi için tüm vatandaşların beyannameli vergi mükellefi

olarak alınması öngörülmüştür. Böylece elde edilmiş olan gelirlerden, yapılmış olan giderler düşülerek vergiye tabi olan kazançlar belirlenmiş olmaktadır. Aynı zamanda yapılmış olan bütün harcamalar belgelendirilmek durumunda bırakılacaktır (Özçelik ve Yaşar, 2006).

1.4.3. Tapu Harcı ve Emlak Vergisi Oranlarının Düşürülmesi

Kayıtdışı ekonominin sebeplerinden biri de tapu harçlarından alınan yüksek harç miktarıdır. Bu durum kişilerin gayrimenkul alıp satarken bedelini olduğundan daha düşük göstererek daha düşük miktarda harç ödenmesine neden olmakta; böylece devlet hazinesine daha az miktarda gelir olarak girmektedir. Alım ile satımı gerçekleştirerek ortak olarak çıkar sağlayan kişilerin yapmış oldukları bu durum engellenmelidir. Düşük olarak gösterilen tapu bedeli nedeniyle emlak vergisi oranı da düşük görünmekte, bu durum da kayıtdışı ekonomiye neden olmaktadır. Bu durumun engellenebilmesi için gayrimenkul alım-satım işlemlerinde gerçek veya gerçeğe yakın değerler ile satış yapılmasını sağlayacak kurallar getirilmelidir. Bu şekilde devlet hazinesine girecek olan gelir, katma değer ve kurumlar vergisi geliri de artmış olacaktır. Ayrıca gayrimenkul alım-satım işlemlerinin gerçeğe yakın bedel ile yapılmasıyla, müteahhitler tarafından yapılan gerçek giderlerin belgelenmesi zorunlu olacaktır. Böylece inşaat işçileri kayıt altında olacak, sosyal güvenlik primleri yatmış olacak ve kayıtdışılık, inşaat sektöründe azalma gösterecektir (Özçelik ve Yaşar, 2006).

Gayrimenkullerin vergiye esas değerleri gerçeğe yakın belirlemek ve her yıl enflasyon oranına bağlı olarak yeniden belirlenmelidir. Çeşitli şekillerde yüksek rant elde edilen gayrimenkullere rant vergisi konularak, yüksek rant elde edilmesinin önüne geçilmelidir (Özçelik ve Yaşar, 2006).

1.4.4. Vergi Cezaları Etkin Bir Şekilde Uygulanmalı

Kayıtdışı ekonomiye sebep olan durumlardan biri de vergi cezalarının etkili olarak uygulanmamasıdır. Kayıtdışı ekonomiyi önlemeye yönelik vergi yasalarında birçok yasa olmasına rağmen, yasalardaki cezalar etkili olarak uygulamaya alınmamaktadır (Özçelik ve Yaşar, 2006).

Vergi yasalarında kaçakçılık suçuna hapis cezası verilirken, vergi kaçırma suç olarak görülmemekte ve vergi kaçırın kişiler cezalandırılmamaktadır. Bu yüzden kaçakçılığın tanımı genişletilerek, kaçakçılık suçunun tüm faaliyetleri cezalandırılması gerekmektedir. Vergi aflarının sık olarak çıkarılması da vergisini ödemeyen mükelleflerin ödememelerine devam etmelerine neden olmaktadır (Özçelik ve Yaşar, 2006).

1.4.5. Asgari Ücret Üzerindeki Vergi Payları Düşürülmeli

Kayıtlı olan ekonomiden kayıtdışı ekonomiye geçişi hızlandıran nedenlerden biri işgücündeki yükümlülükler olan vergi, sigorta vb. konulardır. Kayıtdışı ekonomide faaliyette bulunan işverenler, ödemeleri gereken vergi ve sigorta gibi ödemeleri yapmamaktadırlar. Bu durum kayıtlı ekonomide faaliyet gösteren işverenlere göre avantaj sağlamaktadır. Bu durumun önüne geçilebilmesi için Türkiye’de asgari ücret ile çalışan bir işçinin işverene olan maliyeti üzerinde düzenlemeler yapılması gerekmektedir (Özçelik ve Yaşar, 2006).

1.4.6. Kayıt Dışı İstihdam ile Mücadele Edilmeli

Vergi ve prim oranlarındaki yükseklik işverenleri, işçilerin kayıtdışı olarak çalıştırmaya sevk etmektedir. Vergi ve prim oranlarındaki düzenleme, kayıtlı istihdam ile mücadele için önemlidir. Düzenlemeler, sendikalı olarak işçi çalıştıran işyerlerine uygulanırsa, çalışan işçilerin sayısına göre vergi gelirleri doğru biçimde alınabilir ve sosyal güvenlik bakımından ortaya çıkabilecek sorunlar önlenir. Bunun nedeni, sendikalaşmayla birlikte ekonomik olarak dengeler gerçek olarak kurulabilecektir (Özçelik ve Yaşar, 2006).

Sigorta ve sendika üyelik güvencelerinin getirilmesiyle kaçak işçi çalıştıran işyerleri işverenleri, çalıştırdıkları işçileri sigortalı yapmaya teşvik edecektir (Özçelik ve Yaşar, 2006).

1.4.7. Nakit Para Kullanımı Azaltılmalı

Kayıtdışı ekonominin kayıt altına alınması için yapılması gerekenlerden biri de banka kartı veya kredi kartı kullanılmasıdır. Banka kartı veya kredi kartı kullanılarak

yapılan işlemler kayıt altına alınabilmektedir. Fakat nakit olarak gerçekleştirilen işlemlerin kayıt altına alınması mümkün olmamaktadır (Özçelik ve Yaşar, 2006).

Türkiye’de, 2003 yılında yapılan harcamaların %19’u kredi kartı ile yapılırken, %81 gibi büyük bir oranı nakit para ile yapılmaktadır. %19 oranında yapılan kredi harcamalarının %15,77’lik kısmı internet üzerinde yapılan harcamalarda kullanılmıştır. Bu durumda ekonomideki harcamaların %3,23’ü kredi kartı ile gerçekleşmektedir. Türkiye’de yapılan harcamaların birçoğu nakit para ile yapılmaktadır. Nakit ödeme yerine, işlemlerin banka kartı veya kredi kartı kullanılarak banka hesaplarına geçirilmesiyle kayıtdışı ekonomi kayıt altına alınabilir (Özçelik ve Yaşar, 2006).

1.4.8. Zirai Kazançların Vergilenmesi Yeniden Düzenlenmesi

Tarım sektörü Türkiye ekonomisinde önemli bir paya sahiptir. Yapı olarak tarım sektörü daima büyük bir paya sahip olmasına rağmen tarım sektöründen elde edilen vergi gelirleri önemli bir gelir olarak görülmemektedir. Bu yüzden zirai kazançlarda meydana gelecek olan vergi kayıp ve kaçakları ekonomiyi önemli ölçüde etkilemektedir (Özçelik ve Yaşar, 2006).

Aşağıda bulunan önlemler alınarak zirai kazançlardaki vergi kayıp ve kaçakların azaltılması sağlanabilir:

- Üreticiden alım yapan kişiler ya da borsada işlem görmemiş zirai ürün alımında bulunan kişiler belirlenmesi sağlanmalıdır.
- Zirai ürün alım satımında bulunan yüksek kapasiteli ilk 1000 mükellef belirlenmelidir.
- Alım satım cirolarının aylar baz alınarak alım satım cirolarının belirlenmesi gerekmektedir.
- Belirlenmiş olan kapasitenin altında alım satım yapan ve kapasitesinde sapma görülen kişiler, yerel birimlerde kontrolörlüklerde oluşturularak denetlenmelidir. (Özçelik ve Yaşar, 2006).

1.5. KAYITDIŞI EKONOMİK FAALİYETLERİN ETKİLERİ

1.5.1. Kayıtdışı Ekonomik Faaliyetlerin Olumlu Etkileri

Kayıtdışı ekonomik faaliyetlerden elde edilen gelir, kayıt altında olan sektöre banka veya borsa aracılığı ile aktarılmaktadır. Kayıtdışı işlemler, işsizlik aynı zamanda yoksulluk üzerinde azaltıcı etkiye sahiptir. Bu durum aynı zamanda gelir dağılımında pozitif olarak etki göstermektedir (IŞık ve Acar, 2013).

Türkiye’de kayıtdışı ekonomideki işlemler çoğunlukla nakit para ile yapılmaktadır. Bu yüzden elde tutulan nakit paranın reel gücü enflasyon vergisi ile aşındırılmakta ve böylece devlete aktarılan tutar kadar devlete gelir sağlanmaktadır. Böylece enflasyon açısından bakıldığı zaman, kayıtdışı ekonomi enflasyon vergisinin en büyük mükellefini oluşturmaktadır (IŞık ve Acar, 2013).

Kayıtlı ekonominin maliyetlerinin yüksek olması sebebiyle herkese iş imkânı sunamamaktadır. Kayıtdışı ekonomik faaliyetler, işsiz olan kişilere iş olanağı sunduğundan dolayı çoğu kişinin gelir elde etmesine olanak sağlama özelliği taşımaktadır. Kayıtlı ekonomide bulunan kişiler, eğitim almış, kalifiye kişilerken, kayıt altında olmayan ekonomide ise, her kişiye istihdam olanağı sağlanmaktadır. Böylece, işsizlik azalmakta ve işveren düşük maliyet ile işgücü çalıştırmaktadır (Sarılı, 2002).

Çalışanlar arasında haksız rekabete neden olan kayıtdışı ekonomi, aynı zamanda resmi ekonomi açısından üretim maliyetlerinin düşük olmasından dolayı iç ve dış piyasa ortamında rekabet gücünün artmasına sebep olmaktadır. Birçok nedenlerden dolayı kayıtlı ekonomide olan gelirler, kayıtdışı ekonomiye kaydığı zaman tasarruflar üzerinde çarpan etkisi yaratıp ekonomiye canlılık getirmekte ve rekabet gücünü arttırmaktadır. Kayıtdışı ekonomi yoluyla kazanılan gelirler, kayıtlı ekonomide bulunan mal ve hizmetlere talep oluşturmaktadır. Böylelikle, kayıtdışı ekonomi ile kazanılan gelirler tüketim aşamasında kayıt altına alınabilmesi ihtimal olarak karşımıza çıkmaktadır. Elde edildiğı zaman kayıtdışına alınamayan gelirler, harcandığı zaman kayıt altına alınması mümkün olabilmektedir (Sarılı, 2002).

1.5.2. Kayıtdışı Ekonomik Faaliyetlerin Olumsuz Etkileri

Ülke ekonomisini gösteren makroekonomik göstergeler Gayri Safi Milli Hâsıla ve Milli Gelirdir. Bu göstergelerdeki sapmanın nedeni, kayıtdışı ekonomik faaliyetlerdir. Bu yüzden politika yapıcılar yanlış göstergeleri referans olarak alıp yanlış sonuçlar ile karşı karşıya kalabilirler. Bu durum kayıtdışı ekonomik faaliyetlerin, ekonomi politikalarında beklenmekte olan çizgisinden çıkmasına sebep olmakta böylece ekonomi olumsuz yönde etkilenmektedir (Yetişen vd., 2014).

İşgücündeki kayıtdışılık, en fazla görülen sektörlerden biridir. Bu durum işgücündeki sayıyı yanlış göstermekte böylece politika yapıcıların istihdam politikalarını yanlış bir şekilde yönlendirmektedir. Aynı zamanda işgücü sektöründen elde edilmesi planlanan vergilerde azalmaya neden olmaktadır (Yetişen vd., 2014).

Olumsuz etkilerden bir diğeri ise kayıtdışı faaliyette bulunanların birimlerin, yerli para kullanmamalarından dolayı ortaya çıkan durumdur. Bu birimler, devamlı olarak artmakta olan enflasyon vergisini ödememek için yerli para kullanmayıp efektif yabancı para kullanmaları kur makasının büyümesine neden olmakta, bu durum da devlet tarafından uygulanan ekonomi politikalarına duyulan güveni sarsmaktadır (Yetişen vd., 2014).

Kayıtdışı ekonomik faaliyetlerin olumsuz etkilerinden biri de devletin gelirleri üzerindeki etkileridir. Devletin beklenen vergi gelirlerinin, gerçek gelirlerinden farklı olmasının sebeplerinden biri yasadışı bir faaliyet olan kayıtdışı ekonomidir. Vergiler, devletin önemli gelirlerinden biridir ve bu gelirler kayıtdışı faaliyetler ile erozyona uğrayarak, makroekonomik olarak olumsuzluklara aynı zamanda sosyal refah devletinden tavizler verilmesine neden olabilir. Devletin vergi tahsilatının kayıtdışı faaliyetler ile azalması ile bütçe açıkları artmakta, böylece bu açık mükelleflerden tekrar alınacak vergiler ile kapatılacaktır. Vergi mükellefleri, vergideki artışlarla birlikte kayıtdışı faaliyetleri arttırıp meydana gelen kısır döngüyü daha da kuvvetlendirmiş olacaklardır (Yetişen vd., 2014).

1.6. KAYITDIŞI EKONOMİ VE SUÇ ÖRGÜTLENMELERİ İLİŞKİSİNİN SOSYOLOJİK BOYUTU

Kişi, içinde yer aldığı sosyal alanda istediği gereksinimleri elde edebilecek yeterli ekonomik düzeyde olmadığında, kendini engellenmiŐ olarak hissetmektedir. Bir kişi, belli bir sosyal yaşam kalitesinde iken aniden zenginleŐmesi normal olmayan eğilimlere neden olabilmektedir. Bu y¼zden Durkheim (1993) kişisel arzuların başka bir otorite tarafından sınırlanması gerekliliği ¼zerinde durmuŐtur. Kişinin ¼zerinde bulunan g¼c¼ toplum olarak tanımlamıŐtır. Sadece toplum tarafından kişilerin sınırı olmayan isteklerini kontrol altında tutabileceğini belirtmiŐtir (Kahya ve Irmak, 2014).

Toplumda yaŐanmakta olan siyasi, sosyal, tabii ve ekonomik krizler kişilerin daimi kontrol altında tutulmasını sınırlamaktadır. Bu t¼r d¼zensiz d¼nemlerde, kurallar tanınmaz ve suç örg¼tlenmeleri meydana gelmeye baŐlar. Kişiler, yaŐanmakta olan krizlerle meydana gelen meseleleri kontrol edemediğinden dolayı suç örg¼tlenmeleri toplum içerisinde etkili olmaya başlamaktadır. Bilhassa ekonomik çalkantılar yaŐanmakta olan toplumlarda, suç örg¼tlenmelerinin g¼r¼lmesi daha kolay bir hal almaktadır (Kahya ve Irmak, 2014).

Yaşanan kriz nedeniyle ortaya çıkan meselelerle devlet m¼cadele etmede yeterli olamadığı için suç örg¼tlenmeleri etkili olmaya başlamaktadır. Suç örg¼tlenmeleri, yasal olmayan y¼ntemler ile kişilerin sorunlarına öz¼m bulmaktadır. Aynı zamanda bu durum, suç örg¼tlenmelerindeki kişilerin kazanç sağlamasına yol açmaktadır (Kahya ve Irmak, 2014).

Ekonomik y¼nden gelir elde etmek toplumlarda baŐarı olarak g¼r¼lmektedir. Fakat elde edilen gelirin, yasal olarak elde edilmesinin gerekli olduğunun vurgusu yapılmamaktadır. B¼ylelikle, bireyler toplum tarafından para kazanmaya teşvik edilirken toplumsal yapının parçaları olan ekonomi, y¼netim, eğitim ve aile kurumlarının arasındaki dengenin bozulmasına neden olmuştur (Kahya ve Irmak, 2014).

Bir bireyin ekonomik gelir d¼zeyini arttırması bir amaç haline gelmiştir. Fakat bu bireyin, gelir d¼zeyini arttırma amacını hangi meşru araçlarla ulaŐması gerektiğine diğer kurumlar ¼zerinde yeterince durmamıŐtır. Toplumsal kurumlar arasındaki dengesizlik, yasal olmayan araçların kullanılması ve yasal olmayan birlikteliklerin oluşması,

kayıtdışı ekonomik hareketlilik ve bu faaliyetleri yürütmek için gelişen suç örgütlerinin oluşmasına neden olmuştur. Bu suç örgütleri kanun boşluklarından yararlanıp hileli yollara başvurarak ekonomik gelir düzeylerini arttırmaktadırlar (Kâhya ve Irmak, 2014).

Kayıtdışı ekonomiye yol açan faktörlerden biri de toplumsal kurumlardaki sınırlandırmalardır. Suç örgütleri, kayıtdışı ekonomi ile uyuşturucu üretimi ve satışı gibi yasadışı faaliyetler yapmaktadır. Yasal alanda faaliyet gösterip vergi kaçırma gibi sistemin düzenleyemediği alanlarda kayıtdışı ekonomi, suç işlemeye neden olmaktadır (Kâhya ve Irmak, 2014).

Toplumdaki sosyo-ekonomik olarak yaşanan süreçlerde toplumsal işleyiş etkinliğini kaybetmesi sonucunda normal olmayan ortamlar oluşması ihtimaller arasındadır. Böyle ortamlarda, toplumsal alanda faaliyet gösteren kurumlar toplumu düzenleme görevini yerine getiremez, böylece kişiler anormal faaliyetlerde bulunabilirler. Bu toplumlardaki kişiler temel ihtiyaçlarını karşılamak, ayrıca istediği ekonomik statüyü elde edebilmesi için yasal olmayan faaliyetlere yönelebilmektedir (Kâhya ve Irmak, 2014).

Kayıtdışı ekonomi sosyo-ekonomik olarak değişimin yaşandığı zamanlarda meydana gelen boşluğu doldurmaktadır. Ayrıca sağladığı imkânlarla meydana gelecek suç faaliyetlerini mümkün hale getirmektedir (Kâhya ve Irmak, 2014).

1.7. KAYITDIŞI EKONOMİNİN SUÇ ÖRGÜTLENMELERİNİN OLUŞUMUNA ETKİSİ

Sosyo-ekonomik yapı ülkemizde suç örgütlenmelerin oluşumunda etkili bir faktördür. Suç örgütlenmeleri, yasadışı aynı zamanda kayıtdışı bir örgütlenme olup şehirde yaşamını devam ettirmenin bir yolu ve yasadışı olsa bile bir gelir kaynağı olarak görülmüştür (Kâhya ve Irmak, 2014).

Toplum yapısı kayıtdışı ekonomik faaliyetlerden etkilenmektedir. Çünkü sosyal düzendeki normlarda meydana gelen çözümler, aynı zamanda bireylerinde bu normlardan sapmasına neden olmaktadır. Böylece toplumdan sapma olarak görülen insan ticareti, uyuşturucu, kumar vb. suçlar toplumda yaygınlık kazanmaktadır. Bu durumun artması ve devlet otoritesi bu duruma müdahalede yetersiz kalmasıyla vatandaşların sisteme güveni azalmaktadır. Böylelikle bireyler de faaliyetlerini kayıtdışı

alana yönlendirmektedir. Kayıtdışı ekonomideki sistemden kaynaklanan sorunların yasal yollardan çözülemeyeceğine inanan vatandaş da kayıtdışı ekonomiye başvurmaktadır. Bu durumda kayıtdışı ekonomi ve suç örgütlenmeleri iç içe geçmektedir (Kâhya ve Irmak, 2014).

Ayrıca kara para aklama kayıtdışı ekonomide, önemli bir boyutta yer almaktadır. Yasal olmayan faaliyetleri yasal faaliyet olarak göstermeye çalışan suç örgütlenmeleri, yasal olmayan kazançlarını yasal olan banka ve borsalara aktarmakta, böylece kayıtlı olan ekonomi ve kayıtdışı ekonomi arasında geçiş meydana gelmektedir (Kâhya ve Irmak, 2014).

İKİNCİ BÖLÜM

TEFECİLİK

Bu bölümde, tefecilik suçu ile ilgili kavramlar açıklanmış ve bu bağlamda, tefeci, tefecilik, ikrazat, ikrazatçılık kavramlarının ne anlama geldikleri açıklandıktan sonra, suçun maddi, manevi unsurları ele alınarak, suçun özel görünüş biçimleri ve hukuka ayrılık unsuruna yer verilmiştir. Böylelikle tefeciliğin Türk hukukundaki yerinin anlaşılması amaçlanmıştır.

2.1. TEFECİLİK SUÇ TANIMI

Faizle para alma, kredi çekme ekonomik sıkıntıya düşen insanların başvurduğu uygulamalar bazı durumlarda tefecilik suçu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu yüzden, faiz almaya ve ödünç para verme işlemlerine, 5237 sayılı TCK Madde 241’de tefecilik suçu olarak yer verilmiş olup, bu suç TCK’nın özel hükümler isimli ikinci kitabının “topluma karşı suçlar” adlı üçüncü kısmının “ekonomi, sanayi ve ticaret alanına ilişkin suçlar” başlıklı dokuzuncu bölümünde düzenlenmiştir (Bekâr, 2013).

Yasalara uygun davranmayarak faiz ile para kazanmak amacı ile bir kişinin başka bir kişiye ipotek alarak veya bir ivaz karşılığında ödünç para vermesine tefecilik denir. Bu TCK’da fiili bir suçtur ve 241.Maddeye göre tefecilik suçunun cezası, 2 ile 5 yıl arası hapis ve 5000 güne kadar adli para cezası olarak belirlenmiştir (Akkaya, 2013).

Ticari faaliyetler, tefecilik faaliyetinin gizlenebilmesi perde olarak kullanılmaktadır. Tefeciler, borçlarını tahsil etmek için şiddet kullanmaktadır. Aynı zamanda, alacaklarını icra takibi vb. kanuni yollardan yararlanarak tahsil edildiği de görülmektedir. Klasik tefecilik yoluyla, çek ve senet karşılığı nakit para veren tefecilerin paralarını garantiye almak için para verdikleri şahısların araçlarını teminat olarak kendi üzerlerine devir almakta olup, bazen borçlunun borcunu tamamen ödemesine rağmen araçlarını geri vermedikleri tespit edilmiştir (KOMDB, 2014).

TCK Madde 241 kaleme alınarak, 2279 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Kanunu ve 90 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’den yararlanılması, düzenlemeyi dar bir alana sıkışmasına, fiilin ödünç para verme ile özdeşleşmesine neden olmaktadır.

Dolayısıyla, eksik inceleme ve araştırmayla ilgili kararların alınmasına neden olmaktadır (Ek-4).

Tefecilik sadece ödünç para verme olmayıp onu da içine alan daha geniş bir anlama sahip olduğundan dolayı TCK madde 241’de yer alan düzenleme; “Bir kimsenin zor durumundan, tecrübesizliğinden, temyiz kudretinin henüz gelişmemiş olmasından ya da irade zayıflığından yararlanarak edinimler arasında açık bir oransızlık bulunmasına rağmen kendisi veya üçüncü bir kişinin yararı için maddi çıkar elde eden kişi cezalandırılır.” şeklinde olması gerektiği ifade edilmiştir (Akkaya, 2013). Bu durum eksik inceleme ve araştırmayla ilgili kararların alınmasına neden olmaktadır (Ek 4).

2.2. SUÇLA KORUNAN HUKUKİ YARAR

Günlük yaşamda kişiler, toplum olarak yaşadıklarından dolayı birçok olay ortaya çıkabilmektedir. Ortaya çıkan bu olayların hangisinin ceza hukukunu ilgilendirdiğini kanunilik ilkesi ile kanun koyucu belirlemektedir. Suçla korunan hukuki yararı, kanun koyucu fiili suç olarak düzenleme yaptığı zaman göz önünde bulundurur (Köken, 2016).

Serbest piyasa ekonomisinde kurallar bulunmamakla birlikte, serbest piyasa ekonomisinin temel ilkeleri olmalı ve bu ilkeler ödün verilmeden uygulamalıdır. Aksi bir durumda, kurallara uymakta olan kişiler, uymayan kişiler ile kıyaslandığında dezavantajlı ve rekabet edemeyen bir duruma düşebilirler. Mesela, piyasada hukuk ilkeleri ile kredi ve finansman sağlamakta olan kişi ve kurum piyasa koşullarından fazla faiz oranı belirleyemezler. Bu kişi ve kurumlar vergilerini ödeyecek, istihdamı sağlayacaktır. Sonuç olarak kurallara göre davrandığından, mali olarak çok fazla etkilenecektir. Böylece kanun koyucu, bir takım suçlar ile beraber tefeciliği suç olarak düzenleyip, ekonomideki düzenin bozulmasının önüne geçerek, hem kamu kaynakları hem de tefecilere borçlanan kişilerin malvarlığını korumaktadır. Bu yüzden, bu düzenleme birden fazla hukuki değeri koruyan bir suç tipidir (Arslan, 2014).

Faiz, maliyetlerin artmasına sebep olmaktadır. Bu durum rekabetin eşit koşullarda olması önünde engel olmaktadır. Bu yüzden, istikrarlı olan ekonomilerde faiz oranları genellikle düşük tutulmaktadır ve bir ekonominin istikrarlı olunması isteniyorsa faiz oranlarının düşük tutulması gerekmektedir. İstikrarlı bir ekonomi için, kamu otoritesi ödünç para verme işlemlerinde faiz alınmasını kontrol altında tutması gerekmektedir.

Kamu otoritesinin kontrolü dışında faiz karşılığı olarak ödünç para verilmesi, kişilerin ekonomik bakımdan müzayaka haline düşmesi, bir borç sarmalıyla karşı karşıya kalmaları ve sonuç olarak geri ödeme imkânsızlığı içine girmeleri sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. Bu yüzden, kamu otoritesinin kontrolü dışında ödünç para verme işlemleri yapılması yasaklanmış ve suç olarak tanımlanmıştır (Özgenç, 2010).

Tefeciden borç olarak para alan kişi, aldığı paradan daha fazlasını ödemek zorunda bırakılarak kişinin içinde bulunduğu zor durumdan faydalanılması kişileri sömürülmeye açık bir duruma getirmektedir. Bu suç ile birlikte kişilerin bireysel menfaatleri korunmakta olduğu da söylenebilir (Akkaya, 2013).

2.3. MADDİ UNSURLAR

2.3.1. Tefecilik Suçunun Konusu

Tefecilik suçunun konusunu para oluşturmaktadır. Yani, gelir elde etmek maksadı ile bir başkasına, kamu otoritesinin denetimi dışında ödünç verilen para tefecilik suçunda maddi unsur olarak nitelendirilmektedir. Bu suçta konuyu sadece para oluşturduğundan dolayı fail, bir mal verip iki mal alsa bile, tefecilikten söz edilememektedir. Yine ödünç olarak altın verilip, fazlasıyla alınması durumunda tefecilik sayılmamaktadır. Çünkü yasada açıkça ve sadece “para” ifadesi kullanılmıştır (Bilge, 2015).

Paranın dışında ödünç olarak verilen bir şey, elde edilen kazanç ne kadar fazla olsa da tefecilik suçunu oluşturmamaktadır. Örnek olarak üç tane altın verildikten sonra, on tane alınmasının ya da beş ton fıstık verildikten bir süre sonra yirmi ton alınması, fiil haksızlık içerse de kanunilik ilkesi ile suç oluşturmamaktadır (Arslan, 2014).

Paraya eşit sayılan değerleri, TCK.’nın 198. maddesine göre, hisse senetleri, tahvil ve kuponlar, milli ziynet altınlar, hamiline yazılı bonolar oluşturmaktadır (Akkaya, 2013).

Tefecilik suçunun işlenmesi, paraya eşit sayılan değerlerle mümkün olmamaktadır. Bu durum TCK.’nın 197. maddesinde parada sahtecilik fiillerinin düzenlendikten sonra ayrıca paraya eşit değerlerin düzenlenmesinden

anlaşılabilir. 241. madde içinde böyle bir düzenleme yapılması gerekmektedir (Akkaya, 2013). Bu durumun gerekliliği ile ilgili kararlar Ek 3’de yer almaktadır.

Tefecilik suçuna konu olan sadece paradır. Fakat suçun konusu olan bu sınır sadece para ile olmamalıdır. Para dışında ki kıymetli evrak, kredi kartı vs. gibi unsurlarla da bu suçun işlendiği göz önüne alınarak, kanunda böyle bir hüküm düzenlenmelidir (İnci, 2014).

2.3.2. Tefecilik Suçunun Faili

Kanunda bulunan maddede suç tanımlanırken, suçu işleyen fail ile ilgili özel bir vasıftan bahsedilmemiştir. Tefecilik yapan her kişi bu suçta fail olabilmektedir (Arslan, 2014).

Tefecilik ile ortaya çıkan ilişkide ödünç para veren taraf ile ödünç para alan taraf bulunmaktadır. Bu düşünce ile tefecilik suçu çok failli bir suç tipidir. Fakat bu suçta yalnızca ödünç para veren kişi cezalandırılmaktadır (Arslan, 2014).

Kişiler ekonomik zorluklar içinde olmalarından dolayı, tefecilerden tüm koşulları kabul ederek borç almaktadırlar ve ekonomik olarak sömürülmektedirler. Bu durum hukuka aykırı olan bir zeminde yer almaktadır. Bu yüzden tefecilik ilişkisinde tefeciden borç alan kişinin, pasif fail olarak kabul edilmemesi gerekmektedir (Arslan, 2014).

2.3.3. Tefecilik Suçunun Mağduru

Tefeciliği suç olarak tanımlayan kanun hükümlerinde, borç olarak ödünç para almak durumunda olan kişileri korumaktadır. Fakat bu durum, borç olarak ödünç para alan kişiyi mağdur olduğundan dolayı haklı durumunda olduğunu göstermemektedir (Özgenç, 2010).

Yargıtay uygulamalarında, tefeciden faiz karşılığında borç para alan kişinin, hükmü temyiz etme ve davaya katılma yetkisinin bulunmadığını kabul etmiştir. 7. Ceza Dairesinde alınan bazı kararlarda, faiz karşılığında ödünç para alan kişi, tefecilik yaptığı iddia edilmekte olan kişi hakkındaki davada, tanık ya da müşteki sıfatında bulunmaktadır. Böylece tefeciliğin suç olarak tanımlandığı kanun hükümlerinde, borç karşılığında ödünç para almak isteyen kişileri de koruyan bir özellik taşımaktadır.

Tefeciden ödünç para alan kişinin mağduriyet yaşamaması, kişinin zorunlu olarak paraya ihtiyacı olması, yasal olan kurumlardan kredi alamaması durumu bu suç ile birlikte ortaya çıkan bir mağduriyet durumu söz konusu değildir. Bu yüzden ödünç para alan kişinin ekonomik olarak içinde bulunduğu zorluk sebebinden dolayı mağduriyetiyle, bu suçun mağduru olması farklı durumları oluşturmaktadır (Özgenç, 2010).

Böylelikle tefecilik suçunda yalnız borç para karşılığında ödünç para veren kişi cezalandırılmamalı aynı zamanda borç karşılığı ödünç para alan kişi de cezalandırılmalıdır. Zira ekonomik bakımdan zor durumda olan kişi, borç alırken aldığı borç sebebi ile ceza alacağını bilirse bu suçu işlemeyebilirken, borç karşılığında para alarak kişi daha da zor bir durumun içine düşmektedir. Bu yüzden ödünç para alan kişi cezalandırılması durumunda bu şekilde borç para alması kişi için caydırıcı olabilmektedir. Fakat borç karşılığında ödünç para alan kişi içinde bulunduğu ekonomik sıkıntı göz önünde bulundurularak, daha az ceza ile nitelikli hal olarak düzenlenmelidir (Bekâr, 2013).

2.3.4. Tefecilik Suçunda Fiil

Tefecilik suçundaki hareket, faiz ya da bir başka isimle kazanç elde etme maksadı ile ödünç para vermedir. Tefecilik suçunun meydana gelmesi için ilk başta ikrazatçılık yapmak için yetkili organların izni alınmamış olmalı ya da alınmış olan iznin iptal edilmiş olması gerekmektedir. Yetkili organların izni alınması durumunda faiz karşılığında ödünç para verilmesi tefecilik suçunu oluşturmamaktadır (Akkaya, 2013).

Tefecilik suçunun oluşması için öncelikle ödünç verilen şey para olmalıdır. Fakat tefecinin kazanç sağladığı şeyin para olması gerekmemektedir. Çünkü tefecilik; faiz ya da her ne isimle olsa da kazanç elde etmek amaçlı ödünç para verme işlemdir. Bu yüzden para tefecilik suçunda sadece ödünç verme işleminin konusunu oluşturmakta olup karşılığında elde edilen kazancın para olması gerekmemektedir (Bilge, 2015).

İvaz karşılığı ödünç para, borç alan kişiye verilmesiyle tefecilik suçu tamamlanmakta yani ivaz karşılığında ödünç verilen para borç alan kişiye geçtiği an itibariyle tefecilik suçu tamamlanmaktadır (Özgenç, 2010).

Senet kırdırma yöntemi, tefecilik suçu işleme yöntemlerinden biridir. Mesela, vadesi gelmemiş bir bono, vadesinden önce bir başka kişiye verilmesi ve bunun

karşılığında bononun üzerindeki meblağdan daha az miktarda para alınması ile tefecilik suçu oluşmaktadır. Böylece ödeme aracı olan bono veya çek satılmış olup aynı zamanda satın alınmaktadır (Bekâr, 2013).

Çek ve senet kırdırarak yapılan tefeciliğe benzer olarak kredi kartı kullanılarak da tefecilik yapılmaktadır. Bu yöntem ile işlenen tefecilik suçu, gerçek alışveriş yapılmamakta fakat alışveriş yapılmış gibi gösterilerek işlenmektedir. Bu durumun özelliği, tefeci, mal satışı yapmamasına rağmen, kredi kartı ile alışveriş yapmakta olan bir kişi olarak alıcı gibi gösterilmekte olan şahısa, alışverişe konu olan mal bedeli gibi yansıtılmış olan tutardan düşük bir tutarı nakit olarak vermesi durumudur. Bu tür işlemler genellikle kuyumculuk faaliyetlerinin olduğu ticari işletmelerde rastlanmaktadır (Bekâr, 2013).

2.3.5. Tefecilik Suçunda Hareket ve Sonuç

Belirlenen faiz karşılığında bir miktar paranın, ekonomik olarak zor durumda olan kişiye borç olarak verilmesi tefecilik suçunun hareket unsurunu oluşturmaktadır. Suç, ödünç para verilerek tamamlanmaktadır ve meslek olarak yapılması ya da süreklilik özelliği taşıması gerekmemektedir (Köken, 2016).

Tefecilik suçunun meydana gelmesi için ilk şart, (TCK'nın 241. Maddesine göre) failin başka bir kişiye para vermiş olması ve verilen bu paranın da ödünç olarak verilmesi gerekmektedir. Örnek olarak, 5 ton pamuk verilip, belli bir süre sonra 8 ton alınması ya da bir arabayı belli bir süre sonra ödenmek koşuluyla piyasa koşullarının çok üstünde satılması durumunda tefecilik suçu oluşmamaktadır. Ödünç para verilip karşılığında piyasa koşullarındaki değerini aşmakta olan ve kazanç olarak maddi bir değer talep etmek tefecilik sayılmaktadır (Akkaya, 2013).

Ödünç para verenler, KHK tarafından gerçek ve tüzel kişiler olarak ikiye ayrılmaktadır. Gerçek kişiler olan ikrazatçılar, meslek olarak, devamlı, faiz ya da herhangi bir isim altında, ivaz karşılığında ipotek alarak, ödünç para vermeye aracı olan ve bu işlemler için kendilerine faaliyet izni verilmiş olan kişilerdir. Finansman şirketleri ise, devamlı bir şekilde mal ve hizmet alımlarını kredilendirmek amacıyla ödünç para vermekte olan şirketlerdir. Mal ve hizmet satışları ile meydana gelen ya da doğacak olan

alacakları temellük edip tahsilini üzerine alan, bu alacakların karşılığında ödemelerde bulunup finansman sağlayan şirketler ise faktöring şirketleridir (Köken, 2016).

90 sayılı KHK'nın dokuzuncu maddesinde tanımlanan tefecilik: *“Yetkili makamdan izin alınmadan (Hazine Müsteşarlığı) faiz veya her ne ad altında olursa olsun, bir ivaz karşılığı veya ipotek almak suretiyle, ödünç para verme işlemlerinin yapılması veya bu işlerin meslek olarak kabul edilmesi ve KHK uyarınca alınan izin iptal edildiği halde ödünç para verme işlerine devam edilmesi”* olmaktadır (Köken, 2016). Tanıma göre, ikrazatçılık, yasal koşullarca faiz elde etmek amacı ile ödünç para verme işleriyle uğraşmak olup, tefecilik ise kanuna aykırı olarak yapılan ya da kanuna uygun olarak alınmış olan izin, iptal edilmiş olmasına rağmen ödünç para verme işlerini yapmaya devam etmektir. Yani, tefecilik, izin alınmadan yapılan ikrazatçılıktır (Köken, 2016).

2.3.5.1. Çek ve Senet Kırdırma Yoluyla İşlenen Tefecilik

Senet kırdırma yoluyla işlenen tefecilik suçu, TCK'nın 241. Maddesine göre, vadesi henüz gelmemiş olan bir bono, bir başkasına vadesinden önce verilip karşılık olarak bonoda yazılan tutardan daha az bir tutarda paranın alınmasıdır. Bononun el değiştirmiş olması, kişiler arasında alacak borç ilişkisine dayanmakta olduğundan, bono ya da çek, satılmış ve satın alınmış olmaktadır (Köken, 2016).

Doktrinde, senet kırdırma yoluyla tefecilik suçunun oluşup oluşmayacağı tartışmalı bir konudur. Senet, bedelinin altında bir tutar ile verilip nakit para alınması konusunda birçok görüş bulunmaktadır. Bunlardan biri, TCK madde 241'den yola çıkarak tefecilik suçunun meydana geldiği yönündedir. Bu görüşe göre, gerekçe, hükme dâhil değildir ve senet kırdırmada paradan söz edilmemektedir. Bu yüzden bu konuda değişiklik yapılmalı ve para madde metnine dâhil edilmesi gerekmektedir. Başka bir görüş göre, gerekçe yorum vasıtası olarak kabul edilmiş ve senet kırdırma yoluyla tefecilik suçunun işlenemeyeceği kabul edilerek, tersi durumda kanunilik ilkesi ile uyuşmayacağı görüşü savunulmuştur (Köken, 2016).

5237 sayılı TCK'nın Adalet Komisyonu Raporunda, “Madde başlığı ve gerekçesi madde metninin ayrılmaz bir parçasını oluşturmaktadır.” uyarısı bulunmakta ve bu uyarıdaki madde yorumlandığında, metinle çelişmeyen gerekçenin göz önünde

bulundurulması gerekmektedir. Madde metninde bulunan ödünç para verme ve tefecilik suçunun senet kırdırarak da işlenebileceği yönündeki gerekçe, bu metinle çelişmektedir. Böylece, madde metninin yorumlanması sürecinde dikkate alınmasına sebebiyet vermektedir. Senet kırmak, ödünç olarak kabul edilmesi mümkün değildir. Çünkü suçun konusunun para olduğu tartışmasıdır. TCK.'nın 197. Maddesinde parada sahtecilik fiillerini düzenledikten sonra ayrıca 198. Maddede paraya eşit sayılan değerlerle ilgili düzenleme yapmış olan yasa koyucu, 241. Madde içinde ayrıca bu konuda düzenleme yapması gerekli bulunmaktaydı. Fakat Yargıtay uygulamasında komisyon karşılığı senet veya çek kırma yoluyla tefecilik suçunun işlenebilmesi kabul edilmiştir (Akkaya, 2013).

Senet kırdırarak yapılan tefecilik, ceza hukuku çerçevesinde cezalandırılması için, kanunilik ilkesi gereği olarak bu eylem madde metninde açık ve belirli bir şekilde düzenlenmesi gerekmekte ya da madde metninin bu eylemi de içine alacak şekilde genişletilmesi gerekmektedir (İnci, 2014). Bu gerekliliğin ortaya çıktığını gösteren kararlar Ek 1'de yer almaktadır

2.3.5.2. Kredi Kartı (POS) Tefeciliği

Tefecilik suçunda fiil, kazanç elde etmek maksadı olan bir kişinin, başka kişiye ödünç para verme işlemi olup, bu suçun meydana gelmesi için elde edilen kazanç, faiz adı altında olması gerekmemektedir (Köken, 2016).

Kredi kartı aracılığı ile yapılan tefecilikte, ödünç verilen tutar ile kredi kartı borcu olarak bankaya ödenen miktarın her ikisi de karşımıza para olarak çıkar. Nakit para ihtiyacı, kredi kartı kullanılarak satış yapmakta olan iş yerinden, POS cihazından komisyon almak adı altında eklenen faiz ile beraber, toplam miktar POS cihazından çekildiği zaman, işyeri sahibi alacağı kazancı bankadan tahsil edeceğinden, parasını garanti altına almış olmaktadır. Bu durumda kazanç elde etmek maksadı ile ödünç para verdiğinden, fiili olarak tefecilik suçu ile benzerdir. Ödünç paranın borç alan kişiye verildiği zaman tefecilik suçu tamamlandığından dolayı kredi kartı kullanılarak kartın sahibine nakit para sağlanmasında da tefecilik suçunun tamamlanması durumu, paranın borç alana verilmesi ile birlikte oluşmaktadır (Köken, 2016).

Kredi kartı borcu bulunan bir kişi 10 bin TL olan borcunu ödeyememekte, aylık olarak yüzde 5 olan kart faiziyle yılda yüzde 70 faiz ödemesi durumunda borç miktarı

17 bin TL olmaktadır. Bu borcu ödemek istemeyen borçlu, kontör ve cep telefonu satışı yapmakta olan POS tefecisine gitmektedir. Tefeci kredi kartı borcu olan kişinin 10 bin TL olan kart borcunu bankaya gidip kapatmakta, bunun karşılığında borçlunun kredi kartından belirlediği faiz oranını ekleyerek 12 bin TL kontör alımı gerçekleştirmekte ve bu tutarı da 12 taksite bölmektedir. Böylece kredi kartı borcu olan kişi, bankaya 1 yılda 17 bin TL ödememekte bunun yerine tefeciye 12 bin TL borçlanmış olmaktadır. Tefeciye kontör satışı yaparak, 2 bin TL'lik kar elde etmiş olmaktadır (Akkaya, 2013).

Kredi kartı ile yapılan eylemin, tefecilik suçunu oluşturup oluşturmadığı hakkında farklı görüşler bulunmaktadır. Bu görüşlerden biri; kredi kartının kullanılarak yapılan alışverişlerde ödünç verilen paradan söz etmek mümkün değildir. Bu yüzden, bu fiiller tefecilik suçunu oluşturmamaktadır. Aksinin kabulünün gerekçeye sığınarak yorum yapıldığı gerekçesiyle aslında kıyas yapılması sonucunu doğurduğu belirtilmiştir. Bu görüşlerin diğeri ise; gerçekte satış sözleşmesi yapılmış gibi gösterilerek satış sözleşmesine dayanmadan kredi kartı ile alışveriş yapılmış gibi göstererek, kredi kartından çekilen bedelden daha az bir bedelin kart sahibine ödenmesi gibi işlemler de TCK Madde 241 bağlamında tefecilik suçunu oluşturmaktadır (Akkaya, 2013).

Yargıtay uygulamasında ise, kişinin herhangi bir alışveriş yapmamasına rağmen, alışveriş yapılmış gibi, borcu olan kişilerin kredi kartları aracılığıyla pos cihazından işlem yapıp, komisyon kesintisi ile geriye kalan parayı nakit şekilde ödeme yaparak tutarı borçlunun kredi kartından çekmesi, bankaya herhangi bir komisyon ödememesi, kazanç elde etmek maksadı ile başka birine ödünç para verme niteliği taşıdığından eylem, tefecilik suçunu oluşturmakta olduğu kabul edilmektedir (Akkaya, 2013).

Tefecilik suçunun parayla sınırlandırılması nasıl doğru değilse, para verme eyleminin ödünç ilişkisiyle sınırlandırılması da doğru değildir. Çünkü gelişen ve değişmekte olan teknolojik koşullar karşısında ödünç verme ilişkisi, farklı ve çeşitli eylemler yapılarak aynı amaca ulaşmakta, böylece, aynı hukuksal değer ihlal edilmektedir. Tefecilik için en çok başvurulan yöntemler, senet kırdırmak ve/veya kredi kartı kullanılmasıdır. Fakat hızlı şekilde gelişen teknoloji, bilim ve zekâ ile çok farklı yöntemler, benzer menfaatlerin ihlal edilmesine neden olabilmektedir. Ancak, aykırı her eylemin suç olarak kabul edilmesi ve cezalandırılması, kanunilik ilkesine aykırı

olacaktır. Böylece, kanun koyucunun korumak istediği menfaat ihlal edilmiş olacak ama yapılan eylem cezasız kalacaktır (İnci, 2013).

Senet kırdırmak veya kredi kartı kullanılarak işlenen tefecilik faaliyetleri bu durumu yansıtmaktadır. Taraflar arasında esasen bir ödünç ilişkisi yoktur. Fakat bu eylemler uygulamada TCK Madde 241 anlamında tefecilik suçudur ve bu suç soruşturma ve kovuşturma makamları tarafından takip edilmekte ve cezalandırılmaktadır. Tipikliğe açıkça aykırılık teşkil eden bu eylemler, suç olarak kabul edilmeli ve cezalandırılmaları, kanunun madde gerekçesiyle ve uygulama ile suçun eylem unsurunun genişletilmelidir. Çünkü tefecilik suçunun failleri olan kişiler tarafından, zaman içinde kanuni tipte yer alan eylem unsuruna aykırı olan ve aynı amaca yönelik eylemler geliştirilebilir. Bu yüzden, TCK Madde 241'in eylem unsuru, kredi kartı tefeciliğini, senet kırdırmak suretiyle tefeciliği ve aynı amaca yönelik benzer eylemleri de içine alacak biçimde tekrardan düzenlenmesi gerekmektedir. Düzenlemenin gerekliliği, EK-2'deki kararlardan anlaşılabilir (İnci, 2013).

2.4. TEFECİLİK SUÇUNUN MANEVİ UNSURLARI

Kasıtlı olarak işlenebilen bir suç olan tefecilik suçu, suç olarak meydana gelebilmesi için, tefecinin kazanç elde etmek maksadıyla başka birine ödünç para vermesi gerekmektedir. Ayrıca, tefecilik suçunun oluşabilmesi için, elde edilen kazancın adının faiz olması gerekmemektedir. Bundan dolayı, ödünç para veren kişi ile ödünç para alan kişi arasındaki ilişkide, elde edilecek kazanç faiz adı ile ifade edilmemiş olabilir. Ayrıca, tefecilik suçunun konusundan farklı bir şekilde kazancın para olması gerekmemektedir (Özgenç, 2010).

Tefecilik suçunu işleyen failde aranan kazanç maksadı; mağdur ile arasında ödünç parayı temin maksadıyla sözleşme veya bono imzalamış olması ile mağdurdan borç tutarının üstünde bir menkul veya gayrimenkul teminat alması veya kıymetli evrak alması, failin yedinde farklı kişilere ait olan ve hukuki ilişki ile alındıkları açıklanamayan çok sayıda kıymetli evrak bulunması gibi olaylarla ortaya konabilir. Kredi kartı ile işlenen tefecilikte, failin kredi kartı ile satış yapılmış gibi gösterdiği malın gerçekte hala failin elinde bulunması durumunda ya da kişisel ve ailevi bir

yakınlık mevcut olmadan ödünç para verilmesi durumunda kazanç elde etme ve tefecilik kastının bulunduğu sonucu ortaya çıkmaktadır (Bekâr, 2013).

Aynı zamanda, failin kazanç elde etmek maksadı, ispat edilmemişse, mevcut olan şüphe sanığın lehine yorumlanması gerekmektedir. Bu yüzden, şüpheden sanık yararlanır ilkesinin suçun manevi unsuru açısından uygulanması gerekmekte ve buna uygun karar verilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Bekâr, 2013)

Fail, mevcut düzenlemeye göre, kazanç elde etmek maksadı ile hareket ediyorsa, kazancın ne miktarda olduğu önem taşımamaktadır. Tefecilik suçunun düzenlenmiş olduğu TCK Madde 241’de kişinin kazanç sağlama amacına yer verilmiş fakat elde edilen kazancın miktarı konusunda yer verilmemiştir. Böylelikle, hangi miktarda olursa olsun elde edilen kazanç suçun oluşumu bakımından yeterli olmaktadır. Elde edilen kazanç 1 TL bile olsa, fail bu kazancı elde etme maksadı ile hareket etmişse, suçun manevi unsuru oluşmaktadır. Halbuki failin kazanç elde etme maksadı olmasına rağmen bu kazancın miktarının aşırı, orantısız olmaması, yani elindeki parayı bankaya yatırdığı zaman elde edeceği bir kazanç olması durumunda bu eylemin haksızlık içeriğini azaltır. Buna karşın kanunda elde edilen kazancın miktarı hususunda herhangi bir sınırlama getirilmemiştir. Yani kazanç elde etme amacı varsa bu kazancın miktarına bakılmadan tefecilik suçu olarak kabul edilecektir (İnci, 2014).

Tefecilik suçu için, Türk hukukunda failin kazanç elde etme amacıyla hareket etmiş olması yeterlidir. Elde edilen kazançta fahiş, aşırı veya açıkça oransız olması gibi özellikler aranmamıştır. Halbuki kanunda *‘kazanç elde etme amacı’* yerine *‘edinimler arası açık oransızlık’* şartına yer verilmesi gerekmektedir (İnci, 2014).

2.5. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ

2.5.1. Teşebbüs

Tefecilik sadece hareket suçu olduğundan ve herhangi bir neticenin gerçekleşmesine bağlı olmadığından, teşebbüse elverişli olmamaktadır. Çünkü suç, para karşı tarafa verilerek tamamlanmış olmakta ve kazanç elde edilmiş olması şartı gerekli olmamaktadır. Fakat tefecilik suçunda fiilin kısımlara bölünebildiği durumlarda teşebbüs hükümlerinin uygulanması mümkün olabilmektedir. Mesela, tefeci ile borç

para alacak kişi arasında anlaşmaya varıldıktan sonra tefeci, herhangi bir nedenle paranın teslimini borç alacak olan kişiye yaptığı durumda teşebbüs söz konusu olabilmektedir. Çünkü tefecilik suçu, ivaz karşılığında ödünç paranın borç alan kişiye verilmesi ile birlikte tamamlanmaktadır (Arslan, 2014).

“Tefecilik suçuna konu olan para, karşı tarafa verilmeden, senedin imzalanma aşamasında kalmış olunması ya da kredi kartı ile herhangi bir satım sözleşmesi bulunmadan kredi kartından çekim yapılması ama tefecinin çekim yaparak anlaşma yaptığı tutarı, kredi kartı sahibine henüz ödemiş olması, vadesi gelmeyen bono veya senedin, bedelinden daha az bir bedelle satın alınmış olması, bononun satın alınıp, bedelinin bono sahibi olan kişiye ödenmemiş olduğunda teşebbüsten bahsedilebilir. Fakat böyle bir durumda, tefecilik suçunun meydana geldiğini ispatlamak güçtür. Örneğin ödünç verilen paranın postada iken yakalanması durumunda olduğu gibi suça teşebbüsün mümkün olduğu kabul edildiğinde de söz konusu suçun tespiti bile zor iken, teşebbüsün söz konusu olup olmadığının belirlenmesinin, paranın kazanç karşılığı verildiğinin kanıtlanmasının oldukça zor olduğu açıktır” (Bekar, 2013, s.517).

2.5.2. İştirak

Tefecilik bir kişi tarafından işlenebilir. Bu suçun, birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi ise suça iştiraki oluşturmaktadır. Örnek olarak, tefecilik işini ortak yürüten iki kişinin, biri müşteri bulup, diğeri pos cihazını kullandığı zaman müşterek suçlu olarak cezai sorumluluklar meydana gelecektir (Köken, 2016).

Asli fail ile birlikte fikir ve eylem birliğiyle hareket eden kişiler de, yargıtay uygulamasında asli faile müşteri bulduğundan ve böylece komisyon alma eylemi, faillik niteliğindedir (Akkaya, 2013).

“Ticari faaliyetlerini birlikte yapan, beraber yaşadıkları evde yapılan aramada 39 adet çek, senet ele geçen ve baba oğul olan her iki sanığın, katılan A. ..., mağdur H. ..., tanık H. ... ile M. G...’nin beyanları, katılan A. R. S...’nun sanık K.’ye verdiği senedin sanık M. tarafından icraya konulması, sanık savunmaları ve tüm dosya kapsamına göre isnat edilen eylemleri birlikte gerçekleştirdikleri ve K.’yle irade-fikir birliği altında hareket ettiği anlaşılınca bu sanığın da zincirleme tefecilik suçundan mahkûmiyetine hükümlenmesi gerektiği halde dosya kapsamı ve oluşa uygun düşmeyen gerekçelerle

yazılı şekilde beratine karar verilmesi,” (5. CD’nin 30/05/2013 tarih ve 7982/5962 sayılı kararı; Akkaya, 2013, s.66).

“ ...sanık A.’nın işyerinde ele geçirilen çek ve senetlerin sayıca fazlalığı, tanık anlatımları ile tüm dosya kapsamından sanıklardan A.’nın kazanç elde etmek amacıyla şikayetçilere 2007 yılında ayrı ayrı olmak üzere birden fazla kez ödünç para verdiği, diğer sanık İ.’nin de sanık A.’ya müşteri bulmak ve faiz karşılığı borç verilen paradan komisyon almak suretiyle A.’nın eylemine iştirak ettiği anlaşıldığından, sanıklar haklarında atılı suçtan açılmış başka bir kamu davası bulunup bulunmadığı araştırıldıktan ve açılmış ise hukuki kesintinin gerçekleşip gerçekleşmediği tespit edildikten sonra, her iki sanığın da zincirleme biçimde tefecilik suçundan ayrı ayrı mahkûmiyetleri yerine yasal olmayan ve dosyada bulunan kanıtlarla örtüşmeyecek biçimdeki gerekçelerle beraatlerine karar verilmesi,” (5. CD.’nin 29.05.2013 tarih ve 8600/5874 sayılı kararı; Akkaya, 2013, s.66).

“Dava konusu olayda, sanık T.’nin; aynı suçtan mahkûm olup hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen oğlu L.’nin faiz karşılığı verdiği paralara karşılık teminat olarak aldığı kambiyo senetlerini, onunla fikir ve eylem birliği içinde hareket ederek icra takibine koyduğu, tanıklar B. ..., H. ..., A. ... ve ... B.’nin beyanları ile üzerine atılı tefecilik suçunun sübut bulduğu gözetilmeden, mahkûmiyeti yerine, L. hakkındaki mahkûmiyet kararındaki gerekçe ile de çelişkiye düşülmek suretiyle beraatine karar verilmesi,” (5.CD’ nin 11.04.2013 tarih ve 7393/3113 sayılı kararı; Akkaya, 2013, s.66-67).

“Hakkındaki hükmün açıklanması geri bırakılan... K.’nin müşteki ... B.’ye faiz karşılığı verdiği tefeciliğe konu paranın, sanıklardan F.K.’nin 21/06/2006 tarihinde bankadan çektiği ihtiyaç kredisinden karşılandığı, bu paranın güvence altına alınması için müşteki tarafından sanık M. ... lehine 20/06/2006 temliknamenin 2. Noterliği aracılığıyla düzenlendiği, suç ve cezadan kurtulmaya yönelik savunmaların hayatın olağan akışı ve dosya kapsamına uygun düşmediği, bu haliyle F. ... ve M. G....’in O. ... ile fikir ve eylem birliği içinde hareket ettikleri, eylemlerinin; tefecilik işi yapan O. K...’nin eylemlerine iştirak boyutuna vardığı gözetilerek, yüklenen suçtan mahkumiyetlerine karar verilmesi gerekirken yetersiz gerekçe ile yazılı şekilde

beraatlarına karar verilmesi,” (5.CD’nin 11/03/2013 tarih ve 5110/1723 sayılı kararı; Akkaya, 2013, s.67).

2.5.3. İçtima

5237 sayılı TCK’nın yürürlüğe girmesiyle birlikte tefecilik suçuyla ilgili en tartışmalı konulardan birisi zincirleme suç hükümlerinin uygulanıp uygulanamayacağı meselesi olmuştur. 90 sayılı KHK hükümleri uyarınca tefecilik suçundan bahsedilebilmesi için suçun süreklilik taşıması gerekmektedir. Yani tek bir ödünç para verme eylemi tefecilik suçunun oluşması için yeterli olmamaktaydı. Buna karşın TCK Madde 241 uyarınca tek bir ödünç para verme eyleminin tefecilik suçunun oluşumu bakımından yeterlidir. Buradan hareketle cevap aranması gereken soru, birden çok ödünç para verme eylemi bakımından zincirleme suç hükümlerinin uygulanıp uygulanamayacağıdır (İnci, 2014).

Uygulamada en sık rastlanılan durumlardan birisi, kazanç karşılığı ödünç verme ilişkisinin taraflar arasında geçerli hukuki bir ilişkiye, örneğin bir mal alım satım akdine dayandığı izlenimi vermek için sahte fatura düzenlenmesidir. Bu durumda failin ayrıca VUK (Vergi Usul Kanunu) uyarınca sahte fatura düzenlemek ve kullanmak suçundan da sorumluluğu gündeme gelmektedir. Ayrıca yine, tefecilik suçu kapsamında gerçeğe aykırı bir biçimde evrak düzenlenmesi halinde özel evrakta veya resmi evrakta sahtecilik suçları da gündeme gelebilmektedir (İnci, 2014).

Şayet failin eylemleri nitelik ve nicelik olarak adeta bir banka gibi yoğunlaşmışsa artık burada failin tefecilik suçundan değil, Bankacılık Kanunu Madde 150 uyarınca izinsiz bankacılık faaliyetinde bulunma suçundan sorumluluğu doğacaktır. O halde, tefecilik suçu ile izinsiz bankacılık faaliyetinde bulunma suçu arasındaki fark, eylemin sayı ve nitelik bakımından yoğunluğuyla ilgilidir. Faizle borç para verme eylemleri bankacılık faaliyetinde bulunma boyutuna ulaşırsa izinsiz bankacılık faaliyetinde bulunma suçu, aksi takdirde ise tefecilik suçu akla gelmelidir (İnci, 2014).

2.5.4. Yaptırım

Tefecilik suçu için 5237 sayılı TCK’nın 241’inci maddesinde iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür. 5237 sayılı TCK yürürlüğe girmeden önce ise

tefecilik suçu için altı aydan iki yıla kadar hapis cezası kabul edilmişti. TCK Madde 241'de tefecilik suçu için eskiye göre daha yüksek bir hapis cezası kabul edilmiştir (İnci, 2014).

Suç için 2005 öncesi kabul edilen hapis cezasının üst sınırı olan iki yıl, TCK Madde 241 ile cezanın alt sınırı haline getirilmiş ve tefecilik suçunun oluşumu birden çok kişiye sürekli ve sistematik olarak faiz karşılığı borç para vermek iken, 2005 yılı sonrasında kazanç sağlamak amacıyla tek bir ödünç para verme eylemi de suçun oluşumu bakımından yeterlidir. Başka bir söylemle, 2279 sayılı Kanun Madde 17'de öngörülen altı aydan iki yıla kadar hapis cezası birden çok eylem bakımından öngörülmüş bir yaptırım iken TCK Madde 241'de öngörülen iki yıldan beş yıla hapis cezası tek bir ödünç para verme eylemi bakımından kabul edilmiştir. Bu noktadan bakıldığında da TCK ile birlikte tefecilik suçu için öngörülen cezanın önemli ölçüde arttırıldığını söylemek gerekir (İnci, 2014).

Tefecilik suçuna benzer suçlara verilen hapis cezaları ile, tefecilik suçu nedeniyle verilen hapis cezaları kıyaslandığında bu cezalar arasında oransızlık bulunmaktadır. Örnek olarak, dolandırıcılık suçunda haksızlık içeriği tefecilik suçuna göre daha yoğun olmasına rağmen, dolandırıcılık suçu için bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür. Halbuki; tefecilik suçunda ödünç para alanın aldatılması söz konusu değilken, dolandırıcılık suçunda fail, hileli yollara başvurarak mağduru aldatmakta ve onun veya başkasının zararına karşılık kendisi veya başkası lehine bir yarar sağlamaktadır. Tefecilik suçunda kanun koyucu, ödünç para alanın zor durumda olması ve zaruret halinde bulunması durumunu da aramamıştır. Bu durumda haksızlık içeriği daha yoğun olan dolandırıcılık suçunda verilen hapis cezasının alt sınırı, tefecilik suçu için verilen hapis cezasının alt sınırının yarısı kadardır (İnci, 2014).

2.5.5. Muhakeme

Tefecilik suçuna ilişkin muhakemeyi hem soruşturma evresinde yapılan işlemler hem de kovuşturma evresi ve sonrası açısından değerlendirmekte fayda vardır. Soruşturma evresinde neredeyse bu suça özgülümlü, uygulamada geliştirilmiş, ancak yasada tanımlanmayan bir delil toplama yöntemine başvuruluyor olması, kovuşturma

evresinde ise gerek katılma kararları ve gerekse temyiz açısından değerlendirme yapılması gerekmektedir (İnci, 2014).

2.5.5.1. Soruşturma Evresi

Tefecilik suçunun tespit edilmesi için çeşitli yöntemlere başvurulmaktadır. Bunlardan biri zabıt araştırmasıdır. Bu yöntemle tefecilik suçunu ispat etmede yaşanan zorluklar bertaraf edilmektedir (İnci, 2014).

Mahkemeler tarafından tefecilik suçunun tespit edilmesinde zabıta araştırması, kayda değer bir kanıt olarak kabul edilmektedir. Zabıta araştırması, soruşturma ya da kovuşturma makamlarınca, tefecinin yaşadığı ve tefecilik işlerini gerçekleştirdiği çevreye sorulmakta, kolluk birimleri uzmanlığına soruşturma yapılarak rapor oluşturmakta ve dosyaya sunulmaktadır (İnci, 2014).

Zabıt araştırması tutanaklarına alınan bilgiler, şüphelinin çevrede bilinen bir tefecilik yapıp yapmadığına dair bilgi vermekte olduğundan dolayı bu delil yöntemi masumiyet karinesine aykırılık oluşturmaktadır. Çünkü, çevreden elde edilen bilgilerin, kimler tarafından elde edildiği tutanağa yazılmış olmaları, gerektiği zaman bu kişilerin tanık olarak dinlenerek, soru sorulmasının sağlanabilmesi, yüzyüzelik ilkesinin tesis edilerek beyanlarının inandırıcılığı ve güvenilirliğinin tespit edilmesi açısından önem taşımaktadır. Aksi durumda, zabıt araştırmasında doğruluk ve güvenilirliğin test edilmesi, şüphelinin tefecilik yaptığının çevrede bilinmesiyle sağlanamayacaktır. Böyle bir delile dayanarak da şüpheliye mahkumiyet kararı verilmesi, masumiyet karinesini ve adil yargılanma hakkını ihlal etmektedir (İnci, 2014).

Şüphelinin tefecilik yaptığını dair çevrede yapılan zabıt araştırmasına 5237 sayılı TCK yürürlüğe girdikten sonra gerek kalmıştır. Çünkü, 90 sayılı KHK'ya göre tefecilik suçunun unsuru olarak kabul edilen süreklilik ve meslek edinmiş olma unsurlarının tespit edilmesi, zabıta araştırmasının esas amacıydı. 5237 sayılı TCK Madde 241'e göre tefecilik suçunun maddi unsurları içinde süreklilik veya suçu meslek edinmiş olması bulunmamaktadır. Maddeye göre suçun oluşması için kazanç elde etmek amacıyla tek bir defa ödünç para vermek yeterli olup, suçun süreklilik taşıması veya meslek edinilmiş olması nitelikli hal olarak bile kabul edilmemiştir. Böylece, zabıta araştırmasına,

tefecilik suçunun tespiti için 2005 yılından sonra zorunluluk ve gereklilik kalmamıştır (İnci, 2014).

Tefecilik suçunun tespiti için başvuru yöntemlerinden biri de sanıktan ele geçen ticari defter ve kambiyo senetleri üzerinden yapılan araştırmalar ve yine bu senetlerden borçlu olduğu anlaşılan kişilerin tanıklarıdır (İnci, 2014).

2.5.5.2. Kovuşturma Evresi

Tefecilik suçu, Őikâyete bağlı bir suç olmadığından dolayı tefecilik suçunun işlendiğini haber alan Cumhuriyet savcısı tarafından soruşturma re'sen yapılmaktadır. Asliye Ceza Mahkemesi, 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş Görev Yetkileri Hakkında Kanun uyarınca tefecilik suçlarına bakmakla görevli mahkemedir (İnci, 2014).

Şayet, ödünç para verilmesi posta yoluyla veya banka havalesi yoluyla gerçekteşirilmişse; örneğin fail F, İzmir ilinden Ankara'ya ödünç parayı posta yoluyla göndermişse acaba İzmir mi, yoksa Ankara mahkemeleri mi yetkili olacaktır? Suçun eylem unsuru ödünç para verme olduğuna ve suça konu ödünç para failin hakimiyet alanından İzmir ilinde çıktığına göre suçun işlendiği yer olarak İzmir ilinin kabul edilmesi ve dolayısıyla yetkili mahkemenin İzmir mahkemesi olduğunu söylemek gerekir (İnci, 2014).

Tefecilik suçu, örgüt faaliyetleri içerisinde de işlenebilmektedir. Haksız ekonomik çıkar sağlamak için kurulan bir örgütün, cebir ve tehdit uygulayarak işlediği suçlar söz konusu olduğunda, 02.07.2012 öncesinde CMK (Ceza Muhakemesi Kanunu) Madde 250 ile özel görevli ağır ceza mahkemeleri bu suçlara bakmaktaydı. Soruşturma ve kovuşturma ise CMK Madde 251 ve 252'de yer alan özel yargılama usulleri ile yürütölmekteydi. Eğer haksız ekonomik çıkar sağlamak için kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde tefecilik suçu işlenmişse bu suçlar CMK Madde 250 ile görevli ağır ceza mahkemelerince kovuşturulmaktaydı. Fakat, CMK'nın 250, 251 ve 252'inci maddeleri, 02.07.2012 tarih ve 6352 sayılı kanun'un 105/6 maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır. CMK Madde 250 uyarınca soruşturulacak ve kovuşturulacak suçlar 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun onuncu maddesine monte edilerek, haksız ekonomik çıkar elde etmek için kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen

tefecilik suçları, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'na göre soruşturma ve kovuşturulması sağlanmıştır (İnci, 2014).

2.6. HUKUKA AYKIRILIK UNSURU

İvaz karşılığı ödünç para vermek için yetkilendirilen durumlarda, ivaz karşılığında ödünç para, usullere uygun bir şekilde verilebilmektedir. Belli durumlarda kazanç elde etmek amaçlı ödünç para verilmesine izin verilmiştir. Mesela, izin alınarak ivaz karşılığında ödünç para verme işlemine ikrazatçılık denilmektedir. Sermaye Piyasası Kanununa göre faaliyet gösteren banka ve finans kurumları için bu kurumların faiz karşılığı ödünç para vermesi hukuka uygun görülmektedir (İnci, 2014).

Bazı şartlar sağlanıp hukuka uygun hale getirilerek, kazanç elde etmek amacıyla ödünç para verme eylemi, ikrazatçılık faaliyeti gösteren gerçek kişiler ile finans ve faktöring şirketleri tarafından gerçekleştirilebilmektedir. Finansman şirketlerinin, tefecilik suçunun eylem unsurunu oluşturan ödünç para vermek, temel faaliyetini oluşturmaktadır. Finansman şirketleri, şirket söz konusu olduğundan, ticari amaç sağlamakta ve ödünç para verme eylemini kazanç elde etmek amacıyla yapmaktadır. Bu durum, 90 sayılı KHK'da belirlenmiş olan şartlara uygun davranıldığı sürece, hukuka uygun bir eylemdir ve herhangi bir suç teşkil etmemektedir (İnci, 2014).

Ceza kanunlarında, fiilin, suç tarifine uygun olabilmesi için rızanın bulunması, hukuksal değer, sahibinin rızası ile gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Ceza kanunlarında bu durum değiştirilerek hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edilmesi için bu durum, ödünç alan kişide zor durum veya özel zayıflık hallerinin arandığı ve onun mağdur sayıldığı düzenleme olarak değiştirilmelidir (İnci, 2014).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE TEFECİLİK VE SİİRT ÖRNEĞİ

Tefecilik, güçlü olanın ve sermayeyi elinde bulduranın, kendisinden daha güçsüz olanların içinde buldukları zor durumundan yararlanarak ölçsüz bir kazanç elde etmesi şeklinde gerçekleşmektedir. Bu durum, geçmişte ve günümüzde toplumsal düzeni bozan bir eylemdir. Öyle ki, tefecilik faaliyetlerinde, kişiler bazı ihtiyaçlarını karşılayabilmek amacıyla karşılayamayacakları veya karşıladıkları zaman eskisinden daha güç durumda kalacakları koşulları kabul etmektedirler. Bu durumda kişiler, ekonomik olarak yıkıntıya uğrayarak, malvarlıklarını kaybetmekte, aileleri dağılmakta ve hatta hayatlarına son verme noktasına gelmektedirler. Diğer taraftan, tefecilik eylemleri ile ekonomik hayatın işleyişi, ciddi sıkıntılarla karşı karşıya kalmakta ve devlet önemli bir vergi kaybına uğramaktadır. Kamu düzenini ve toplumsal hayatın derinden etkilenmesi sebebiyle, tefecilik faaliyetleri çok eski dönemlerden beri, özel hukuk ve ceza hukuku enstrümanlarıyla yaptırım altına alınarak engellenmeye çalışılmıştır. Bu bölümde, Türk Hukukunda tefecilik suçunun yeri ve gelişimi hakkında bilgi verilerek, Türkiye ve Siirt ilinde tefecilik faaliyetlerinin boyutu, tefecilik ile ilgili Türk hukukunda uygulanmakta olan maddenin etkisi ve uygulamadaki eksikliklerin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır.

3.1. TÜRK HUKUKUNDA TEFECİLİK

Türk hukukunda Cumhuriyet öncesi dönemde tefecilik oldukça farklıdır. Faiz ve tefeciliğin Türk hukukundaki tarihi gelişim süreci bu farklılıkları ortaya koymaktadır.

3.1.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem

3.1.1.1. İslam Hukuku Öncesi Dönem

Tefecilik yasağı, Türk hukukundaki köklerini asıl olarak İslam hukukundan almaktadır. Tefecilik faaliyeti ile elde edilen faize karşılık İslam Hukukunda riba kelimesi kullanılmaktadır. Riba, İslam Hukukunda, ekonomik hayatta ve dolayısıyla

Kuran'da en önemli kavramlarından biridir. Tefecilik suçu nedeniyle yaşanan mağduriyetler günümüze kadar süregelmiştir. Tefecilik faaliyetleri yapılan tüm toplumlarda mağduriyetler yaşanmaktadır (İnci, 2014).

İslamiyet kabul edilmeden önce Mekke, Medine ve Taif'i kapsayan Hicaz bölgesinde kabile yaşantısı bulunmaktaydı. Bu kabileler sosyal ve ekonomik faaliyetleri düzenlemekteydi fakat siyasi bir birlik veya ekonomik faaliyetleri organize eden bir otorite bulunmamaktaydı. Kabileler, kendilerine göre kurallar koymakta, hukuk düzeninde bir standart bulunmamaktaydı. İnsanlar kendi çıkarlarını düşünmekte ve bu çıkarları elde etmek için ticari hilelere başvurmakta, ihtiyaç sahiplerine yardım etmek, karşılıksız borç vermek gibi düşünceler bulunmamaktaydı. Ayrıca, bu dönemde adaletsiz işlerde artış söz konusuydu. Tanrısal inancın ve dini yasakların olmaması veya yeterince gelişmemiş olması, bu dünyada yapılan işlerin ölümden sonra bir karşılığının olacağı yani ahiret inancının olmaması düşüncesi, kişinin sorumsuzluğunu ve haksız bir şekilde iş yapmasına sebebiyet vermiştir (İnci, 2014).

Mekke'nin böyle bir sosyo-ekonomik yaşantısı, yoksul insanları zarara sürüklemiştir. Bu zarar, insanların faizle borç almaları, günümüz diliyle tefecilik, bu dönemde ekonomik faaliyet olarak yaygınlaşmıştır. Bu yaygının gelişmesi, borçluların sömürülmesi, intihar vakaları, mal varlığının kaybına neden olmuş ve kişiler evlerini kaybederek aç karınlarıyla ölüme terk edilmişlerdir (İnci, 2014).

Bu sürecin böyle devam etmemesi için çeşitli çözümler aranmaya başlanmış ve Bizans İmparatorluğu ile anlaşma yapılarak Kureyşli tüccarlara Bizans topraklarında ticaret yapma hakkı verilerek içinde bulunulan zor durumu aşma hedeflenmiştir. Arabistan Yarımadası'nda, sonra da uluslararası anlamda ticaret gelişmiş ve yayılmaya başlamıştır. Sonuç olarak, Mekke'nin bir ticaret merkezi olarak cazibesi artarak büyük ölçüde göç almaya başlayarak, Mekke'nin nüfusu artması dolayısıyla ihtiyaçların çoğalmasına da neden olmuştur. Gittikçe gelir gider dengesi bozularak giderlerin gelirlerden daha fazla olduğu görülmüş ve bu durum kapital ihtiyacının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Kapital ihtiyacının ortaya çıkması ile birlikte ticaret cazibesini kaybetmeye başlayarak Mekke'de ağır bir ekonomik kriz meydana gelmiştir (İnci, 2014).

Ekonomik problemlerin getirdiği kriz ortamı tekrardan sosyo-ekonomik sorunları doğurmuştur. Esnaf, çiftçi, satıcı ve işsizlerin yine faiz karşılığı borç para almaları ve ödeyememeleri kendilerini tefecilerin kölesi olma durumuna getirerek hürriyetlerini kaybetmelerine neden olmuştur. Dahası, tefecilerin alacaklılardan kızlarını ve kız kardeşlerini alması, mağdurlarında kızlarına ve kız kardeşlerine zarar gelmesin diye tefecilik yoluna kurban edip onları öldürmüşlerdir. Gelir dağılımında olumsuzluk, yaşanan ekonomik kriz ortaya çıkmıştır. Ayrıca, şehrin sosyal düzen ve güvenliğini bozulmasına neden olmuştur. Zaman içinde soygunculuk artış göstermiş olup, ticari kervanlar ve şehirler talan edilmiştir. Bu şekildeki ağır ekonomik ve sosyal koşullar nedeniyle Mekke’de faizcilik uzun bir süre varlığını sürdürmüştür. Özellikle bazı tüccarlar ve varlıklı kimseler, bu ağır ekonomik ve sosyal koşullar döneminde faiz karşılığı borç verip servet sahibi olmuşlardır (İnci, 2014).

3.1.1.2. Kuran-ı Kerim’deki Tefecilik Yasağı

İslamiyet kabul edildikten sonra tefecilik faaliyetlerine yasaklama hemen yapılmamıştır. Çünkü olumsuz bütün sosyal ve ekonomik sonuçları olmasına rağmen tefecilik topluma yerleşmiş olmasıdır. Faiz karşılığı alınan borçlarla toplumda birçok kişi ihtiyaçlarını karşılamakta idi. Bu durumda tefecilik ve faiz bir anda yasaklanarak, bir anda ortadan kalması mümkün görünmemekteydi. Diğer taraftan İslamiyet’in ilk kabul edildiği zamanlarda Müslümanlar hâkim sınıf olmadığından dolayı İslamiyet’in kabul edilmesiyle birlikte ani bir şekilde tefeciliğin ve faizin yasaklanması durumunda bu yasaklamayı uygulamaya koyup kontrol edebilecek siyasi, hukuksal, ekonomik bir sistem bulunmamaktaydı. Bu yüzden İslamiyet’in kabul edildikten sonra tefeciliğin yasaklanması iki aşamada meydana gelmiştir. İlk olarak “*tefeciliğin yasaklanmasına ilişkin hazırlık dönemi*” gerçekleşmiş daha sonra ise “*tefeciliğin yasaklanma dönemi*” yaşanmıştır (İnci, 2014).

Toplum öncelikle psikolojik olarak hazırlanarak, tefeciliğin yasaklanmasına ilişkin hazırlık dönemi başlanmıştır. Topluma, İslamiyet öncesinde yaşamış olan kişilerin kötü alışkanlıkları anlatılmıştır. Bu kötü alışkanlıkların yerine insanlara karşı yardımsever, merhametli olunmasının gerekliliği, fakirlerin zengin Müslümanların servetlerinde hakkının olduğu, böylelikle zenginlere, bu varlıklarını kullandıkları zaman ihtiyaç içerisinde olanları da düşünerek zekât ve sadaka vermeleri öğütlenmiştir.

İslamiyet kabul edildikten sonra toplum önce psikolojik olarak tefecilik ve faiz yasağına alıştırmaya çalışılmıştır. Şüphesiz toplum için yapılan bu psikolojik olarak hazırlama evresi, iktisadi bir değişimi de beraberinde getirmiştir. Çünkü, fakir kişiler zenginlerin kendilerine zekât ve sadaka vermeleri ile fakir kişiler, zengin kişilerin gelirinden bir pay edinmeye başlamışlardır (İnci, 2014).

Tefecilik yasağına ilişkin gelen ilk vahiy hazırlık dönemi içerisinde gelmiştir ve *“Artması için vermiş olduğun her kapital insanların mamalekinde kar ve yatırım olarak artabilir ancak Allah nezdinde bir artma olmaz fakat Allah rızası için verdiğin bütün zekâtlar verdiklerinin misliyle çoğalır.”* şeklindedir. Bu vahiy ile birlikte tefeciliğin kötü ve hoş karşılanmayan bir faaliyet olduğu, tefecilerin Allah nezdinde liyakate sahip olamayacakları ve tefecilik gelirlerinin bir irat olarak tanınmayacağı üzerinde durulmuştur. Tefecilik ile ilgili gelen bu ayet ile tefecilik tam anlamıyla yasaklanmamıştır. Fakat, tefeciliğe dayalı ekonomik sisteme açık bir şekilde itiraz edilmiştir (İnci, 2014).

İlerleyen zamanda tefecilik hakkındaki ayetler gitgide sertleşmeye ve tefecilik kısmen de olsa yasaklanmaya başlamıştır. Öyle ki Al-i İmran Suresi, 130’da *“Ey iman edenler! Faizi kat kat arttırarak yemeyin. Allah’a karşı gelmekten sakının ki kurtuluşa eresiniz.”* denilmiştir. Kuran’daki bu ayet ile tefeciliğin yasaklanma sürecinin başladığını ve Bakara Suresi’nin ilgili ayetleriyle de devam ettiğini ifade etmek yanlış olmayacaktır (İnci, 2014, s.75).

Bakara Suresi ile tefecilik ve faiz kesin ve sert bir şekilde yasaklanmıştır. Gerçekten de;

Bakara Suresinin 275’inci ayetinde; *“Faiz yiyenler, ancak şeytanın çarptığı kimsenin kalktığı gibi kalkarlar. Bu, onların, ‘Alışveriş de faiz gibidir’ demelerinden dolaydır. Oysa Allah alışverişi helal, faizi haram kılmıştır. Bundan böyle kime Rabbinden bir öğüt gelir de (o öğüte uyararak) faizden vazgeçerse, artık önceden aldığı onun olur. Durumu da Allah’a kalmıştır (Allah onu affeder). Kim tekrar (faize) dönerse, işte onlar cehennemliklerdir. Orada ebedi kalacaklardır.”* denilmiştir. Böylelikle İslam’da faiz ve tefecilik yasağı açık bir şekilde ortaya konulmuştur (İnci, 2014). Devam eden Bakara Suresi, 276’nci ayetinde ise; *“Allah, faiz malını mahveder, sadakaları ise artırır (berekletendirir). Allah hiçbir günahkâr nankörü sevmez.”* ve

Bakara Suresi, 277’de de; “*Şüphesiz iman edip salih ameller işleyen, namazı dosdoğru kılan ve zekâtı verenlerin mükâfatları Rableri katındadır. Onlara korku yoktur. Onlar mahzun da olmayacaklardır.*” denilerek Allah’ın tefecilikten vazgeçenleri bağışlayacağı ve tefecilikten vazgeçenlere elde edemedikleri gelirlerin Allah tarafından temin edileceği hatırlatılmıştır. Devam eden ayetlerde de faizcilikle ve tefecilikle uğraşanların cezalandırılacağı söylenmektedir (İnci, 2014).

Bakara Suresinin 279. ayetinde “*Ey iman edenler! Allah’a karşı gelmekten sakının ve eğer gerçekten iman etmiş kimselerseniz, faizden geriye kalanı bırakın.*” ve yine Bakara Suresi’nin 279. ayetinde “*Eğer böyle yapmazsanız, Allah ve Resulüyle savaşa girdiğinizi bilin. Eğer tövbe edecek olursanız, anaparalarınız sizindir. Böylece siz ne başkalarına haksızlık etmiş olursunuz, ne de başkaları size haksızlık etmiş olur.*” denilmiştir. Böylece, tefeciliğin yasaklanmasındaki yöntem ve hedefler belirtilmiştir. (İnci, 2014).

Alacaklıların borçlulara borçlarını ödeyebilmeleri için zaman tanımları, Bakara Suresi 280. Ayetinde ayrıca “*Eğer borçlu darlık içindeyse ona eli genişleyinceye kadar mühlet verin. Eğer bilerseniz, (borcu) sadaka olarak bağışlamanız, sizin için daha hayırlıdır.*” denilerek tavsiye edilmiştir (İnci, 2014).

Tefecilik yaşağına ilişkin son ayet Hz. Muhammed’in ölümünden kısa bir süre önce gelmiştir ve Bakara Suresi 281. Ayette “*Öyle bir günden sakının ki, o gün hepiniz Allah’a döndürülüp götürüleceksiniz. Sonra herkese kazandığı amellerin karşılığı verilecek ve onlara asla haksızlık yapılmayacaktır.*” denilmiştir. Bu ayetle beraber, faizsiz (karşılıksız) borç vermenin ileride mükâfatlandırılacağı bildirilmiştir (İnci, 2014).

Özet olarak, İslamiyet öncesinde Arap kabileleri arasında yaygın olan tefecilik, sosyal ve ekonomik düzensizliklere neden olmuş bu sebeple de tefeciliğin Kuran’da yasaklanmasında etkili olmuştur. Bu nedenlerden dolayı tefecilik, birdenbire olmasa da Kuran’da kademeli bir şekilde yasaklanarak haram kabul edilmiştir (İnci, 2014)

3.1.1.3. Murabaha Nizamnamesi

Murabaha Nizamnamesi, Osmanlı İmparatorluğu döneminde 22 Mart 1887’de yapılan ödünç para verme işlerinde ilişkin ilk yasal düzenlemedir.

Türk hukuk tarihinde tefecilik ve ödünç para verme işlerine ilişkin yasal düzenlemeler, çok eski dönemlere dayanmamaktadır. Çünkü İslam hukukunda tefecilik ve faiz yasaklanmıştır fakat Osmanlı İmparatorluğu'nda ticari ve sanayi hayatı oldukça gelişmiş ve yaygın bir durumdadır. Ermeni ve Yahudi gibi azınlıklar, Türk tarihinin eski dönemlerinde ödünç para verme işlerine ilişkin faaliyetlerini sürdürmüştür (İnci, 2014).

Adi ve ticari işlerdeki azami faiz oranı Murabaha Nizamnamesinde yıllık %9 olarak belirlenmiştir. Borcun tümünün vadesi ne kadar uzun olsa da faiz anaparayı geçememektedir. Kararlaştırılan azami faiz oranının üzerinde, bir faiz oranı kararlaştırılması durumunda faizin miktarı, kanuni faiz oranına düşürülmesi gerekmektedir. Ayrıca, birleşik faiz, yani faize faiz yürütülmesi durumu Murabaha Nizamnamesi ile açıkça yasaklanmış olsa da bu dönemde tefecilik bir suç olarak düzenlenmemiştir (İnci, 2014).

Cumhuriyet döneminde de Murabaha Nizamnamesi uygulanmıştır. 09.07.1956 tarih ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK) yürürlüğe girinceye kadar uygulamada kalmış fakat TTK kabul edilmesiyle birlikte, Murabaha Nizamnamesi 1956 yılında yürürlükten kaldırılmıştır (İnci, 2014).

3.1.2. Cumhuriyet Dönemi

3.1.2.1. 2279 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Kanunu

Yasal olarak ilk defa tefecinin tanımının yapıldığı kanun Cumhuriyet döneminde ödünç para verme işleri ve tefecilik yasağının düzenlendiği 08.06.1933 tarihli 2279 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Kanunudur (İnci, 2014).

2279 sayılı Ödünç Para Verme Kanunu'na göre yetkili merciler tarafından izin alınmadan ödünç para verme işleriyle uğraşan ya da menkul kıymetlerin satışına aracılık eden kişilerin, yetkili makamlarca belirlenen azami faiz oranlarının üzerinde faiz oranlarıyla ödünç para veren kişilerin, beyannamelerindeki şartları ve faiz hadlerini muvazaa ile gizleyen kişilerin söz konusu bu eylemleri tefecilik olarak kabul edilmiştir (İnci, 2014).

“Faizden para kazanmak için ödünç para işleriyle uğraşanlar” ifadesi bulunan Kanun’un 1 ve 7’nci maddelerinde, suçun oluşması için ödünç para verme işinin uğraş haline getirilmesi gerekli olduğu sonucuna ulaşılmaktadır (İnci, 2014).

Tefecilik faaliyeti, 2279 sayılı Kanun ile ilk kez ceza hukuku anlamında cezalandırılarak yaptırımı bağlanmış ve 17’nci maddede tefecilik faaliyetine yaptırım öngörülmüştür. Bu maddeye göre; tefecilik yapanlarla, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen nispetler üzerinde menfaat teminine müncer olabilecek herhangi bir fiil ve harekette bulunanlar veya alınacak faiz nispeti hususunda hükümetçe ittihaz olunacak tedbir ve kararlara her ne suretle olursa olsun aykırı hareket edenler hakkında 6 aydan 2 yıla kadar hapis cezası ve temin ettikleri menfaatin beş misli ağır para cezası kabul edilmiştir (İnci, 2014).

Kanunda; *“Kabul ettikleri mevduata 9’uncu madde gereğince tespit edilen nispetler üzerinde faiz verenlere mezkûr madde gereğince tayin olunan esaslar haricinde herhangi bir menfaat sağlayan veya menfaat taahhüdünde bulunanlar veyahut mevduata verilecek faiz hususunda Hükümetçe ittihaz olunan tedbir ve kararlara her ne suretle olursa olsun aykırı hareket edenler hakkında da yukarıda belirtilen cezaların tatbik olunacağı”* ele alınmıştır (İnci, 2014).

Tefecilik suçunun tekerrür edilmesi halinde söz konusu verilen cezalar, üç katına çıkarılarak uygulanması olarak düzenlenmiştir. Ayrıca madde 19’a göre, tefecilik suçundan dolayı mahkûmiyet alan kişiler, cezanın infazından itibaren üç yıl geçmeden ikrazatçılık izni için müracaat edemeyecek ve tefecilik suçunu ikinci kez işleyenlere ise izin verilmeyecektir. Aynı zamanda, tefecilik suçundan mahkûm olanların cezalarının da ertelenmesi de mümkün olmayacaktır. (İnci, 2014).

Gerçek kişilerin yanında tüzel kişiler içinde Kanun’da cezai sorumluluk kabul edilmiştir. Eğer tefecilik suçu, bir tüzel kişi tarafından işlenirse, para cezaları tüzel kişiye, hapis cezalarının ise yönetim kurulu başkan veya üyelerine yahut imzaya ve tüzel kişiyi temsile yetkili müdür veya memurlar ve bu kişilerin suçuna iştirak etmiş veya emir vermiş kişiler hakkında uygulanacağı düzenlenmesi getirilmiştir (İnci, 2014).

2279 sayılı Kanun 06.10.1983 tarih ve 90 sayılı KHK kabul edildikten sonra yürürlükten kaldırılmıştır. 50 yıl yürürlükte kalan 2279 sayılı Kanun, yürürlükte kaldığı

süre içinde birçok değişikliğe uğramıştır. Kanuni faiz oranı esasının kabul edilmesiyle gelişmelere ayak uyduramamıştır (İnci, 2014).

3.1.2.2. 90 sayılı Kanun Hükmünde Kararname

90 sayılı KHK 06.10.1983 tarihinde kabul edilerek tefecilik tekrar tanımlanmıştır. 90 sayılı KHK uyarınca tefecilik bir suç olarak kabul edilmiştir. KHK'nin 15'inci maddesinde tefecilik suçunun yaptırımını kaleme alınmış ve tefecilik suçu için 6 aydan 2 yıla kadar hapis cezası ile 50 bin liradan az olmamak üzere sağlanan menfaatin 5 katı tutarında ağır para cezası öngörülmüştür. Tefecilik suçunun tekerrür etmesi halinde cezanın 3 misli olarak uygulanması kabul edilmiştir. Bu cezaların gerçek kişi ikrazatçıların kendilerine, tüzel kişi ikrazatçıların ortaklarına ve gerçek ve tüzel kişiliğe sahip ikrazatçıların işlerini fiilen idare etme ve imzalarıyla o teşekkülü bağlayıcı işlem yapmaya yetkili müdür veya memurlarından cezayı gerektiren fiili işlemiş veya buna iştirak etmiş veya buna emir vermiş olanlara uygulanacağı düzenlenmiş olup Bakanlar Kurulu'na para cezalarına ilişkin miktarları 1983 yılı temel olmak üzere, Ticaret Bakanlığı'nca yayımlanan toptan eşya fiyatları endeksinin gerektirdiği sınırları aşmamak kaydıyla artırma yetkisi de tanımlanmıştır (İnci, 2014).

90 sayılı KHK'nin yürürlüğünü düzenlemekte olan 17'nci maddesinde, para ve hapis cezalarının düzenlenmiş olduğu 15'inci maddenin kanunlaştığı tarihte, diğer maddelerin ise KHK'nin yayımı tarihinde yürürlüğe girmesi kabul edilmiştir. Fakat, 15'inci madde yürürlüğe girinceye kadar, 2279 sayılı Kanun'un suç saydığı fiiller hakkında, bu Kanunun 17'nci maddesinde yazılı hükümlerin uygulanmasına devam olunur denilmiştir (İnci, 2014).

Kanun'un 9'uncu maddesinde tefecilik sayılan işlemler düzenlenmiştir. Bu madde KHK'nin yayımlanmasıyla yürürlüğe girmiştir. Fakat hapis ve para cezalarını düzenleyen 15'inci madde bugüne kadar kanunlaşmadığından dolayı yürürlüğe girememiştir. Bu yüzden, uygulamada hangi eylemlerin tefecilik olarak sayılacağı, yani tefecilik suçunun maddi unsurlarının tespit edilmesi 90 sayılı KHK'nin 9'uncu maddesi göz önünde bulundurularak belirlenmiştir. Tefecilik suçu hakkında 2279 sayılı kanunun 17'nci maddesi uyarınca yaptırım uygulanarak, tefecilik suçu bakımından ikili bir mevzuat takip edilmiş, tefecilik suçunun unsurlarının varlığı 90 sayılı KHK'ye göre

tespit edilmiş, buna karşın tefecilik suçuna ilişkin yaptırım ise 2279 sayılı Kanun'un 17'nci maddesine göre belirlenmesi durumunda kalınmıştır (İnci, 2014).

Kanunilik ilkesine göre suç ve ceza sadece kanunla belirlenebilmektedir. Anayasa'nın "Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur (AY Madde 38/3)" hükmü karşısında henüz kanunlaşmamış KHK'ye göre hüküm verilmesi kanunilik ilkesine aykırı bir durum teşkil edecektir (İnci, 2014).

90 sayılı KHK'nın ceza normu içeren 15'inci maddesi suçta ve cezada kanunilik ilkesine aykırı olduğu gerekçesine dayanılıp itiraz yolu ile Anayasa Mahkemesi (AYM) önüne getirilerek, AYM, 21.06.1995 tarih, 1995/14 E. ve 1995/15 K. Sayılı kararında, "Yaptırım içeren itiraz konusu 17. Madde, 2279 sayılı Yasa'da düzenlendiğine ve 90 sayılı KHK'nin 17. Maddesinin üçüncü fıkrasında, '15. Madde yürürlüğe girinceye kadar 2279 sayılı Kanunun suç sayıldığı fiiller hakkında, bu Kanunun 17. Maddesinde yazılı hükümlerin uygulanmasına devam olunur' denildiğinden 'kanunsuz suç ve ceza olmaz' ilkesine aykırılıktan söz edilemez." şeklindeki gerekçe ile düzenlemenin Anayasa'ya aykırı olmadığına dair hüküm verilmiştir (İnci, 2014). Yargıtay ise yakın tarihte vermiş olduğu bir kararında 90 sayılı KHK'nın 15'inci maddesine göre mahkûmiyet hükmü tesis etmenin kanunilik ilkesine aykırı olduğuna işaret etmiştir. Bu durumda cezaların kanuniliği ilkesi bakımından sorunun çözülmüş olduğu ortaya çıkmaktadır (İnci, 2014).

Suçların kanuniliği, üzerinde düşünülmesi gerekli olan asıl önemli hususlardan birisidir. Çünkü, 2279 sayılı Kanun ve 90 sayılı KHK'nın birlikte uygulandığı bu dönemde 2279 sayılı Kanun'un yaptırımların düzenlendiği 17'inci maddesinin uygulaması şartıyla cezaların kanuniliği ilkesi sağlanmış bulunmaktadır. Fakat, evrensel bir ceza hukuku ilkelerinden biri olan kanunilik ilkesi hem suçta, hem de cezada ve hem de güvenlik tedbirlerinde kanunilik anlamına gelmektedir. Yani, suç sayılan eylemlerin nelerden oluştuğuna ilişkin belirlemeler de kesinlikle bir kanunla düzenlenmesi gerekliliği bulunmaktadır. Bu duruma, suçların kanuniliği (*nullum crimen sine lege*) denir. Buna göre suç oluşturan hareketlerin nelerden ibaret olduğuna ilişkin tanımlamanın da kanunla yapılması gerekliliği bulunmaktadır ve Madde 38/1'de "Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan

cezadan daha ağır bir ceza verilemez.” denilmiştir. Böylelikle, suç sayılan fiillerin kanunla düzenlenmiş olması gerekliliğinin altı açık bir şekilde çizilmiştir (İnci, 2014).

Halbuki; 90 sayılı KHK'nın kabul edildikten sonra, tefecilik suçunun maddi unsuru 90 sayılı KHK'ya göre belirlenmiştir. Yani bu dönemde tefecilik suçunun cezası her ne kadar 2279 sayılı Kanun'a göre verilmiş olsa bile tefecilik sayılan eylemlerin nelerden ibaret olduğu 90 sayılı KHK hükümlerine göre belirlenmiştir. Bu durum işlenen suç ve ceza kanunilik ilkesine aykırılık teşkil etmektedir. Bu yüzden, 90 sayılı KHK'nin 15'inci maddesinin kanunlaşmamış olmasından dolayı 2279 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinin uygulanması kanunilik ilkesinin sağlanması açısından yetersiz kaldığı söylenebilir. Böyle bir yöntemin ve bu yönde bir çözümün hiçbir şekilde kanunilik ilkesine uygun olduğu kabul edilememektedir. Aksi takdirde, KHK çıkarmaya yetkili olan yürütme organı '*gelişmelere ayak uyduramayan*' her kanun için bir KHK yapabilir, cezai hükümleri kanun metninde bırakabilir, yaptığı KHK ile suçun unsurlarını ve suç sayılan eylemlerin nelerden ibaret olduğunu tekrar tanımlayabilir ve böylece bazı eylemleri suç olmaktan çıkarabilir aynı zamanda bazı eylemleri suç haline getirebilir. Böyle bir durumda, yürütme organının suç yaratmasının ve bazı eylemleri suç olmaktan çıkarmasının önü açık bırakılmış olur. Kuvvetler ayrılığının hakim olduğu bir hukuk devletinde bu durumun kabul edilmesi mümkün değildir ve bu dönemde uygulanmakta olan 'çift mevzuatlı' uygulamanın suç bakımından kanunilik ilkesine aykırı olduğu söylenebilir (İnci, 2014).

3.1.2.3. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu

01.06.2005 tarihli 5237 sayılı TCK'nın dokuzuncu bölümünün "Ekonomi, Sanayi ve Ticarete İlişkin Suçlar" kısmının 241'inci maddesinde tefecilik suçuna yer verilmiştir. 5237 sayılı TCK öncesinde tefecilik suçu ilk başta 2279 sayılı Kanun'da ve sonrasında 90 sayılı KHK'de düzenlenmişti. 765 sayılı mülga TCK'da tefecilik suçuna yer verilmemişti. Hatta 5237 sayılı TCK'ya ilişkin Hükümet Tasarısı'nda da yer almayan tefecilik suçu, TBMM Adalet Alt Komisyonun çalışmalarında tasarıya eklenmiştir (İnci, 2014)

TCK 241. maddeye göre, kazanç elde etmek amacıyla başkasına ödünç para veren kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile

cezalandırılmaktadır. TCK 242'nci maddeye göre, tefecilik suçunun tüzel kişinin bünyesinde işlenmesi halinde bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunacağı belirtilmiştir. Bilindiği gibi, 5237 sayılı TCK'da tüzel kişilerin cezai sorumluluğu bulunmamakta, güvenlik tedbiri sorumluluğu bulunmaktadır. Fakat, TCK öncesinde uygulanmakta olan 2279 sayılı Kanun'un 17/4 maddesinde tüzel kişilerin cezai sorumluluğu bulunmaktaydı ve bu Kanun'a göre tefecilik suçunun bir tüzel kişinin bünyesinde işlenmesi durumunda adli para cezası uygulanmaktaydı (İnci, 2014).

Tefecilik suçunun unsurları ve yaptırımını bakımından farklı düzenlemeler, 5237 sayılı TCK ile 2279 sayılı Kanun ve 90 sayılı KHK'den farklı olarak getirilmiştir. Örneğin, tefecilik suçu için 2279 sayılı Kanun'da 6 aydan 2 yıla kadar hapis cezası verilirken, 5237 sayılı TCK'da 2 yıldan 5 yıla kadar hapis cezası verilerek 2279 sayılı kanunda verilen cezanın iki katından fazlasına çıkarılmıştır. Böylelikle, tefecilik suçu için verilen hapis cezasının alt ve üst sınırı iki katından fazla arttırılmıştır. Ayrıca, tefecilik suçu için verilen hapis cezasının yanında beş bin güne kadar adli para cezası gün para cezası sistemine uygun olarak yer verilmiştir (İnci, 2014).

Tefecilik suçunun unsurlarında ciddi değişiklikler 5237 sayılı TCK ile yapılmıştır. 5237 sayılı TCK Madde 241'de yer alan tefecilik suçuna ilişkin düzenleme yeni tarihli bir kanuni düzenleme olduğundan dolayı 90 sayılı KHK ve 2279 sayılı Kanun'un tefeciliğe ilişkin düzenlemelerini ortadan kaldırmıştır. Çünkü TCK'nın 241'inci maddesinde suçun maddi unsurunu oluşturan eylem ve yine suçun manevi unsuru gösterilmiş olduğundan hangi eylemlerin tefecilik suçu kapsamında değerlendirilmesi gerektiği TCK Madde 241'e göre belirlenmesi gerekmektedir. Yani, tefecilik suçunun maddi unsuruna ilişkin tespitler, 5237 sayılı TCK'nın yürürlüğe girdiğinde, 90 sayılı KHK'nin tefecilik sayılan işlemler başlıklı 9'uncu maddesine göre belirlenmemektedir. Bu durumun aksinin kabul edildiğinde suçun maddi unsuru KHK'ya göre tespit edilmesi sonucunu ortaya çıkaracaktır. Bu durum, KHK ile suç tanımı yapılması suçta kanunilik ilkesine aykırı düşmektedir (İnci, 2014). Eski ve yeni Yasa ile ilgili kararlar arasındaki farklar Ek 5 de görülmektedir.

241'inci maddenin gerekçesinde, kanun koyucunun tefecilik suçu için öngörülen yaptırımını arttırmasının ve suçun maddi unsurlarını değiştirmesinin açık sebebini görmek mümkün değildir. Bu gerekçe, adli sicil istatistikleri incelenerek görülebilmektedir.

Çünkü 90 sayılı KHK'nın yürürlüğe girmesinden sonraki dönemde, bu KHK uyarınca açılan dava sayısı 1986 yılında 21, 1987 yılında 63, 1988 yılında 5, 1989 yılında 49, 1990 yılında 94, 1991 yılında 135, 1992 yılında 58, 1993 yılında 79, 1994 yılında 80, 1995 yılında 82, 1996 yılında 86, 1997 yılında 130 ve 1998 yılında 146'dır. Tefecilik suçu nedeniyle açılan dava sayısında 1999 yılında ciddi bir artış meydana gelmiş olup 1999 yılında tefecilik suçundan dolayı açılan dava sayısı 254'tür. Bu ciddi artışın sebebi olarak ekonomik hayatı da olumsuz yönde etkileyen ve 1999 yılında gerçekleşen 17 Ağustos Marmara Depremi olduğunu gösterebiliriz (İnci, 2014).

3.2. KARŞILAŞTIRMALI HUKUK İLE TÜRK HUKUKUNUN BİRLİKTE DEĞERLENDİRİLMESİ

Bazı hukuk sistemlerinde tefecilik suç olarak düzenlenmiş olmasına rağmen, farklı düzenlemelere tabi tutulmuştur. Bazı ülkelerde ise tefecilik suç olarak kabul edilmemiştir. Tefeciliğin suç olarak kabul edilmediği ülkelerin başında Romanya ve birkaç Güney Amerika ülkesi gelmektedir. Bu ülkelerin kanunlarında tefecilik suç olarak tanımlanmamaktadır (İnci, 2014).

Tefeciliğin suç olarak kabul edildiği hukuk sistemine sahip olan Alman hukukunda tefecilik suçu Türk hukukundaki düzenlemeden daha kapsamlı şekilde düzenlenmiştir. Öncelikle Alman hukukunda tefecilik suçunun konusu para ile sınırlandırılmamış ve 3 yıla kadar hapis cezası veya adli para cezası öngörülmüştür. Ayrıca bu suçta bazı haller ağırlaştırıcı sebep olarak kabul edilmiştir. Bu haller, mağdurun ekonomik zaruret haline girmesi, failin tefecilik suçunu bir meslek veya sanat haline getirerek işlemesi veya senet düzenlemek suretiyle mağdura aşırı bir malvarlığı çıkarı ödeme sözü verdirmesi halleridir. Bu sebeplerden birinin varlığı durumunda ceza altı aydan on yıla kadar hapis cezası verilmektedir (İnci, 2014).

Tefeciliğin suç olarak kabul edildiği diğer ülkelerden biri de Avusturya'dır. Avusturya ceza hukukunda da Almanya hukukunda olduğu gibi mağdurun zor durumundan, düşüncesizliğinden tecrübesizliğinden ve karar verme yeteneğindeki eksikliğin sömürülmesi tefecilik suçunun unsuru olarak kabul edilmiştir. Tefecilik suçu için öngörülen yaptırım 3 yıla kadar hapis cezasıdır. Avusturya hukukunda, Alman

hukukundan farklı olarak adli para cezası, hapis cezasının yanında uygulanabilecek bir yaptırım olarak öngörülmüştür (İnci, 2014).

Bu başlık altında Tefecilik suçu, maddi unsur, maddi konu ve yaptırım açısından diğer ülkelerle kıyaslaması yapılacaktır.

3.2.1. Tefecilik Suçunun Maddi Unsuru Açısından Değerlendirilmesi

Tefecilik suçunun maddi konusu, TCK Madde 241'de sadece para olarak kabul edilmektedir. Fakat başta Alman hukuku olmak üzere tefeciliğin suç olarak düzenlendiği birçok ülkenin ceza kanunlarında maddi unsur para ile sınırlandırılmamaktadır (İnci, 2014)

Ceza kanunlarında tefecilik suçuna yer veren ülkelerde, karşı tarafın özel bazı hallerinden faydalanmak, bu halleri sömürmek ve böylelikle aşırı ölçüsüz bir menfaat elde etmek unsuru suçun maddi unsuru içerisine dâhil edilmiştir. Aynı zamanda, karşı tarafın zor durumundan, zaruret halinden, tecrübesizliğinden, temyiz kudretindeki veya karar verme yeteneğindeki eksiklikten, herhangi bir bağımlılığından yahut dikkatsizliğinden yararlanarak veya bu haller sömürülmek suretiyle tefecilik suçunun işlenmesi şartı aranmakta ve failin aşırı ölçüsüz bir menfaat sağlaması da gerekliliği bulunmakta, edim ve karşı edimin birbiriyle orantısız olması gerekmektedir. Bu durumda, faiz karşılığı borç para vermek değil, belirlenen oranların üzerinde aşırı oranda faiz işletmek suretiyle faizle borç para vermek cezalandırılan eylem olmaktadır. Türk hukukunda cezalandırılan eylem ise kazanç sağlamak amacıyla borç para vermek olup, elde edilecek kazancın, yani faizin aşırı olması şartı bulunmamaktadır. Böylece, Türk hukukunda, kazanç sağlamak amacıyla ve kazancın miktarının ne olduğuna bakılmaksızın yetkili mercilerce yapılanlar hariç olmak üzere, her türlü ödünç para verme eylemi tefecilik kapsamındadır (İnci, 2014).

3.2.2. Tefecilik Suçunun Maddi Konusu Açısından Değerlendirilmesi

Bazı ülkelerde tefecilik suçuna dair düzenlemeler Türk Hukukuna göre önemli derece farklılık göstermektedir.

Ceza kanunlarında tefeciliğe bir suç tipi olarak yer veren ülkelerde, tefecilik suçunun hukuki konusu para ile sınırlandırılmamış olup, paranın yanında bir eşya, bir

edim (hizmet) ve hatta kira bedeli bile olabilmektedir. Türk Hukukunda ise “*kazanç sağlamak amacıyla başkasına ödünç para vermek*”le Türk kanun koyucusu tefecilik suçunun hukuki konusunu para ile sınırlandırmıştır (İnci, 2014).

3.2.3. Tefecilik Suçunun Yaptırımı Açısından Değerlendirilmesi

Tefeciliğin suç tipi olarak düzenlenen ülkelerin ceza kanunlarında, bu suç için öngörülmekte olan yaptırımlar Türk hukukuna göre kıyaslandığında daha hafif kalmaktadır. Söz konusu olan ülkelerin bazılarında tefecilik suçunun basit hali için kabul edilen hapis cezası için sadece üst sınır öngörülmüş olmasına rağmen bu üst sınırlar Türk hukukuna göre daha düşük kalmaktadır. Almanya ve Avusturya’da üç, İsviçre’de beş, İsveç ve Finlandiya’da ise iki yıla kadar hapis cezası tefecilik suçu sebebiyle verilmektedir. İsveç ve Finlandiya ise tefecilik suçunun nitelikli hali için öngörülen hapis cezasının alt ve üst sınırı Türk hukukuna göre daha düşüktür. İsveç’te suçun nitelikli hali için 6 aydan 4 yıla, Finlandiya’da ise 4 aydan 4 yıla kadar hapis cezası öngörülmüşken; TCK Madde 241’de tefecilik suçu için iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ve ayrıca beş bin güne kadar adli para cezası kabul edilmiştir (Özgenç, 2010).

“Tüm bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, Türk Hukukunda tefecilik suçuna ilişkin 241’inci madde, gerek suçun hukuki konusu ve maddi unsuru; gerekse bu suç için öngörülen yaptırım dikkate alındığında, modern ceza kanunlarındaki düzenlemelere nazaran önemli farklılıklar ihtiva etmektedir. Bu anlamda söz konusu düzenlemeler dikkate alındığında, Türk hukukunda tefecilik suçuna ilişkin maddenin suçun konusu bakımından sınırlı ve günümüz şartlarına göre ihtiyacı karşılamakta yetersizdir. Buna karşın suçun maddi unsuru bakımından birçok ödünç para verme eylemini suç haline getirecek ölçüde geniştir. Bu durumun kanunilik ilkesiyle bağdaşmadığı da açıkça ortadadır. Sonuçları bakımından ise tefecilik suçu birçok ülkeye nazaran çok daha ağır bir yaptırıma tabi tutulmuştur” (İnci, 2014, s.93-94).

3.3. TÜRKİYE'DE TEFECİLİK'İN BOYUTU

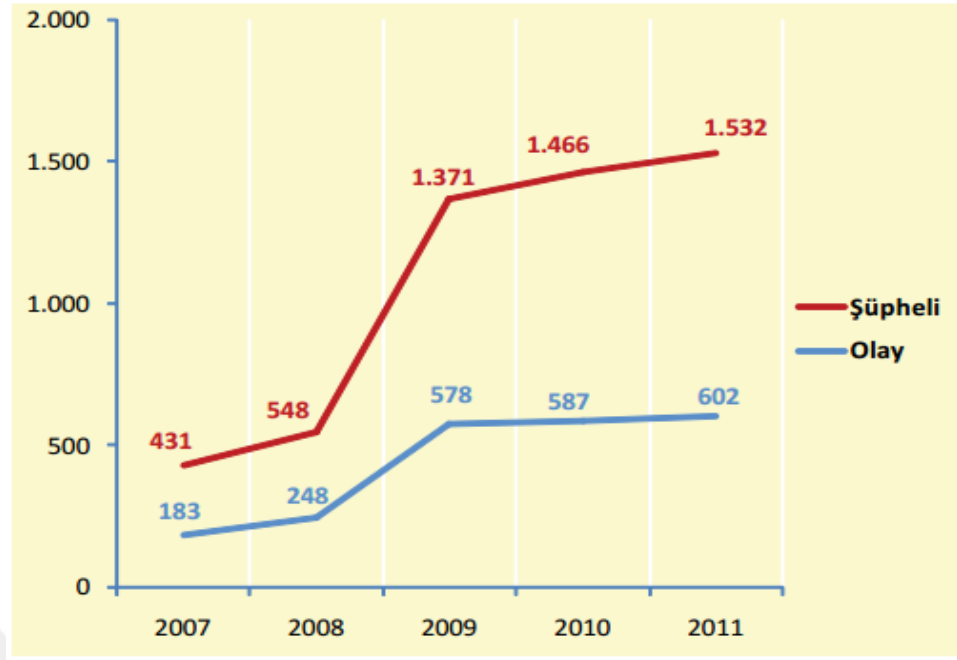
Faiz ile haksız olarak elde edilen kazanç olan tefecilik, bu kazançta ulaşabilmek amacı ile birçok yasadışı yola başvurulmakta ve bu durum suç niteliğinde olmaktadır. Bu yüzden tefecilik, tüm boyutlarıyla açığa çıkarılamamaktadır (KOMDB, 2011).

Türkiye'de tefeciliğin boyutu hakkında fikir sahibi olmak için resmi birimlere intikal etmiş olan olay ve kişi sayılarına bakılması gerekmektedir. Tefecilik faaliyetleri ile ilgili bilgiler MASAK ve Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı'nın (KOMDB'nin) her yıl yayınlamış oldukları faaliyet raporlarında ulaşılabilir (KOMDB, 2011).

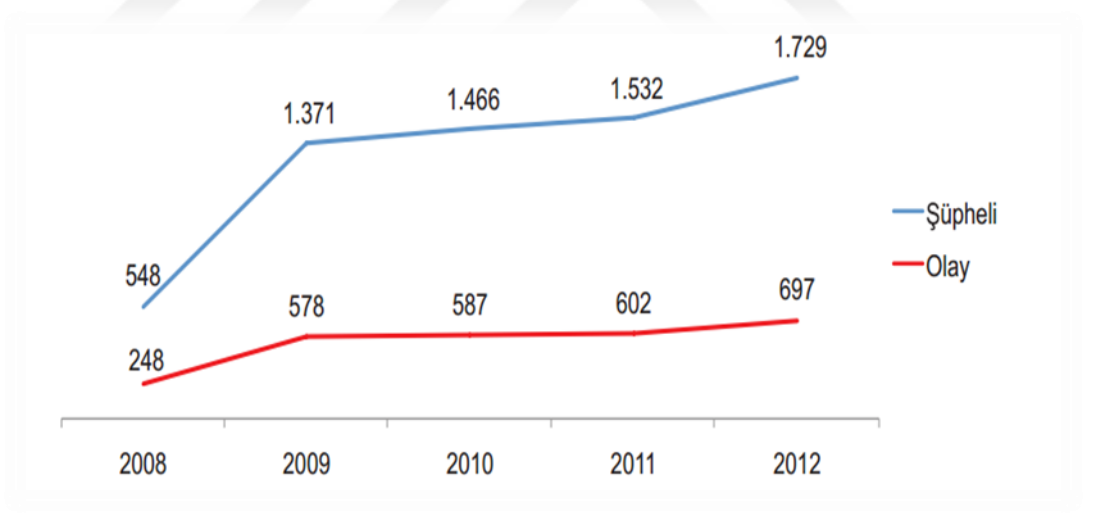
3.3.1. Tefecilik Olay ve Şüpheli Sayıları

KOM birimleri tarafından 2009-2010-2011 yılları içinde 1.767 tane tefecilik suçu ile ilgili operasyon yapılmış ve 4.569 kişi için adli işlem yapılmıştır (KOMDB, 2011).

2007-2011 yılları içerisinde KOM birimlerince yapılmış olan işlemler ile yapılan işlemler sonucunda şüpheli kişilerin sayısında neredeyse 4 kat artış görülmektedir. Bu beş yıl içerisinde kırılma noktası olarak 2008 yılıdır. En fazla artışın 2008 yılı olmasının nedeni ise o yılda gerçekleşen finansal kriz öngörülmektedir (KOMDB, 2011).

Şekil 3.1: 2011 Tefecilik Olay ve Şüpheli Sayıları
Kaynak: KOM (2011) Faaliyet Raporu

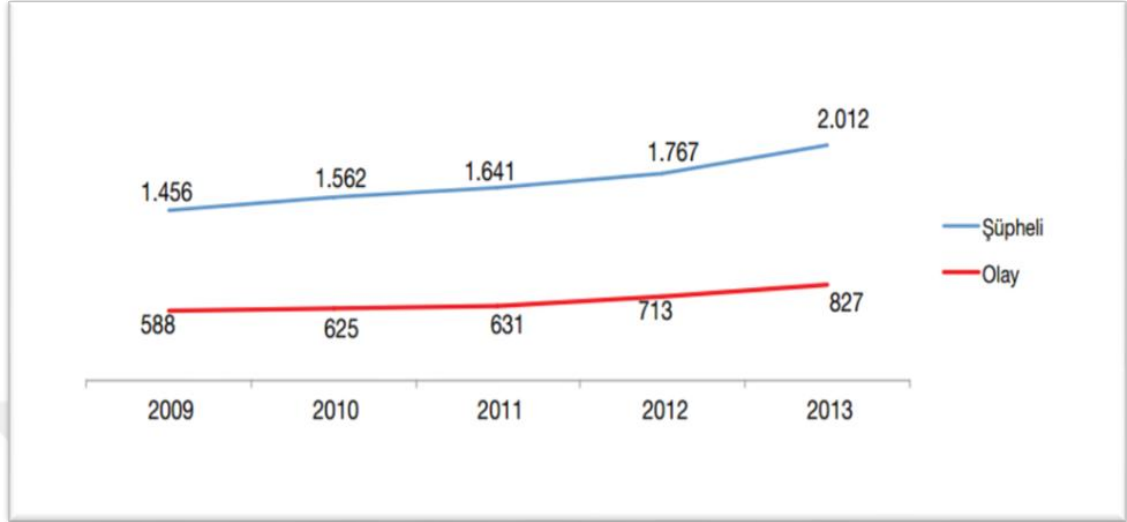

Şekil 3.2: 2012 Tefecilik Olay ve Şüpheli Sayıları
Kaynak: KOM (2012) Faaliyet Raporu

İlgili kamu kurumları ile işbirliği yapılarak, 2012’de POS Tefeciliği ile mücadele kapsamında 36 adet planlı operasyon gerçekleştirilmiş olup 285 kişi ile ilgili yasal işlem başlatılmıştır (KOMDB, 2012).

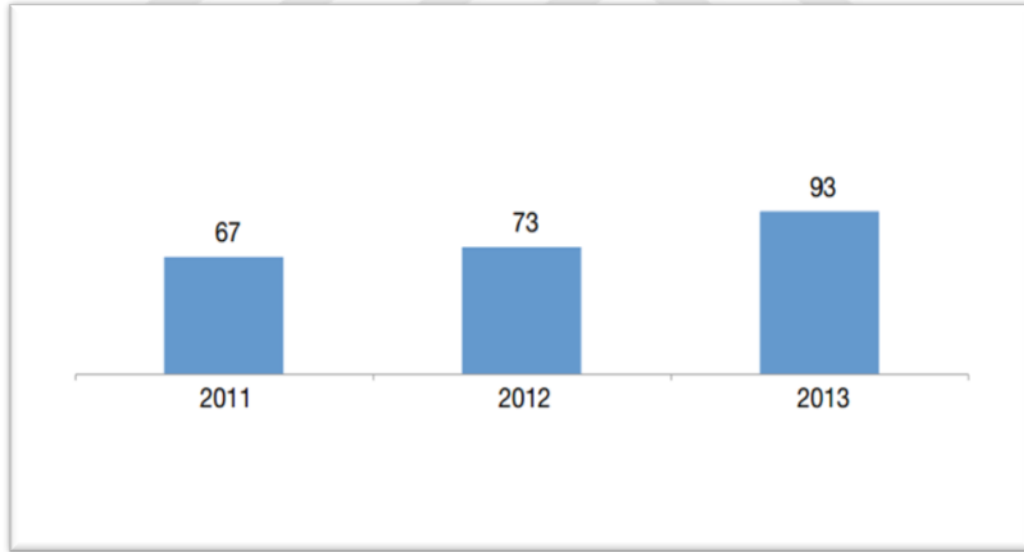
İnsanların gereksinimleri böylelikle tüketime artması ile birlikte ortaya çıkan gelir-giderdeki orantısızlık, kredi kartları kullanılarak kapatılmaya çalışılmaktadır. Bu

sebepten dolayı tefecilik faaliyetlerindeki olaylarda özellikle 2009-2013 yılları arasında büyük bir artış meydana gelmiştir (KOMDB, 2013).

Şekil 3.3: 2013 Tefecilik Olay ve Şüpheli Sayıları

Kaynak: KOM (2013) Faaliyet Raporu

Şekil 3.4: Yıllara Göre Tefecilik Suçları Planlı Operasyonları

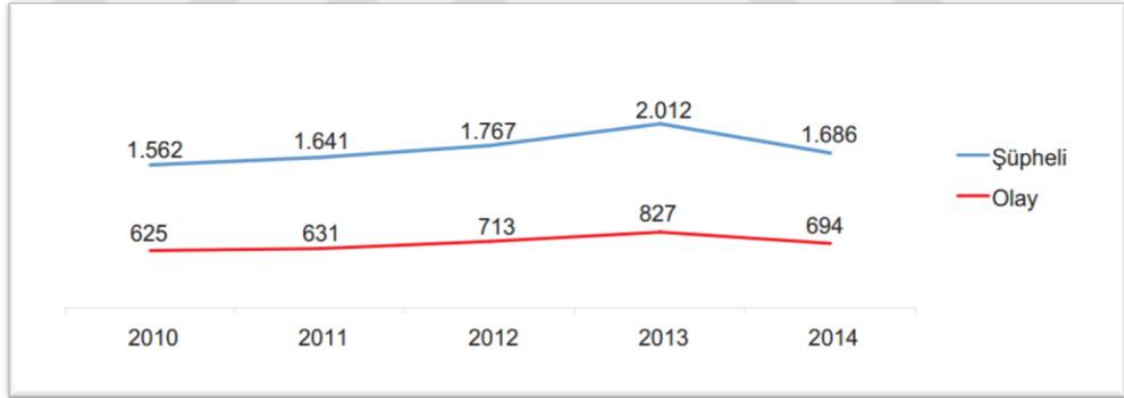
Kaynak: KOM (2013) Faaliyet Raporu

Ülkede genel olarak yaygınlaşan POS cihazı kullanılarak yapılan tefecilik, son yıllarda artış büyük bir artış yaşanmasının sebeplerindedir. Söz konusu artışın sebepleri olarak; kredi kartı kullanımının yaygın olması, tefeciler açısından tahsilat sorunu yaşanmaması, “kredi kartı borcu taksitlendirilir” şeklinde reklamların yapılması gibi hususlar örnek olarak gösterilebilir. 2013 yılında tefecilik suçu ile mücadele

neticesinde, 2012 yılına göre olay sayılarında %16, planlı operasyonlarda %27 artış meydana gelmiştir. Planlı operasyon sayısındaki artışın nedenleri arasında tefecilik suçuyla mücadele eden personele yönelik suçun niteliğine ilişkin eğitim programlarının düzenlenmesi ve ilgili kurumlarla iş birliği faaliyetlerine ağırlık verilmesi gösterilebilir (KOMDB, 2013).

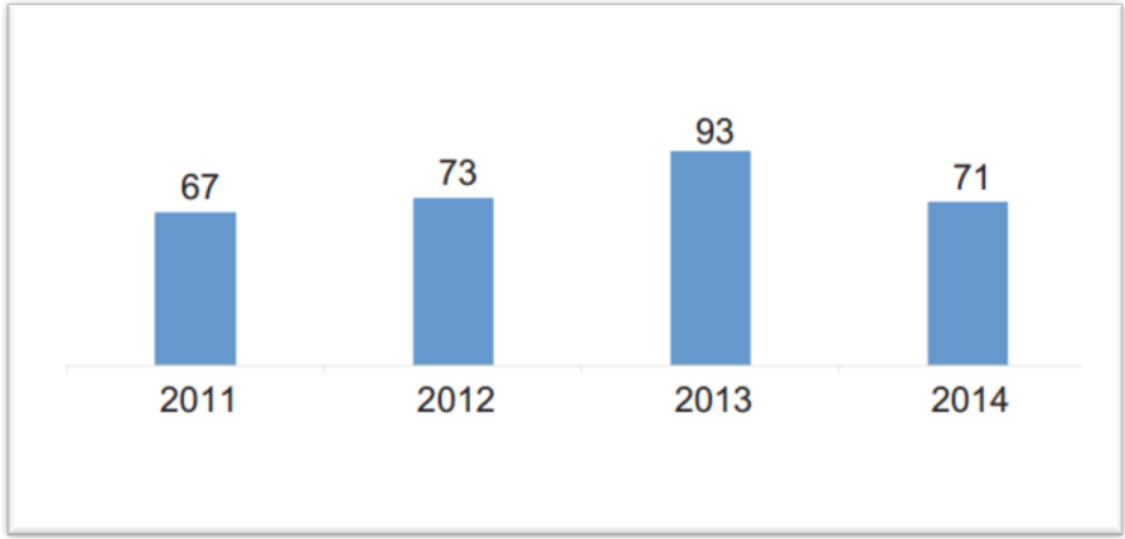
Tefecilik ile mücadelede, Maliye Bakanlığı Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı ile birlikte ortak çalışmalar yapılmış olup, bu çalışma ile çok sayıda kişi ve firmaların POS cihazı kullanılarak tefecilik yaptığı ortaya çıkmıştır (KOMDB, 2013).

POS cihazı kullanılarak yapılan tefecilik, genellikle katma değer vergisi alınmayan altın, kontör gibi ürünlere, satış yapılmış gibi fatura düzenlenip, suç saklanmaya çalışılmaktadır. Borçlarını ödeyemeyen kişiler için yasal takip başlatılması, tefecilik faaliyetlerinde başvurulan yöntemlerden bir diğeridir. Bu yöntem ile tefeciler, verdikleri borç para karşılık aldıkları yüksek tutarlı senetleri icra aracılığı ile tahsil etme yoluna başvurmakta, yasal işlem yapılan kişilerin icra dairelerinde alacaklı olarak dosyalarının olduğu ortaya çıkmıştır (KOMDB, 2013).

Şekil 3.5: 2014 Tefecilik Olay ve Şüpheli Sayıları

Kaynak: KOM (2014) Faaliyet Raporu

Şekil 3.6: Yıllara Göre Tefecilik Suçları Planlı Operasyonları

Kaynak: KOM (2014) Faaliyet Raporu

POS tefeciliği yapan çok sayıda kişi ve firmalar tespit edilmesi ile birlikte Maliye Bakanlığı Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı ve konu ile ilgili kurumlar ile yapılan çalışmalar sonucunda telefon ve altın gibi birçok ürünün kredi kartına taksit yapılması sınırlı bir hale getirilmiş veya kaldırılmıştır. Bu çalışma sonucunda POS tefeciliği faaliyetlerinde azalma eğilimi görülmüştür (KOMDB, 2014).

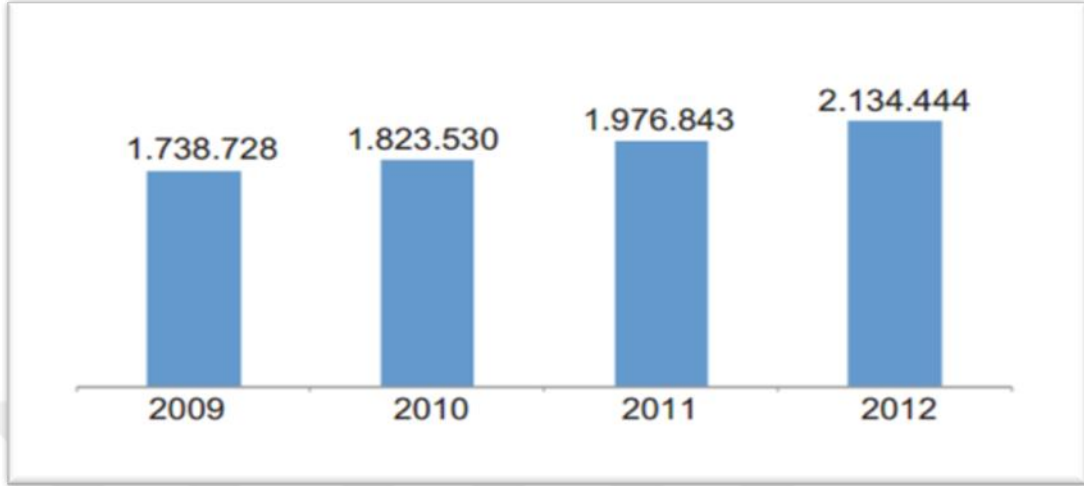
3.3.1.1. POS Tefeciliği Oranları

POS cihazlarının kullanılması ile birlikte POS cihazı kullanılarak tefecilik faaliyetler yapılmaya başlanmıştır. Bir ürünün satış işlemi yapılmamasına rağmen o ürünün satışı gerçekleşmiş gibi kredi kartı ile ödeme yapıldığı gösterilip POS tefeciliği suçu işlenmektedir. Böylece, kredi kartı sahibine pos cihazından tahsil edilen tutar kadar nakit para verilmektedir (KOMDB, 2012).

Türkiye’de 2012 senesinde Bankalararası Kart Merkezi’nin yayınlamış olduğu raporda 2.134.444 adet pos cihazı ve 54.342.148 adet kredi kartı kullanılmaktadır. Türkiye bu rakamlarla birlikte Avrupa ülkeleri arasında ilk sırada bulunmaktadır. Türkiye’den sonra 1.443.730 pos cihazı ile Fransa en çok pos cihazına sahip ülkedir (KOMDB, 2012).

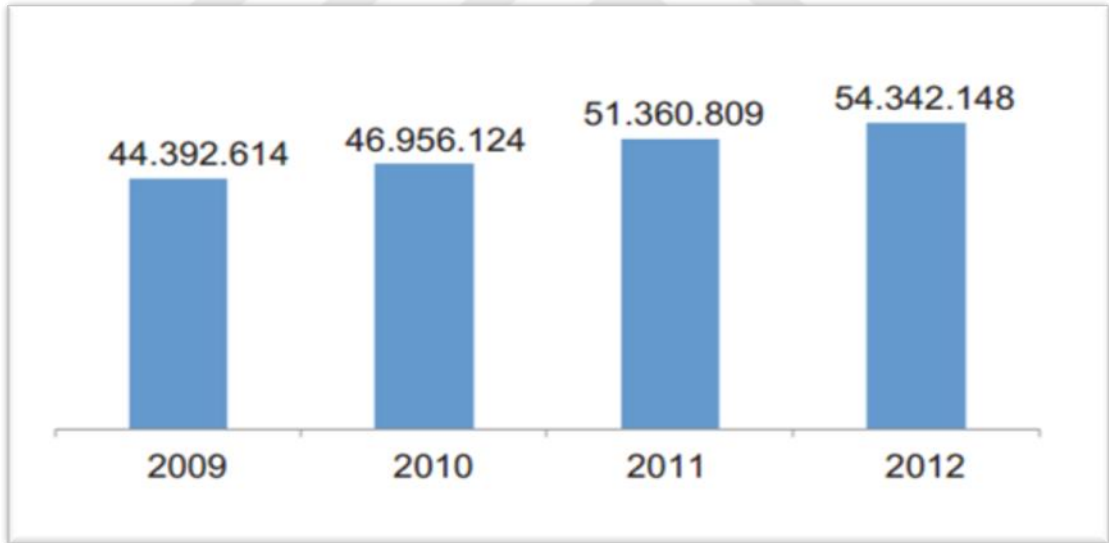
2012 senesinde Bankalararası Kart Merkezi’nin yayınlamış olduğu raporda 2011 yılı ile karşılaştırıldığında, 2012’de kredi kartı ile yapılmış olan ödemeler %25 artış göstermiş olup 332 milyar lira olmuştur. 2012 senesinde TÜİK’ten alınan bilgiler ile

GSYİH %4 artış göstermiştir. Bu artışta tüketim, GSYİH'daki oranında yıllara göre paralel olduğu için tüketicilerin kredi kartı ile yaptığı harcamaların gittikçe daha fazla kullandığı anlaşılmış olmaktadır (KOMDB, 2012).

Şekil 3.7: Yıllara Göre POS Cihazı Sayısı

Kaynak: KOM (2012) Faaliyet Raporu

Şekil 3.8: Yıllara Göre Kredi Kartı Sayısı

Kaynak: KOM (2012) Faaliyet Raporu

Kredi kartının kullanılması tüketimin kayıtlı olması açısından bir avantajdır. Fakat idari ve önleyici olarak gerekli düzenlemeler yapılmadığı takdirde POS cihazı kullanılarak işlenen tefecilik suçu artış gösterebilmektedir (KOMDB, 2012).

İnternet siteleri ve iletişim araçları POS tefeciliği faaliyetlerinde bulunan kişiler tarafından kullanılarak borcu olan kişiler ile iletişime geçilmektedir. Tefeciler amaçlarına ulaşmak için borç yapılandırma, kredi kartı taksitlendirme gibi ilanları

kullanarak yaptıkları işlemlere yasal bir görüntü vermeye çalıştığı görülmektedir (KOMDB, 2012).

3.3.2. Türkiye’de Tefecilik ile İlgili Açılan Davalarda Suç ve Sanık Sayıları

Türkiye’de Ceza Mahkemelerinde 5237 Sayılı TCK uyarınca yıl içinde açılan davalardaki suç ve sanık sayıları Tablo 3.2 de gösterilmektedir. Tablo 3.2’ye göre açılan davalardaki suç sayısı 2010 yılından 2014 yılına kadar düzenli olarak artış göstermiştir. 2014 yılında en yüksek seviyesine ulaşmıştır. 2015 yılında ise bu sayı düşmüştür. Sanık sayıları cinsiyet olarak baz alındığında bu suçun çoğunlukla erkekler tarafından işlendiği görülmektedir. Tablo yaş olarak incelendiğinde ise suçun işlenme yaşı 18 yaş ve üzeridir.

Tablo 3.2: Ceza Mahkemelerinde 5237 Sayılı TCK Uyarınca Yıl içinde Açılan Davalardaki Suç ve Sanık Sayıları (Madde 241)

Yıllar	Açılan Davalardaki Suç Sayısı	12-15 yaş		16-18 yaş		18 Yaş Üzeri		Yaş ve Cinsiyet Bilinmeyen	Yabancı Uyruklu		Tüzel Kişi Sanık Sayısı	Toplam Sanık Sayısı
		E	K	E	K	E	K		E	K		
		2010	3303	-	-	1	-		3170	24		
2011	3213	1	-	12	-	3060	136	2	2	-	-	3213
2012	4147	1	-	13	-	3927	202	1	2	1	-	4147
2013	4687	-	-	4	1	4467	211	1	2	-	1	4686
2014	6384	5	-	10	1	6055	305	1	2	-	5	6384
2015	4778	2	-	5	-	4444	311	4	1	-	11	4778

Kaynak: ASİGM internet adresinden alınan bilgilerden düzenlenmiştir.

3.3.3. Türkiye’de Tefecilik ile İlgili Açılan Davalarda Karar Türleri

Türkiye’de Ceza Mahkemelerinde 5237 Sayılı TCK uyarınca verilen karar türleri Tablo 3.3’de gösterilmektedir.

Tablo 3.3: Ceza Mahkemelerinde 5237 Sayılı TCK Uyarınca Verilen Karar Türleri (Madde 241 /1)

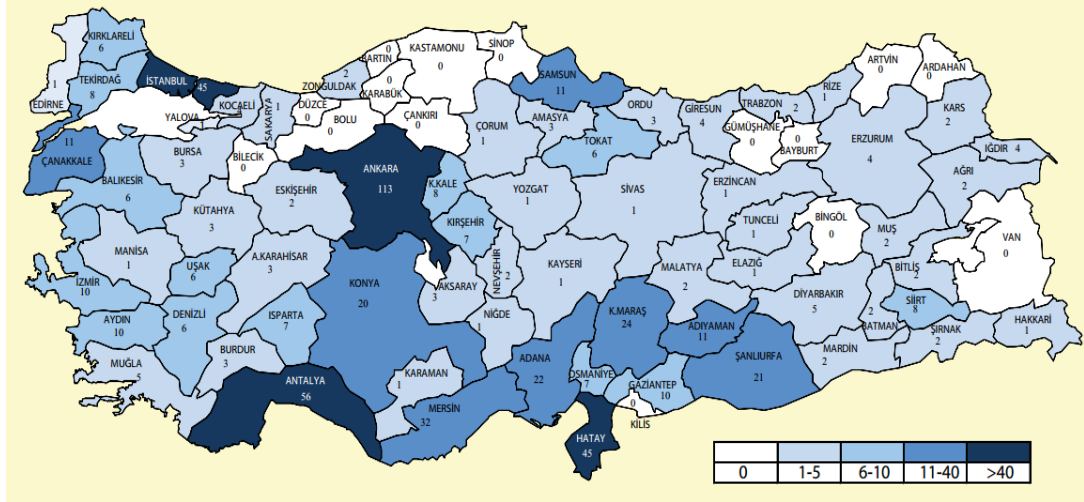
SANIKLARA İLİŞKİN KARAR TÜRLERİ					
YILLAR	Çıkan Davalardaki Suç Sayısı	Mahkumiyet	Beraat	Diğer	Toplam Sanık
2010	2065	1040	791	845	2676
2011	2811	1648	1167	1016	3831
2012	3307	1906	1148	1444	4498
2013	4142	3459	1554	1335	6348
2014	4809	2988	1027	2276	6566
2015	4427	4123	1448	1025	6890

Kaynak: ASİGM internet adresinden alınan bilgilerden düzenlenmiştir.

Tablo 3.2’ye göre çıkan davalardaki suç sayısı 2010 yılından 2014 yılına kadar düzenli bir artış göstermiştir. 2014 yılında çıkan davalardaki suç sayısı 4809 olup diğer yıllara oranla en fazla suç sayısına sahiptir. 2015 yılında çıkan davalardaki suç sayısı 4427 olup diğer yıllarda çıkan davalardaki suç sayısı ile mahkumiyet arasındaki oran 2010 yılında 2065 suç sayısının 1040’ı mahkumiyet kararı olarak sonuçlanmıştır. 2015 yılında ise 4427 suç sayısının 4123’ü mahkumiyet kararı ile sonuçlanmıştır. 2010 yılında suç sayısının neredeyse yarısına mahkumiyet kararı verilmişken 2015 yılında ise çıkan davalardaki suç sayısının hemen hemen tamamına yakını mahkumiyet kararı ile sonuçlandığı gözlemlenmektedir.

3.3.4. İllere Göre Tefecilik Oranları

Tefecilerden borç para alan kişiler kendi zararı ile birlikte kamu ekonomisine de zarar vermekte ve bu durum sosyal düzende de olumsuz olarak etki göstermektedir. Üst yargı organlarına göre, şikayete bağlı olmayan bir suç türü olan tefecilikte, devletin hazinesi gerçek mağdurdur. Ayrıca, halk tarafından, tefecilerin yapmış olduğu faiz karşılığı borç vermek genellikle ticari ilişki olarak algılanmakta ve bunun sonucunda tefecilik suçunun ihbar edilmediği ve ilgili makamlara ulaşmadığı anlaşılmaktadır (KOMDB, 2012).

Şekil 3.9: 2011 Yılı İllere Göre Tefecilik Olay Sayıları

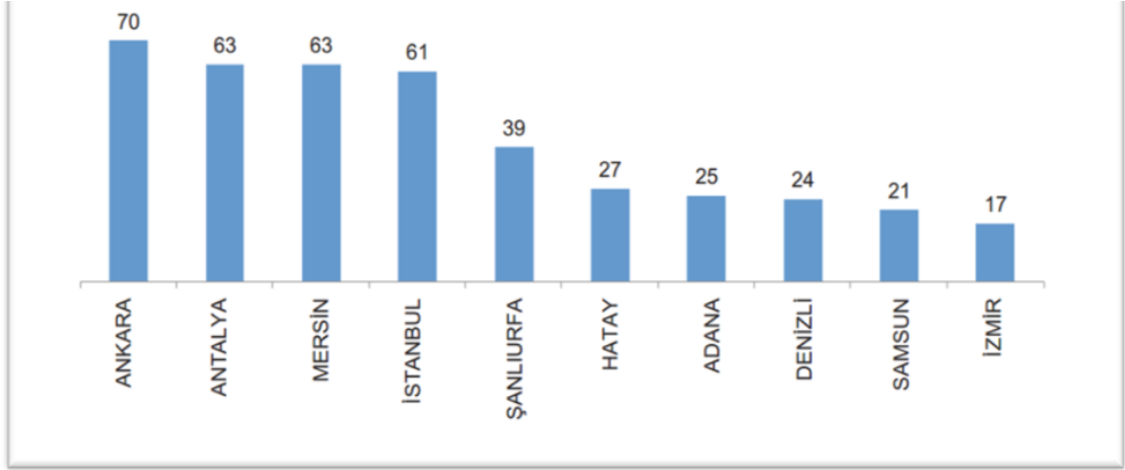
Kaynak: KOM (2011) Faaliyet Raporu

Tefecilik olaylarının en fazla olduğu şehir Şekil 3.9'a göre Ankaradır. Ankara'dan sonra Antalya, daha sonra Hatay sonrasında İstanbul gelmektedir.

Şekil 3.9'da nüfus yoğunluğu açısından bakıldığında İstanbul, Hatay ile beraber dördüncü sırada yer alması göze çarpmaktadır. Aynı zamanda güney ve güneydoğu bölgesinde yoğunlaşan Doğu Karadenizdeki şehirlerde soruşturma sayısı oldukça düşüktür (Yazan ve Korkmaz, 2012).

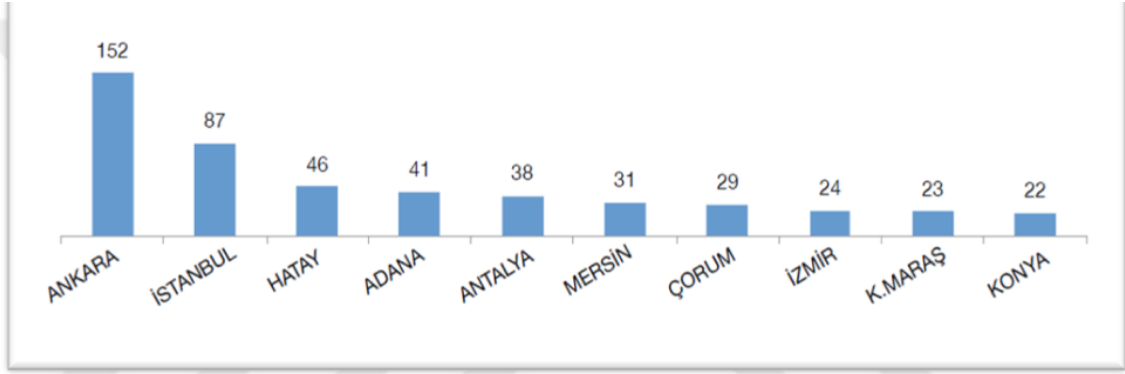
Ankara ve İstanbul'un ticari, sınai ve bürokratik olarak merkezler oldukları için nakit ihtiyaçların tefecilik aracılığıyla karşılanması tahmin edilebilir fakat Antalya ve Hatay'ın İstanbul ve Ankara gibi şehirlerin yanında bulunması dikkat çekicidir. Bu durumun sınır ticareti veya turizm ile ilgili olup olmadığı incelenebilir (Yazan ve Korkmaz, 2012).

Tefecilik olaylarının en çok meydana geldiği iller yıllara göre Şekil 3.10, Şekil 3.11, Şekil 3.12'de gösterilmiştir:

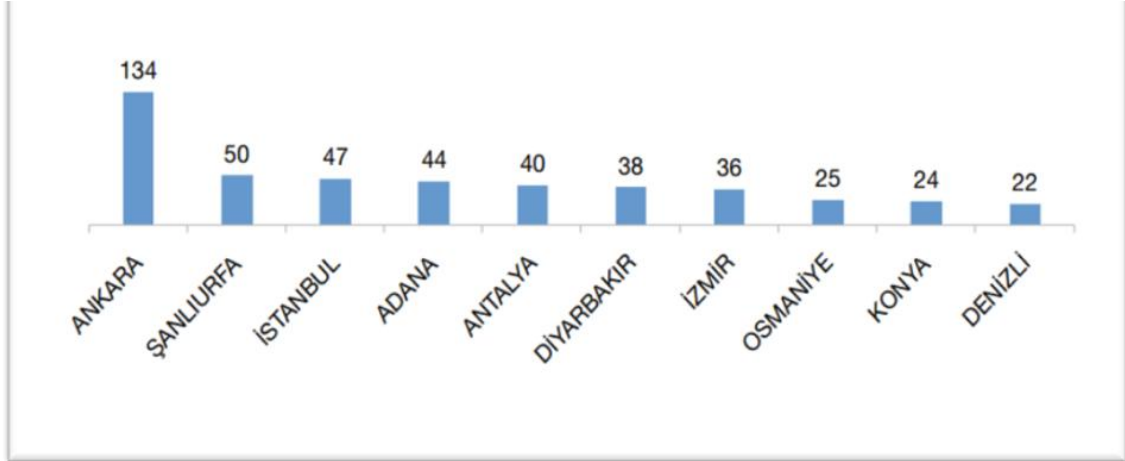
Şekil 3.10: Tefecilik Operasyon Sayıları İlk 10 İl (2012)

Kaynak: KOM (2012) Faaliyet Raporu

Şekil 3.11: Tefecilik Operasyon Sayıları İlk 10 İl (2013)

Kaynak: KOM (2013) Faaliyet Raporu

Şekil 3.12: Tefecilik Olay Sayıları İlk 10 İl (2014)

Kaynak: KOM (2014) Faaliyet Raporu

Tefecilik olayları, genellikle ekonomik potansiyelin, yaşam maliyetlerinin ve hayat standartlarının yüksek olduğu illerde daha çok sayıda olduğu gözlemlenmektedir (KOMDB, 2012).

3.4. SİİRT İLİNDE TEFECİLİK

3.4.1. Siirt İlinde Tefecilik Suçu İşleme Şekilleri

Siirt ilinde ekonomik olarak sıkıntı içinde olan ve nakit paraya ihtiyaç duyan kişilere; tefecilik faaliyetleri çerçevesinde çeşitli şekillerde nakit para veren suç örgütleri bulunmaktadır (SEM, 2014a; SEM, 2014b).

Siirt ilinde yaygın olan tefecilik faaliyetlerinden biri, senet veya çek kırma suretiyle komisyon karşılığı yapılan tefeciliktir. Siirt İl Emniyet Müdürlüğü'nden (SİEM'den) alınan verilere göre tefecilik faaliyetleri çerçevesinde senet ve çek karşılığında yüksek faizle nakit para veren suç örgütlerinin parasını geri ödeyemeyen şahısları tehdit ettikleri baskı cebir ve şiddet uygulayarak evlerini yağmaladıkları, borç verdikleri şahısların araçlarını baskı ile satılmasını sağladıkları tespit edilmiştir (SEM, 2014a; SEM, 2014b).

Siirt ili içerisinde yapılan tefecilik faaliyetlerinden diğeri ise Siirt Adliyesi tarafından yapılan soruşturmalarda tespit edilen 'koyun ticareti' ve 'araç satış protokolü' adı altında yasal zemin oluşturulmaya çalışılarak, şahsın aldığı para karşısında yüksek faiz uygulayarak açık senet imzalatırılmasıdır. Borçlu, borcunu ödemiş olsa bile boş senet imzalatılmış olduğundan dolayı devamlı borçlandırıldığı tespit edilmiştir (SEM, 2014a; SEM, 2014b).

Siirt ilinde nakit ihtiyacı olan, kredi kartı borcu ödemekte zorlanan ve bankalardan kredi çekme imkânı bulunmayan kişilere, POS tefeciliği yapan bazı telefon bayileri ve kuyumcular, satın alınmadan altın veya kontör satışı yapılmış gibi kredi kartları aracılığı ile POS cihazından taksitli satış ile çekim yapıldığı tespit edilmiştir. Nakit paraya ihtiyaç duyan kart sahiplerine ihtiyaç duydukları tutar verilip, çekim yapılan tutardan kalan tutar faiz olarak işyeri sahipleri tarafından alındığı tespit edilmiştir (SEM, 2014a; SEM, 2014b).

Kredi kartı borcunu ödemek ya da ihtiyaç duyduğu parayı almak isteyen vatandaş, örnek olarak; ihtiyacı olan 10 bin liraya için POS Tefeciliği yapan kuyumcu veya kontör satan dükkânlara gidip; kredi kartından POS cihazı ile 12 taksitte ödenecek şekilde 12 bin lira çekim yaptırmaktadır. Tefeci kart sahibine 10 bin lira ödeyip diğer 2 bin lira ise kendisine kalmaktadır. Bu durum, altın veya kontör satılmış gibi gösterilip satış faturası

düzenlenmektedir. Böylece, vatandaş da bankaya 12 bin lirayı taksitle ödemek zorunda kalmaktadır. Tefeciden aldıkları bu para ile geçici olarak parasal sıkıntıyı atlaman bu kişiler, bir sonraki ay borçlarını kredi kartına yatıramadıklarında aynı yöntemle başvurmak zorunda kalmaktadırlar. Borçlu kişiler, bu yöntemle borcunu kapatamamakta sadece borcu öteleyerek, borcunun üzerine borç katmaktadırlar (SEM, 2014a; SEM, 2014b).

SiEM'den alınan bilgilere göre tefecilik ile uğraşan suç örgütleri tefecilik suçu ile elde etmiş olduğu gelirler ile altın aldıkları ve belirlenmiş olan yed-i eminler aracılığı ile satın alınan altınların saklandığı ortaya çıkmıştır (SEM, 2014).

3.4.2. Siirt İlinde Tefecilik Olayı ile SiEM'e Yapılan Başvuru ve Şüpheli Sayısı

SiEM'den alınan bilgilere göre Siirt'te paraya ihtiyaç duyan kişi, tefecilik yapan şahısların genel olarak uğradıkları kahvehane tarzı bir mekân veya kendilerine ait herhangi bir isim altında dükkân, yazıhane veya büroda faiz karşılığı borç para verdiği bilinen yerlerden tefecilere ulaşabilmektedir. Ulaşılan bu yerlerde tefeciler ile paraya ihtiyacı olan şahıslar bir araya gelmekte ve alınacak paranın miktarı ve ödeme süresini aralarında anlaşılmaktadırlar. Tefeciler, paraya ihtiyacı olan şahsın zor durumundan faydalanarak verilen paraya teminat olarak menkul veya gayrimenkul gibi maddi değerleri ipotek olarak almakta ve verdikleri borç miktarına ilave olarak faiz miktarının da eklendiği tutarda senetleri veya boş senetleri imzalatmaktadırlar. Faiz oranları mağdur şahsın maddi durumuna, ödeme süresine, teminat olarak verdiği maddi değerlere ve kefil olan şahıslara göre değişiklik göstermektedir. Ancak genel olarak hiçbir prosedür bulunmadığı için banka faizlerinin çok üstünde faiz oranı uygulanmakta ve ödenmesi gereken borç vaktinde ödenmedikçe ödenmesi gereken tutar katlanmaktadır. Alınan borç tutarı nakit olarak ödenecekse tefeciye elden verilmektedir. Nakit olarak ödenmeyecekse ev, arsa, tarla, araba gibi menkul veya gayrimenkul gibi değerleri tefecilere devredilmektedir. Siirt'te 2010-2015 yılları arasında bu şekilde işlenen tefecilik suçu toplam 40 adettir (EK 6).

Siirt'te tefecilik suçunda özellikle verilen paraların mağdur şahıslardan tahsilinde sorunlar yaşanmaktadır ve bu paraların birçoğu mağdur şahıslara yapılan baskılar ile

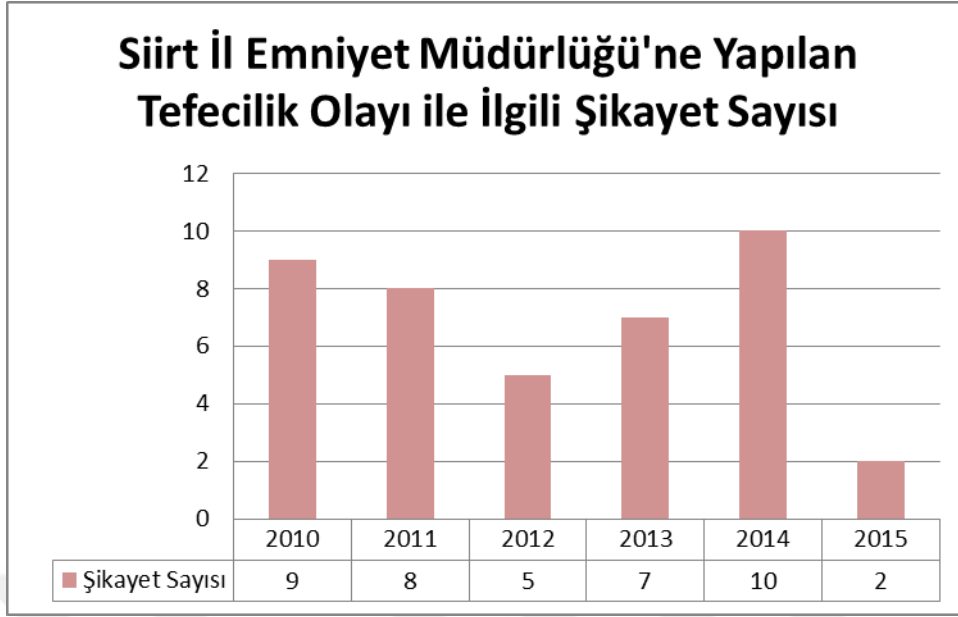
tahsil edildiği için tek bir şahsın bu paraları tahsil etmesi mümkün değildir. Dolayısıyla daha çok aile bireylerinin oluşturduğu 3-4 kişilik veya daha fazla gruplar tefecilik suçunu işlemekte ve bu şekilde bazı örgütsel yapılarda ortaya çıkmaktadır. Çok nadir olmakla birlikte bireysel tefecilik yapan şahıslarda bulunmaktadır. Özellikle aşiretlere mensup şahıslar yaptıkları tefe karşılığı verdikleri paraların tahsilinde mağdur şahıslara baskı yapmaktadırlar. Borcunu ödemeyen borçlu girdiği bunalım yüzünden intihar etmektedir. 2013 yılı başlarında Siirt ilinde meydana gelen ve SİEM tarafından tefecilik suçundan tahkikat yapıp savcılığa gönderilen bir adet intihar olayı vardır. Bunun haricinde birkaç adet intihar olayı tefecilikten kaynaklandığı duyumları alınsa da yapılan çalışmalarda somut delil elde edilememiştir. Siirt ilinde tefecilik suçu sebebiyle intihar olayı yaşanmasına rağmen cinayet olayı kayıtlara geçmemiştir (EK 6).

Tefecilik suçu işleme şüphesiyle gözaltına alınan kişiler, verilen paranın faiz karşılığı değil de iyi niyetli olarak verdiklerini, mağdur şahıslara resmiyette görünmeyen canlı hayvan, tahıl, eşya vb. şeyler sattıklarını ve buna karşılık mağdur şahısların borçlu olduğunu veya üçüncü şahıslardan mağdur şahıslara devreden alacaklarını tahsil ettiklerini iddia etmektedirler (EK 6).

Maddi sıkıntıda olan mağdur şahıslar Emniyet Müdürlüğü'ne verdikleri ifadelerde tefecilerden para alma nedenleri olarak; tefecilerden para almanın hiç bir prosedür gerektirmediğini, bankalarca yasaklı listesinde bulunduğundan kredi kullanılmadığını, tefecilerden alınan paranın bazı kesimlerce dini açıdan faiz olarak algılanmadığı gibi durumlar gösterilmektedir (EK 6).

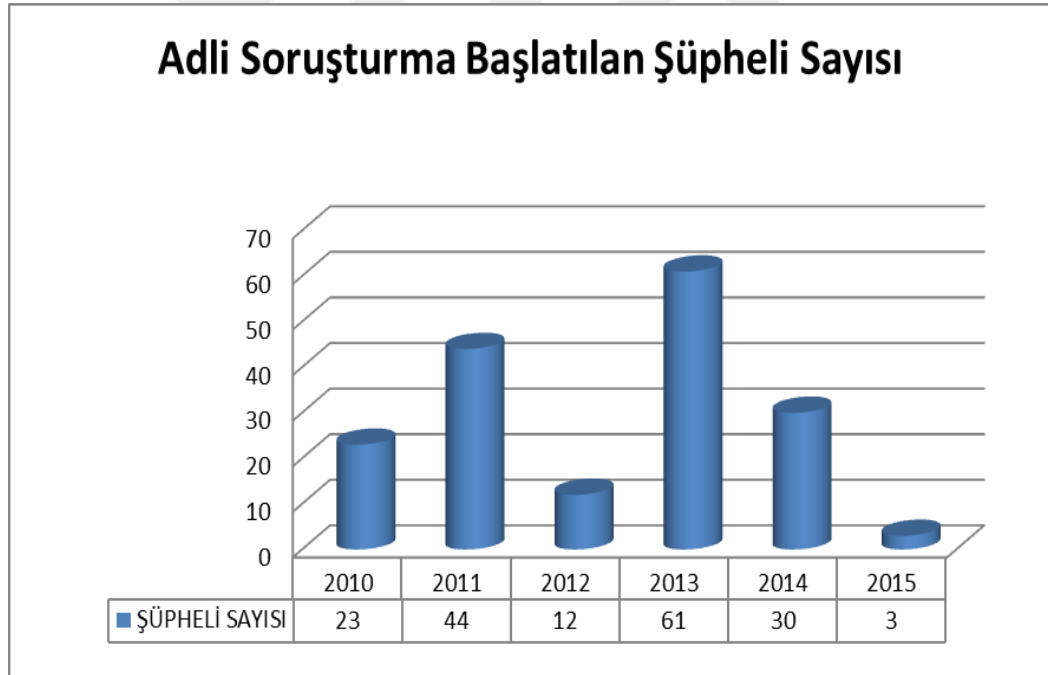
Siirt ilinde tefecilik yapan şahıslar hakkında mağdur şahıslarda şikâyet birimlerine herhangi bir müracaat olmadığı durumlarda suçun öğrenilmesi ve müdahale edilmesi mümkün olmamaktadır. Yine yapılan tahkikatlar esnasında mağdur şahıslar tefecilerle aralarında anlaşarak, (verilen paranın faizini sildirmek gibi) emniyete gelip şikâyetlerini geri çektiklerinden dolayı tefeciler hakkında işlem yapılamamaktadır (Siirtliler, 2015).

Şekil 3.13'te 2010-2015 yılları arasında tefecilik olayı nedeniyle SİEM'e yapılan başvuru sayısı gösterilmektedir. Şekil 3.14'te ise 2010-2015 yılları arasında Siirt ilinde tefecilik suçundan adli soruşturma başlatılan şüpheli sayısı yer almaktadır.

Şekil 3.13: 2010-2015 Yılları Arasında Tefecilik Olayı Nedeniyle SİEM'e Yapılan Şikayet Sayısı

Kaynak: SİEM'den alınan bilgilerden düzenlenmiştir.

Şekil 3.14: 2010-2015 Yılları Arasında Siirt İlinde Tefecilik Suçundan Adli Soruşturma Başlatılan Şüpheli Sayısı

Kaynak: SİEM'den alınan bilgilerden düzenlenmiştir.

3.4.3. Siirt İlinde Tefecilik ile İlgili Açılan Davalarda Suç ve Sanık Sayıları

Tablo 3.4'te Siirt Ceza Mahkemelerinde 5237 Sayılı TCK uyarınca 241/1. madde'de yıl içinde açılan davalardaki suç ve sanık sayıları gösterilmektedir.

Tablo3.4'e göre yıllar içerisinde açılan davalardaki suç sayısı artış göstermiştir fakat bu artışın dengesiz olduğu görülmektedir. 2010-2015 yılları arasındaki suç sayısı en fazla 2014 yılında görülmektedir. 2014 yılındaki bu artışın sebebi POS tefeciliğindeki artış ve SİEM'ün yapmış oldukları başarılı operasyonların sonucu olduğu tahmin edilmektedir. 2015 yılında bu sayı azalma göstermiştir fakat yine de diğer yıllara göre yüksek bir seviyededir.

Siirt ilinde işlenen tefecilik suçundaki sanıkların yaş grubu Tablo 3.4 incelendiğinde tamamının 18 Yaş ve üzeri olduğu görülmektedir. Bu sanıklar cinsiyet olarak ele alındığında ise tamamı erkekler tarafından işlenmektedir.

Tablo 3.4: Ceza Mahkemelerinde 5267 Sayılı TCK Uyarınca Yıl İçinde Açılan Davalardaki Suç ve Sanık Sayıları

Yıllar	Açılan Davalardaki Suç Sayısı	12-15 yaş	16-18 yaş		18 Yaş Üzeri		Yaş ve Cinsiyet Bilinmeyen	Yabancı Uyruklu	Tüzel Kişi Sanık Sayısı	Toplam Sanık Sayısı
			E	K	E	K				
2010	4	-	-	-	4	-	-	-	-	4
2011	22	-	-	-	22	-	-	-	-	22
2012	8	-	-	-	8	-	-	-	-	8
2013	12	-	-	-	12	-	-	-	-	12
2014	45	-	-	-	45	-	-	-	-	45
2015	27	-	-	-	27	-	-	-	-	27

Kaynak: ASİGM internet adresinden alınan bilgilerden düzenlenmiştir.

3.4.4. Siirt İlinde Tefecilik ile İlgili Açılan Davalarda Karar Türleri

Tablo 3.5'te Siirt Ceza Mahkemelerinde 5237 Sayılı TCK Uyarınca 241/1. Maddede verilen karar türleri yer almaktadır. Siirt ilinde çıkan davalardaki suç sayısının en yüksek olduğu yıl 2014 en düşük olduğu yıl ise 2012 yılının olduğu ve 2013-2014 yıllarındaki suç ve sanık sayılarının hemen hemen eşit olduğu Tablo 3.5'te görülmektedir. 2012 yılında çıkan davalardaki suç sayısı 3 olup toplam sanık sayısı

5’dir bu sanıklardan 3’üne mahkûmiyet kararı verilmiştir. 2014 yılında ise suç sayısı 19 olmasına rağmen toplam sanık sayısı 35 olup bu sanıkların 24’üne mahkûmiyet kararı verilmiştir. 2014-2015-2016 yıllarında toplam sanık sayısının çıkan davalardaki suç sayısından çok daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 3.5: Ceza Mahkemelerinde 5237 Sayılı TCK Uyarınca Verilen Karar Türleri (SİİRT)

YILLAR	Çıkan Davalardaki Suç Sayısı	SANIKLARA İLİŞKİN KARAR TÜRLERİ			
		Mahkûmiyet	Beraat	Diğer	Toplam Sanık
2011	6	2	1	4	7
2012	3	3	-	2	5
2013	18	24	12	-	36
2014	19	24	2	9	35
2015	14	27	5	-	32

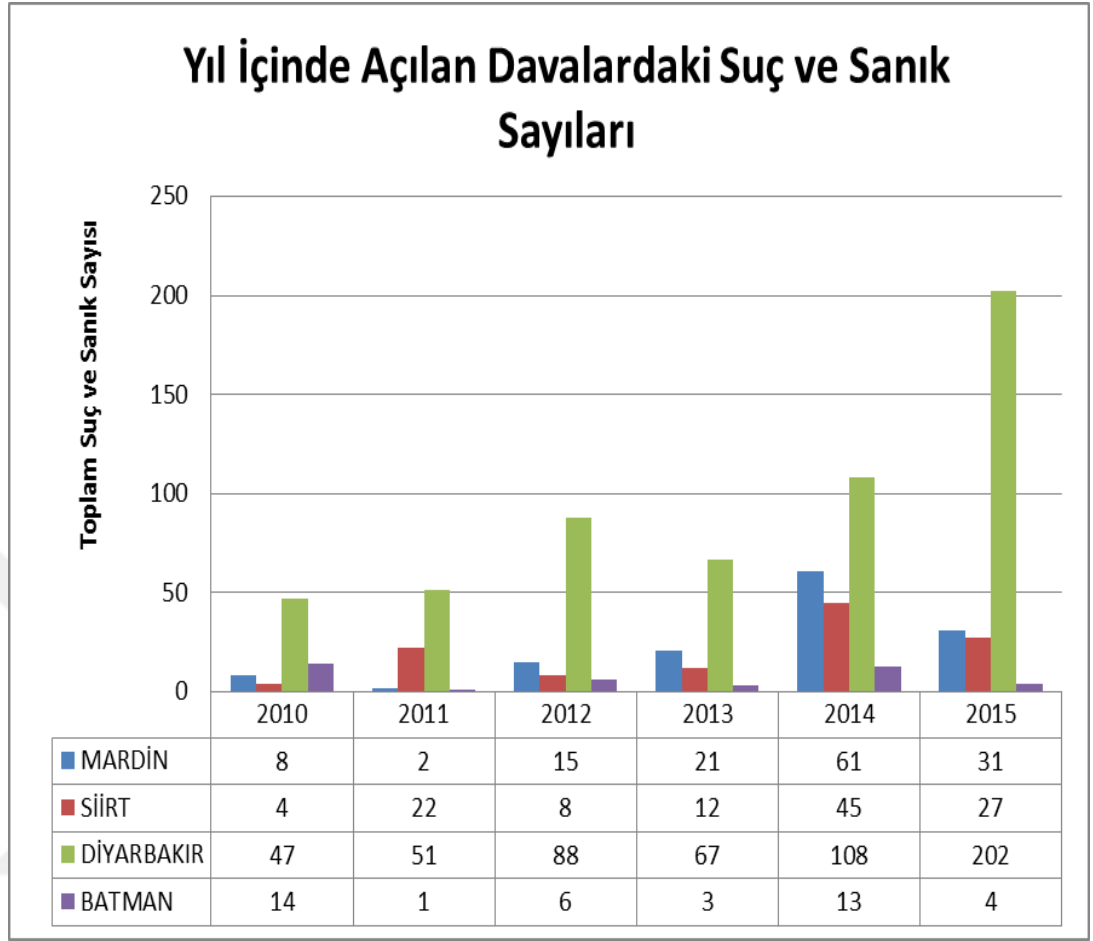
Kaynak: ASİGM internet adresinden alınan bilgilerden düzenlenmiştir.

3.4.5. Çevre İllerde Tefecilik İle İlgili Açılan Davalarda Suç ve Sanık Sayıları

Şekil 3.15’te Siirt iline komşu olan iller, Mardin, Diyarbakır ve Batman Ceza Mahkemelerinde 5237 Sayılı TCK uyarınca 241/1. Madde’de yıl içinde açılan davalardaki suç ve sanık sayıları gösterilmektedir.

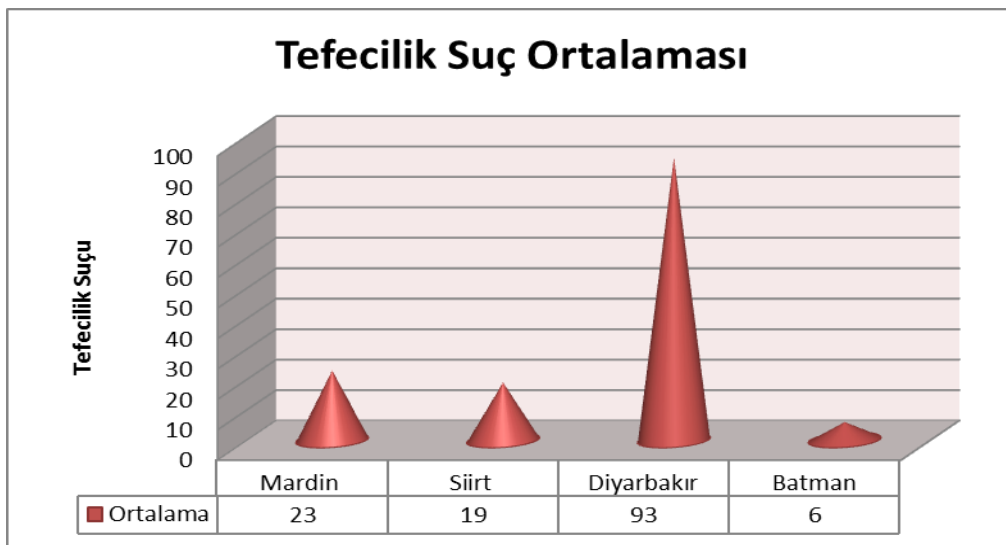
Şekil 3.15’te Diyarbakır Büyükşehir olarak tefecilik suçu bakımından diğer illere göre en yüksek rakamlara sahip olduğu görülmektedir. Bu rakamlar yıllara göre düzenli artış göstermiş olup en yüksek seviyesi 2015 yılında gerçekleşmiştir. Diyarbakır’dan sonra tefecilik suçu rakamlarında Mardin gelmektedir. Mardin 2011 yılında en düşük rakamda olup bu rakamlar yıllar itibariyle artış göstermiş ve 2014 yılında en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Tefecilik suçu sıralamasında 4. Sırada olan Batman, 2010 ve 2014 yıllarında yüksek sayılara ulaşmıştır. Diğer yıllarda ise Siirt ilinden daha düşük rakamlarda olduğu görülmektedir.

Şekil 3.16’da 2010-2015 yılları arasında açılan davalarda Mardin, Siirt, Diyarbakır ve Batman illerinde TCK 5237 uyarınca 241/1. Maddede Suç işleme oranı verilmiştir. Şekil 3.16’ya göre Siirt ili diğer illerle kıyasladığında tefecilik suçunun en çok işlendiği il değildir. Tefecilik Suçunun en çok işlendiği il Diyarbakır, Diyarbakır’dan sonra Mardin gelmektedir. Siirt 3. Sırada yer almakta olup tefecilik suçunun en az işlendiği il Batman’dır.

Şekil 3.15: İllere Göre Ceza Mahkemelerinde 5237 Sayılı TCK Uyarınca Yıl İçinde Açılan Davalardaki Suç ve Sanık Sayıları

Kaynak: ASİGM internet adresinden alınan bilgilerden düzenlenmiştir.

Şekil 3.16: 2010-2015 Yılları Arasında Açılan Davalardaki Suç Ortalaması

Kaynak: ASİGM internet adresinden alınan bilgilerden düzenlenmiştir.

3.4.6. Siirt İlinde Tefeciliğin Önlenmesine Yönelik Çalışmalar

Tefecilik ile mücadele kapsamında SİEM, Siirt İl Valiliği tarafından belirli zamanlarda operasyonlar yapılmış olup aynı zamanda SİEM, Siirt İl Valiliği, bazı dernekler ve gazetecilerin katılımıyla “Tefecilik Çalıştayı” yapılmıştır (Siirtliler, 2015).

Siirt’te 2010-2015 yılları arasında Siirt Emniyet Müdürlüğü (SEM) Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele (KOM) Şube Müdürlüğü tarafından toplam 6 adet operasyon yapılmıştır. Tefecilik suçuna yönelik Siirt Cumhuriyet Başsavcılığı koordinesinde ve KOM Şube Müdürlüğünce 10.01.2013 tarihinde projeli bir çalışma başlatılmış ve 10 Haziran 2013 tarihinde geniş çaplı bir operasyon gerçekleştirmiştir. Operasyonda, 14 şüpheli yakalanarak gözaltına alınmış 7’si tutuklanarak cezaevine gönderilmiştir. Yapılan aramalarda 2 ruhsatlı silah, 7 otomatik av tüfeği, 300 mermi, 255 fişek tefecilik faaliyetinde kullanılan 70 tapu, 10 banka kartı, kredi kartı, çok sayıda senet ve çek ele geçirilmiştir. Ayrıca suçtan elde edilen gelir olarak kabul edilen 40.000 TL paraya müsadereye yönelik el konulmuştur. Ayrıca, faiz karşılığı elde edilen gelir karşılığında alınan bazı taşınmaz ve araçlara SEM tarafından el konulmuştur (EK 6).

2. Operasyon 15 Temmuz 2013 tarihinde yapılmıştır ve bu operasyonda suç örgütü yöneticisi olan toplam 8 şüpheli yakalanarak gözaltına alınmıştır. 10 ayrı adreste arama yapılmıştır. Yapılan aramalarda tefecilik suçunda kullanılan 10 adet tapu, 13 adet senet, 2 adet çek ve para hareketlerini gösterir çok sayıda defter-doküman ile müşterilere ait banka ve kredi kartları ele geçirilmiş ve suçtan elde edilmiş olduğu belirlenen toplam 18.755 TL para ile birlikte yaklaşık 26.000 TL değerinde 46 adet Cumhuriyet altına el konulmuştur. Aynı zamanda, bu suç örgütünden para aldığı belirlenen 19 şahsın müşteki/mağdur sıfatıyla ifadeleri alınmıştır. Suç örgütünün elde ettiği haksız kazanç karşılığı menkul-gayrimenkullere suçtan elde edilen gelir kapsamında el konulmuştur (SEM, 2016).

2. operasyonun ardından 2013 tarihinde, 6 ay sürdürülen bir çalışma sonucu kent merkezindeki bazı ev ve işyerlerine eş zamanlı olarak bir operasyon daha düzenlenmiştir. Yapılan operasyonda 2013 Mayıs tarihinde tefecilere olan borcu nedeniyle bunalıma girip sonrasında intihar eden vatandaşın, tefeciler tarafından verilen senetleri ortaya çıkmıştır (Siirt Times, 2013).

Siirt Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 2014 yılında tefecilik suçu ile ilgili 3 ayrı soruşturma açılmıştır. Soruşturmalar gereği KOM Şube Müdürlüğüne gönderilen “Tefecilik” soruşturma evrakları, işlemlerinin tamamlanmasın ardından Adli Makamlara intikal ettirilmiştir. Bu kapsamda yapılan soruşturmalar sunucunda, müştekinin parça parça imzaladığı senetlerin faiziyle birlikte 330.000 TL olduğu ve buna karşılık 3 adet daire verdiği, müştekinin parça parça imzaladığı senetlerin faiziyle birlikte 155.000 TL olduğu ve buna karşılık, şüphelilere ortalama 500.000 TL değerindeki evini 250.000 TL ye karşılık protokol yaparak satış yaptığı, Vergi Dairesi Müdürlüğünce Vergi Müfettişi tarafından yapılan incelemenin sonucunda düzenlenen raporda, Siirt il merkezinde basit usule tabi olarak vergilendirilen bakkal sahibinin iş yerinde çeşitli bankalara ait kurulu bulunan POS cihazlarını amacı dışında kullanarak usulsüzlük yaptığı tespit edilmiştir. Bir iş yerinde 4 ayrı bankaya ait kurulu bulunan POS cihazlarından 2009 yılında 12 aylık sürede 1.851.715,81 TL, 2010 yılında 11 aylık sürede 1.653.326,65 TL kullanım yaptığı ve toplamda 2 yıl içerisinde 3.505.042,26 TL olduğu, mükellef şahsın asıl faaliyeti yanında tefecilik faaliyeti yaptığı tespit edilmiştir. Yürütölmüş olan soruşturmalarda 3 şahsın tanık olarak bilgilerine başvurulmuştur. 4 şüpheli şahıs hakkında tefecilik suçundan yasal işlem yapılmış ve şüpheli şahıslar ifadeleri alındıktan sonra soruşturmayı yürüten Cumhuriyet Savcısının talimatı ile Emniyet birimleri tarafından serbest bırakılmışlardır (SEM, 2014a; SEM, 2014b).

3.4.7. Siirt İlinde Tefecilik ile Mücadeledeki Engeller

Tefecilik ile mücadele kapsamında tarihinde yapılan “Tefecilik Çalıştayı”nda SEM Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürü İlker Arslan’ın tefecilik ile mücadelede ki engeller konusunda ele aldığı maddelerde tefecilik suçu işleyen şahısların tespit edilmesinin önündeki engeller hakkında bilgiler vermiştir.

SEM Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürü İlker Arslan’ın konuşmasına göre;

“Yaptığımız çalışmalarda diğer illerdeki nüfus oranına göre kıyasladığımızda tefecilik, Siirt’te herkesin aklında yer ettiği gibi Türkiye’nin en çok yaşandığı yer değildir. Vatandaşın bunu bilmesinde fayda var. Haddinden fazla abartıldığında farkında olmadan tefecilikle uğraşan kişilere aslında psikolojik olarak yardımcı

olunuyor. O kişilerin var olan güçlerinden daha fazla güç sahibi olduğu zannı oluşuyor. Hatta devlet bile onlara bir şey yapamıyor şeklinde zannediliyor.” (Siirtliler, 2015).

“Tefecilikle mücadele konusunda hukuksal sıkıntılarımız var. O yüzden bu çalışmalarda hukukçulardan yeterince destek alınmasında fayda var. Bu konunun maddi unsuru tefecilik yapılan işlemin bir para olmasıdır. Tefeciliğin hukuki konusu paradır. Biz esasen tefeciler tarafından vatandaşın üzerine kurulan baskı ve yağma gibi farklı suçlar işlendiğinde, o suçlar üzerinden tefecilerin üzerine gidebiliyoruz.” (Siirtliler, 2015).

“Vatandaş canı yandığında şikâyetle bulunuyor. Devlet bundan haberdar olduğu andan itibaren kamu davasına dönüşüyor. Fakat tehdit veya başka sebeplerden dolayı kişiler şikâyetlerinden vazgeçiyorlar. Vazgeçilince de delillendirme yolunda problem çıkıyor. Cezalandırılmayınca da tefeciler toplumun karşısına dokunulmaz, devletin ve hukukçuların bile kendisine bir şey yapamadığı insan sıfatıyla toplum önüne çıkıyor.” (Siirtliler, 2015).

“Teknik olarak önümüzü kesen diğer bir husus ise, telefon takibi yani telefon dinlenilmesi konusunda hukuksal açıdan tefecilik konusunda bu işlemlerden faydalanamıyoruz. Şu an ki yasal durum itibariyle bu mümkün değil.” (Siirtliler, 2015).

Yukarıda ki maddelere göre Siirt ilinde tefecilik ile mücadelede dört ana madde tefecilik ile mücadelede engel oluşturmaktadır. Vatandaşların öncelikle tefecilerin tehdit veya başka sebeplerden dolayı Emniyet Müdürlüğüne yaptıkları şikâyetlerinden vazgeçmemeleri gerekmektedir (Siirtliler, 2015).

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Kişiler arasında para ve mal alışverişi olduğundan beri tefecilik var olmuş durumdadır. Birçok toplumda tefecilik eylemleri nedeniyle sosyal, ekonomik ve ailesel trajediler yaşanmıştır. Kutsal kitaplar başta olmak üzere tefecilik tarihinin en eski dönemlerinden beri devletler, tefecilik ile mücadele edilebilmesi için çeşitli yaptırımlar öngörüldüğü başlık 3.1.1.2.'de yer alan Kuran-ı Kerim'deki Tefecilik Yasağı başlığında ortaya çıkmaktadır.

Türkiye'de kişilerin ihtiyaçlarının artması tüketimin yaygınlaşması ile gider-gelir arasındaki fark, kredi kartları kullanılarak kapatılmaya çalışılmıştır. Bu yüzden özellikle 2008-2012 yılları arasında kredi kartı kullanımında büyük bir artış gözlemlenmiştir. Türkiye'de özellikle kredi kartı borcu taksitlendirilerek tefecilik suçu işlenmektedir. Son yıllarda tefecilik suçu ile mücadele eden personele, suçun niteliğine ilişkin eğitim programları düzenlenmiş ve ilgili kurumlarla iş birliği faaliyetlerine ağırlık verilmiştir. Bu durum tefecilik ile mücadeledeki planlı operasyon sayısında artış sağlamıştır. 2013 yılında tefecilik suçu ile mücadelede Maliye Bakanlığı Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı ile çalışmalar yapılmış ve çok sayıda şahıs ve firmanın POS tefeciliği suçunu işlediği tespit edilmiştir. Özellikle katma değer vergisinden muaf ürünlerin (altın kontör gibi) satışının yapıyor gibi fatura düzenlenmesiyle işlenen suçun perdelenmeye çalışıldığı üçüncü bölümde başlık 3.3.1. tefecilik olay ve şüpheli sayıları konusunda yer alan, MASAK Faaliyet Raporundan alınan bilgilerle görülmüştür.

Şekil 3.1.'e göre 2007-2011 yılları içerisinde KOM birimlerince yapılmış olan işlemler ile yapılan işlemler sonucunda şüpheli kişilerin sayısında neredeyse 4 kat artış görülmektedir. Bu beş yıl içerisinde kırılma noktası olarak 2008 yılıdır. En fazla artışın 2008 yılı olmasının nedeni ise o yılda gerçekleşen finansal kriz öngörülmektedir. Bu istatistiklere göre, özellikle toplumu ekonomik anlamda sarsan olayların veya krizlerin yaşandığı dönemlerde tefecilik suçlarında artış yaşanmaktadır. Çünkü ekonomik bunalım içinde olan ve nakit sıkıntısı çeken kişiler, yüksek faizle ödünç para veren tefecilerde başvurmaktadırlar. Bu yüzden, 2008 ekonomik krizinde yaşanan ekonomik bunalımların ve bu dönemde zorda olan kişilerin tefeciler tarafından sömürülmesinin ve

bir kesimin bu şekilde aşırı oranda ve haksız bir şekilde gelir elde etmesi ile TCK'da tefecilik suçunun yaptırımının arttırılması gerekmektedir.

Üçüncü bölüm 3.4.2. Siirt ilinde tefecilik olayı ile Siirt İl Emniyet Müdürlüğü'ne yapılan başvuru ve şüpheli sayısı başlığında yer alan açıklamalara göre nakit para ihtiyacı olan, ekonomik olarak zor durum içinde bulunan kişiler, nakit sıkıntısını aşabilmek için aşırı faizle tefecilere başvurmakta ve yüksek faiz karşılığı borç para almaktadırlar. Borcun ödenme günü geldiğinde ise borçlu yüksek faiz karşılığı aldığı borcu geri ödeyememektedir. Tefeci, ekonomik olarak zor durumda olan kişinin zor durumundan faydalanmaktadır. Çoğu zaman borçlu aldığı borç karşısında taşınmazlarını ipotek ettirmekte ve ödeyemediği borç sebebiyle malvarlıklarını kaybetmektedir. Geri ödenemeyen borcun tahsili için tefeciler kişiler üzerinde tehdit, baskı şantaj uygulayabilmektedirler. İkinci bölüme göre bu durum sosyal, toplumsal ve ekonomik düzenin bozulmasına yol açmaktadır. TCK Madde 241'de kişinin yüksek faizle borç alan kişinin zor durumundan ve kişinin tefeci tarafından sömürüldüğünden ve tefecinin aşırı menfaat elde etmiş olduğundan bahsedilmemiştir. Bu yüzden tefecilik eyleminin suç haline getirilmesi için TCK Madde 241'e kişinin içinde bulunduğu zor durum ve aşırı menfaat elde etmeye yer verilmelidir.

İkinci bölüm başlık 2.4. tefecilik suçunun manevi unsurları başlığı altında yapılan açıklamalara göre, tefecilerin faydalandıkları kanun boşluklarından biri suçun kazanç elde etme kastı ile sınırlandırılmasıdır. TCK Madde 241'de tefecilik suçunun oluşması için tefecinin kazanç elde etme kastı yeterlidir. Fakat kazancı miktarı konusunda herhangi bir sınırlama getirilmemiştir. Tefecinin kazancı ne olursa olsun eğer kazanç elde etme amacı varsa suçun manevi unsuru oluşmaktadır. Elde edilen kazancın miktarının ne olduğuna bakılmaksızın tefecilik suçu oluşmaktadır. Bu durum tefecinin, mağdurun zor durumundan faydalanarak aşırı kazançlar elde edilmesi olmalıdır. Böylelikle suç tipi sınırlanacak ve ticaret hayatına en az şekilde müdahale edilecektir.

Türk Ceza Kanunu'nda tefecilik eyleminin maddi konusunu sadece para oluşturmakta ve kanun koyucu ödünç para vermekten bahsetmekte olduğu ikinci bölüm 2.3.1. tefecilik suçunun konusu başlığında açıklanmıştır. Bu durumda paranın haricinde kredi kartı ekonomik değere sahip olan kıymetli evrak, kıymetli maden gibi değerler verilmesi durumunda tefecilik suçu oluşmamaktadır. Oysa günümüzde suçların işlenme

biçimi ve yöntemleri değişik teknikler geliştirilerek her geçen gün değişmektedir. Bu durumda ceza kanununda yer alan boşluklardan yararlanarak bir fail muhtemel olan cezadan kaçabilmektedir. Bu yüzden Türk Ceza Kanununun 241. Maddesi suçun maddi konusu bakımından yetersiz bir düzenleme olup suçun maddi konusu genişleterek değişiklik yapılmalı ve bazı ekonomik değerlerde madde kapsamına alınmalıdır.

İkinci bölüm 2.3.2. tefecilik suçunun faili başlığında yapılan açıklamalarla birlikte tefecilik suçu çok failli suç olup, bu suçta ödünç para alan ve ödünç para veren iki kişi bulunmaktadır. Tefecilik suçunda sadece ödünç para veren kişi, fail olarak kabul edilmekte ve cezalandırılmaktadır. Fakat ödünç para alan tarafın zor durumda olduğu gözetilerek cezalandırılmamaktadır. Aslında ödünç para alan tarafta suçun mağduru değil, failidir ve ödünç para veren taraf gibi cezalandırılması gerekmektedir. Bu suçun mağduru ödünç para alan taraf değil ekonomik sistemdir.

Üçüncü bölümde Şekil-3.9'a bakarak uygulamada tefecilik suçunun işlenme oranı ortaya çıkarılmadığı görülmektedir. Çünkü suç faillerinin ortaya çıkarılması ve cezalandırılmaları konusunda eksiklikler vardır. Bu yüzden tefecik suçuna dair kaynak ve içtihatlar az sayıdadır. Kaynakların az olması sebebiyle diğer suçlara göre daha az incelenmiş bir alan olarak kalmıştır. Uygulamada ki bu eksiklikler 5237 TCK'ya uygun şekilde verilen mahkeme kararlarıyla giderilmesi gerekmektedir.

Türkiye'de diğer illerdeki nüfus oranları ile kıyaslandığında Siirt tefeciliğinin en çok yaşandığı il olmadığı Şekil-3.15'de görülmektedir. Siirt ilinde senet veya çek kırma suretiyle komisyon karşılığı tefecilik, koyun ticareti ve araç satış protokolü adı altında yasal zemin oluşturulmaya çalışılarak yapılan tefecilik ve POS tefeciliği yapılmaktadır. Tefecilik suçunu işleyen kişiler genellikle aile bireylerinin oluşturduğu 3-4 kişilik veya daha fazla gruplar halinde, tefecilik ile ilgili kanundaki boşlukları çok iyi bilerek bu suçu işlemektedirler. Maddi sıkıntıda olan kişiler, tefecilerden para almanın hiçbir prosedür gerektirmediğini, bankalarca yasaklı listesinde bulunduğundan kredi kullanmadığını ve tefecilerden alınan paranın bazı kesimlerce dini açıdan faiz olarak algılanmadığı gibi durumları tefecilerden para alma sebepleri olarak göstermektedirler. Tefeciler, paraya ihtiyacı olan kişilerin zayıf hallerinden ve tefecilik ile ilgili kanun boşluğundan faydalanarak aşırı miktarda kazançlar elde ederek kişileri sömürmektedirler. Tefeciden borç para alarak borç batağına düşen kişi bu sorunu kendi

yöntemleri ile çözmektedir. Bunun nedeni tefecilerin örgüt olarak çalışıp tehdit ve şantaj uygulamalarından kaynaklanmaktadır. Tefeciler, şantaj ve tehdit ile borç alan kişiyi sömürmekte ve tüm mal varlığına el koymaktadır. Mağdur kişi bu durumla başa çıkamayınca ailesini alıp başka şehirlere göç etmekte veya intihar edip yaşamlarına son vermekte oldukları üçüncü bölümde yer alan ve Siirt İl Emniyet Müdürlüğü'nün yapmış olduğu operasyonlar sonrasında, tefeci ve mağdurlardan alınan verilerle ortaya çıkmaktadır.

Üçüncü bölümde, 3.4.4. Siirt ilinde tefecilik ile mücadeledeki engeller başlığında tefecilerden borç para alan kişinin, resmi mercilere şikâyette bulunduğu bu durum kamu davasına dönüştüğü, fakat tefecilerin uyguladığı tehdit ve şantajla şikâyetlerinden vazgeçtiği böylece delillendirme yolunda da problem çıktığı ve bu durumda tefeciler cezalandırılmadığı belirtilmişti. Tefeciliğin önündeki engellerden biride delil ve takip konusunda önemli araçlardan biri olan tefecilerin dinlenilmesi konusundaki hukuksal olarak sınırlandırılmadır. Bu durum tefecilerin tespit edilip delil olarak kullanılması konusunda büyük engel oluşturmaktadır. Tefecilerin takip ve telefon dinlenilmesi konusundaki hukuksal sınırlandırmaların kaldırılmasıyla, tefecinin, kendisinden borç alan kişiye yapmış olduğu şantaj tehdit ve kişinin tefecilik yaptığı delillendirilmiş olacaktır. Aynı zamanda mağdur kişinin şikâyetinden vazgeçmesinin önüne geçilebilecek ve tefeciler cezalandırılacaktır.

Siirt ilinde tefecilik ile daha etkin mücadele edebilmek için, mağdur olan vatandaşların şikâyet müessesini kullanmalarını sağlanmalı, yazılı ve görsel medya etkin kullanılarak ilimizdeki sosyal yaşamın yoğun olduğu alışveriş merkezleri, hastaneler ve trafiğe kapalı alanlardaki iş yerlerine aydınlatıcı broşürler asılmalı, suçtan elde edilen gelirlerin müsadere edilerek ellerinden haksız bir şekilde alınan asıl hak sahiplerine geri iade edilmeli ve diğer kamu kurumları da bu mücadele içerisinde etkin rol alarak seminer veya bilgilendirme toplantıları düzenleyerek kamuoyu nezdinde bir farkındalık yaratmalıdır.

KAYNAKÇA

- ASİGM (2010). *Ceza Mahkemelerinde 5237 Sayılı TCK Uyarınca Yıl İçinde Açılan Davalardaki Suç ve Sanık Sayıları*. <http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/acilandetayli/2010-5237.pdf> (12.03.2017).
- ASİGM (2010). *Ceza Mahkemelerinde TCK Uyarınca Yıl İçinde Açılan Davalardaki Suç ve Sanık Sayıları*. <http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/Istatistikler/1996/5237acilan2010.pdf> (12.03.2017).
- ASİGM (2010). *Ceza Mahkemelerinde TCK Uyarınca Yıl İçinde Karara Bağlanan Davalardaki Suç ve Sanık Sayıları*. <http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/Istatistikler/1996/5237kararverilen2010.pdf> (12.03.2017).
- ASİGM (2011). *Ceza Mahkemelerinde 5237 Sayılı TCK Uyarınca Yıl İçinde Açılan Davalardaki Suç ve Sanık Sayıları*. <http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/acilandetayli/2011-5237.pdf> (12.03.2017).
- ASİGM (2011). *Ceza Mahkemelerinde TCK Uyarınca Yıl İçinde Karara Bağlanan Davalardaki Suç ve Sanık Sayıları*. <http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/Istatistikler/1996/2011-5237%20karar.pdf> (12.03.2017).
- ASİGM (2012). *Ceza Mahkemelerinde 5237 Sayılı TCK Uyarınca Yıl İçinde Açılan Davalardaki Suç ve Sanık Sayıları*. <http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/acilandetayli/2012-5237.pdf> (12.03.2017).
- ASİGM (2012). *Ceza Mahkemelerinde TCK Uyarınca Yıl İçinde Açılan Davalardaki Suç ve Sanık Sayıları*. <http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/Istatistikler/1996/2012-acilantck.pdf> (12.03.2017).
- ASİGM (2012). *Ceza Mahkemelerinde TCK Uyarınca Yıl İçinde Karara Bağlanan Davalardaki Suç ve Sanık Sayıları*. <http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/Istatistikler/1996/2012-karartck.pdf> (12.03.2017).
- ASİGM (2013). *Ceza Mahkemelerinde 5237 Sayılı TCK Uyarınca Yıl İçinde Açılan Davalardaki Suç ve Sanık Sayıları*. <http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/acilandetayli/2013-5237.pdf> (12.03.2017).
- ASİGM (2013). *Ceza Mahkemelerinde TCK Uyarınca Yıl İçinde Açılan Davalardaki Suç ve Sanık Sayıları*. <http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/Istatistikler/1996/2013-acilantck.pdf> (12.03.2017).

- ASİGM (2013). *Ceza Mahkemelerinde TCK Uyarınca Yıl İçinde Karara Bağlanan Davalardaki Suç ve Sanık Sayıları*. <http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/Istatistikler/1996/2013-karartck.pdf> (12.03.2017).
- ASİGM (2013). *Ceza Mahkemelerinde TCK Uyarınca Yıl İçinde Açılan Davalardaki Suç ve Sanık Sayıları*. <http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/Istatistikler/1996/2013-acilantck.pdf> (12.03.2017).
- ASİGM (2014). *Ceza Mahkemelerinde TCK Uyarınca Yıl İçinde Açılan Davalardaki Suç ve Sanık Sayıları*. <http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/Istatistikler/1996/2014-acilantck.pdf> (12.03.2017).
- ASİGM (2014). *Ceza Mahkemelerinde 5237 Sayılı TCK Uyarınca Yıl İçinde Açılan Davalardaki Suç ve Sanık Sayıları*. <http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/acilandetayli/2014-5237.pdf> (12.03.2017).
- ASİGM (2014). *Ceza Mahkemelerinde TCK Uyarınca Yıl İçinde Karara Bağlanan Davalardaki Suç ve Sanık Sayıları*. <http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/Istatistikler/1996/2014-karartck.pdf> (12.03.2017).
- ASİGM (2015). *Ceza Mahkemelerinde 5237 Sayılı TCK Uyarınca Yıl İçinde Açılan Davalardaki Suç ve Sanık Sayıları*. <http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/acilandetayli/2015-5237.pdf> (12.03.2017).
- ASİGM (2015). *Ceza Mahkemelerinde TCK Uyarınca Yıl İçinde Açılan Davalardaki Suç ve Sanık Sayıları*. http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/Istatistikler/1996/genel_tck_a%C3%A7%C4%B1lan2015.pdf (12.03.2017).
- ASİGM (2015). *Ceza Mahkemelerinde TCK Uyarınca Yıl İçinde Karara Bağlanan Davalardaki Suç ve Sanık Sayıları*. http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/Istatistikler/1996/genel_tck_karar2015.pdf (12.03.2017).
- Akkaya, Ç. (2013). *Tefecilik Suçu*. İstanbul: Adalet Yayınevi.
- Arslan, Ç. (2014). Tefecilik Suçu [Elektronik Sürüm]. *Ankara Barosu Dergisi 1*, 25-47.
- Azaklı, S. B. (2009). *Türkiye'de Kayıtdışı İstihdam ve Ekonomik Boyutu*. (Yüksek lisans Tezi) Karaman:Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi.
- Bekar, E. (2013). Tefecilik Suçu [Elektronik Sürüm]. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası Cilt:71 S.2*, 499-526.

- Bilge, B. (2015). Gelişen Teknolojinin Doğurduğu Yeni Bir Suç Türü: Kredi Kartı (POS) Tefeciliği [Elektronik Sürüm]. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Özel Sayı 1*, 481-520.
- Börekci, E. (2014). AB Sürecinde Türkiye Kongre Kitabı [Elektronik Sürüm]. *Kriz, İstihdam ve Türkiye Kongre Kitabı*. Manisa: Celal Bayar Üniversitesi Rektörlük Baskıevi.
- Durkheim, E. (1933). *The Division of Labor in Society*, New York: The Free Press.
- Işık, N. ve Acar, M. (2003, Temmuz-Aralık). Kayıtdışı Ekonomi: Ölçme Yöntemleri, Boyutları, Yarar ve Zararları Üzerine Bir Değerlendirme [Elektronik Sürüm]. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 117-136.
- İnci, Z. Ö. (2014). *Tefecilik*. İstanbul: Seçkin Yayıncılık.
- Kahya, Y. ve Irmak, F. (2014). Kayıtdışı Ekonomi ve Suç Örgütlenmeleri İlişkisinin Sosyolojik Açından Değerlendirilmesi [Elektronik Sürüm]. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 18 (1)*, 349-362.
- KOMDB (2011). *Faaliyet Raporu*. <http://www.kom.pol.tr/Documents/Raporlar/2011tur.pdf> (12.03.2017)
- KOMDB (2012). *Faaliyet Raporu*. <http://www.kom.pol.tr/Documents/Raporlar/2012TR.pdf> (12.03.2017)
- KOMDB (2013). *Faaliyet Raporu*. <http://www.kom.pol.tr/SiteAssets/Sayfalar/Raporlar/2013%20KOM%20Raporu-T%C3%BCrk%C3%A7e.pdf> (12.03.2017).
- KOMDB (2014). *Faaliyet Raporu*. <http://www.kom.pol.tr/Documents/Raporlar/2014tur.pdf> (12.03.2017)
- Köken, E. (2016, Mart-Nisan). Tefecilik Suçu [Elektronik Sürüm]. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi 123*, 77-102.
- MASAK (2011). *Faaliyet Raporu*. 09 20, 2016 tarihinde http://www.masak.gov.tr/media/portals/masak2/files/faalrap_2011.pdf (12.03.2017).
- MASAK (2012). *Faaliyet Raporu*. 15 09, 2016 tarihinde http://www.masak.gov.tr/media/portals/masak2/files/faalrap_2012.pdf (12.03.2017).
- MASAK (2013). *Faaliyet Raporu*. 09 15, 10 tarihinde http://www.masak.gov.tr/media/portals/masak2/files/faalrap_2013.pdf (12.03.2017).

- MASAK (2014). *Faaliyet Raporu*. 09 10, 2016 tarihinde <http://www.masak.gov.tr/userfiles/file/MASAK%202014%20FAAL%C4%B0YET%20RAPORU.pdf> (12.03.2017).
- MASAK (2015). *Faaliyet Raporu*. 09 05, 2016 tarihinde http://www.masak.gov.tr/userfiles/file/2015_Faaliyet_Raporu.pdf (12.03.2017).
- Önder, M. (2012). *Türkiye’de Kayıtdışı Ekonomi ve Uluslararası Uygulamalar Işığında Çözüm Önerileri* (Yükseklisans Tezi) Yer: Ankara
- Özçelik, Ö., & Yaşar, E. (2006, Ocak-Şubat-Mart). Kayıtdışı Ekonomi Olgusunu Azaltmaya Yönelik Öneriler [Elektronik Sürüm]. *Mali Çözüm* 74, 214-232.
- Özgenç, İ. (2010). Tefecilik Suçu [Elektronik Sürüm]. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 14 , 543-553.
- Sarılı, M. A. (2002). Türkiye’de Kayıtdışı Ekonomi’nin Boyutları Nedenleri, Etkileri ve Alınması Gereken Tedbirler [Elektronik Versiyon]. *Bankacılar Dergisi* 41, 32-44.
- SEM (2013a). <http://www.siirt.pol.tr/Haberler/Sayfalar/tefecil1.aspx> (18.09.2016).
- SEM (2013b). <http://www.siirt.pol.tr/Haberler/Sayfalar/orgutlutefecilik.aspx> (18.09.2016).
- SEM (2014a). <http://www.siirt.pol.tr/Haberler/Sayfalar/2014-12-pos-tefeciligi.aspx> (18.09.2016).
- SEM (2014b). <http://www.siirt.pol.tr/Haberler/Sayfalar/2014-05-tefecilik.aspx> (18.09.2016).
- SEM (2016). <http://www.siirt.pol.tr/Haberler/Sayfalar/2014-03-pos-tefecilerine-goz-actirmiyor.aspx> (18.09.2016).
- Siirt Times (2013). <http://www.siirttimes.com/haber/guncel/tefecilere-buyuk-operasyon/2496.html> (18.09.2016).
- Siirtliler (2015). <http://www.siirtliler.net/kom-muduru-ilker-arslan-tefecilik-raporu-sundu-8843h.htm> (18.09.2016).
- Yetişen, S., Tutu, G. ve Karahan, E. (2014). *Kriz, İstihdam ve Türkiye Kongre Kitabı* [Elektronik Sürüm]. Manisa: Celal Bayar Üniversitesi Rektörlük Baskıevi.

EKLER**EK 1: Çek-Senet Kıırma Tefecilik Suçu İle İlgili Kararlar****7693/5398 Sayılı Karar**

“Tanık ...’ün, aralarındaki ticari ilişki nedeniyle kömür alımında teminat olarak kullanılmak ve kömürün satımından sonra %10 karla iade edilmek üzere çok sayıda çek keşide ederek M. Erdoğan’a verdiği ve bu şahsın da aradaki bu ticari ilişkiye rağmen, bu çeklerden bir kısmını sanığa teslim edip karşılığı olan tutardan daha düşük miktarda parayı borç olarak aldığı, sanığın da bu çeklerle ilgili olarak tanık Selami... hakkında icra takibi başlattığının iddia edilmesi karşısında, Mehmet... isimli şahsın bu hususlarda Mehmet E. isimli şahıs hakkında bu ticari ilişki ve sonrasında çeklerin başka şahıslara ciro edilmesi eylemi nedeniyle dolandırıcılık suçundan kamu davası açılmış olması, tanık Selami hakkında yapılan icra takibi, ... Vergi Dairesi Başkanlığınca düzenlenen 04.02.2009 tarihli Vergi İnceleme ve Suç Duyurusu raporlarındaki tespitler, hayatın olağan akışı ve ticari hayatın kuralları çerçevesinde değerlendirilerek, uygulamada ‘çek kırdırma’ olarak bilinen eylemin gerçekleşip gerçekleşmediği tartışılmadan, eksik inceleme ve yetersiz gerekçeyle yazılı şekilde beraat kararı verilmesi,” (5.CD’nin 20.05.2013 tarih ve 7693/5398 sayılı kararı; Akkaya, 2013, s.197).

“Hal böyle olunca; öncelikle faiz geliri elde edildiği iddia olunan çeklerin kimler tarafından sanığa verildiğinin tespit edilerek, çeklerin sanığa hangi maksatla verildiği, sanığa çekin kırdırılması karşısında komisyon veya başka ad altında para verilip verilmediği hususlarında bu kişilerin beyanlarının alınmasından sonra sanığın hukuki durumunun tayin ve takdiri gerekirken, eksik soruşturma ile yazılı şekilde hüküm kurulması, Kabule göre de; 2005 ila 2008 yılları arasında olmak üzere birden fazla eylemle tefecilik suçunun işlenmiş olmasına rağmen TCK’nın 43.maddesi uyarınca sanığın cezasından artırım yapılmamış olması, (5.CD’nin 30.04.2013 tarih ve 6478/4096 sayılı kararı) (Akkaya, 2013, s.197). Sanıkların değişik zamanlarda çek kırmak suretiyle komisyon karşılığı tefecilik suçlarını işlemeleri nedeniyle, TCK’nın 43/1. Maddesindeki zincirleme suç hükmünün uygulanma olanağının tartışılmaması,” (4.CD’nin 14.02.2013 tarih ve 1822/4112 sayılı kararı; Akkaya, 2013, s.197).

EK 2: Kredi Kartı (POS) Tefeciliği İle İlgili Alman Kararlar

5196/2673 Sayılı Karar

“Sanığın gerçek faaliyetini gizlemek amacıyla oto alım satım adı altında çalıştırdığı iş yerinde elinde bulunan araçları gerçek değerinin çok üzerinde fiyatlarla senet karşılığı faizle ödünç para verdiği kişilere satış yapılmış şeklinde gösterdiği tanık beyanları, vergi kayıtları, senet fotokopileri, oto alım satım sözleşmeleri ve tüm dosya kapsamında anlaşılacakla, 01.06.2005 tarihinden sonra işlenen suçlarda TCK’nın 241. Maddesindeki açık düzenlemeye göre süreklilik şartının aranmaması da gözetilerek 2003-2008 yılları arasında gerçekleştirilen faiz karşılığı borç verme eylemlerinden dolayı sanığın zincirleme şekilde tefecilik suçundan mahkûmiyetine karar verilmesi gerektiği gözetilmeden dosya kapsamı ve oluşa uygun düşmeyen gerekçelerle yazılı şekilde beraat kararı verilmesi,” (5.CD’nin 03.04.2013 tarih ve 5196/2673 sayılı kararı; Akkaya, 2013, s.199).

3811/1486 Sayılı Karar

“Müşteriye kredi kartından geçirmek suretiyle taksitle altın satışı yapılması, müşterinin satın aldığı altını aynı gün bozdurmak istemesi üzerine satın alıp bedelini ödemesinin kuyumculuk mesleğinin ticari faaliyeti kapsamında olduğu, müşterinin bir kuyumcudan satın aldığı altını aynı gün başka bir kuyumcuda bozdurması ile aynı kuyumcuya bozdurması arasında ticari hayatın gereği olarak fark olmadığı, sanıkların yasal ticari defterlerine kaydetmek suretiyle ticari faaliyette bulunmaları nedeniyle suçun unsurları itibariyle oluşmadığından bahisle sanıkların beraetlerine karar verilmiş ise de; altın alım satımının niteliğine, aynı gün alınıp tekrar geri satım yapıldığı iddia olunan işlem sayısının fazlalığına göre savunmaların hayatın olağan akışına aykırı olması karşısında, kuyumcu olan sanıkların işyerinde herhangi bir alışveriş yapılmadığı halde, alışveriş yapılmış gibi kendilerine para ihtiyacı nedeniyle başvuran kişilere ait kredi kartları ile pos cihazı aracılığıyla işlem yapıp, gerçek olmayan bu alışveriş tutarından belli bir komisyon kesintisi yaparak geriye kalan kısmı nakit olarak ödeme ya da komisyonu, verdiği paranın üzerine ilave ederek kendisine başvuran kişinin kredi kartından çekmesi biçiminde eylemlerinin gerçekleştirildiğinin kabulünün gerektiği, bu

nedenle bankaya komisyon ödememeleri veya kredi kartı sahiplerinden aldıkları komisyon miktarından az ödemeleri halinde, eylemlerin kazanç elde etmek maksadıyla başkasına ödünç para verme niteliğinde olacağı gözetilerek, sanıkların işyerinde pos cihazı bulunan bankalardan veya Bankalar Arası Kart Merkezi'nden suç tarihlerine göre pos cihazlarından yapılan alışverişler karşılığında komisyon ödeyip ödemedikleri ve ödemişlerse miktarları sorulup gerektiğinde bilirkişiden ek rapor alınarak hâsıl olacak sonuca göre hüküm tesisi gerekirken eksik inceleme ve yetersiz gerekçe ile hükümler kurulması," (5.CD'nin 28.02.2013 tarih ve 3811/1486 sayılı kararı; Akkaya, 2013, s.199-200).

22649/1699 Sayılı Karar

"Vergi Denetmen Yardımcısı... tarafından düzenlenen 22.12.2009 tarihli tutanakta, mükellef olarak yer alan sanığın imzasının bulunmaması ve sanığın tutanak içeriğini kabul etmemesi karşısında, söz konusu tutanağın mükellef imzasının da yer aldığı nüshasının bulunup bulunmadığı araştırılmadan ve Vergi Denetmen Yardımcısı duruşmada dinlenilmeden, mağdurlar Mehmet .., Ali .., Nasuh .. ve... Atar'ın, kendi kredi kartlarını kontör almak için kullandığını beyan ettikleri, Ahmet .., Salih .., Mehmet .. ve .. Özdeş'in tanık sıfatıyla bilgi ve görgülerine başvurulmadan, mağdurlar Mehmet .., Abdullah .. ve .. Kabu'nun dinlenilmeden ya da dinlenilmesinden vazgeçildiğine dair bir karar verilmeden ve sanığın işyerinde pos cihazı bulunan bankalardan veya Bankalar Arası Kart Merkezi'nden suç tarihine göre, pos cihazlarından yapılan alışverişler karşılığında komisyon ödeyip ödemediği ve ödemişse miktarı sorulmadan, eksik inceleme ile yetersiz gerekçe ile hüküm kurulması, Sanık müdafinin savunmasında bahsi geçen, ... hükme esas alınan 18.335,97 TL tutarındaki matrah farkından doğan gelir vergisi ve vergi ziyai cezasının kaldırılması ve sanık hakkında... 3. Asliye Ceza Mahkemesinin 2010/309 Esasına vergi ziyai suçundan dava açıldığının anlaşılması karşısında, söz konusu dosyaların aslı veya onaylı fotokopileri denetime olanak verecek şekilde dosya içine konularak, sanığın hukuki durumunun belirlenmesi gerektiğinin gözetilmemesi," (4.CD'nin 28.01.2013 tarih ve 22649/1699 sayılı kararı; Akkaya, 2013, s.201).

EK 3: Suçun Sübutu İle İlgili Kararlar

8600/5874 Sayılı Karar

“Dava konusu somut olayda ise; katılan Ali S...’ın aşamalarda sapma göstermeyen anlatımlarında, sanıklardan Ahmet Ü..’dan aylık %15 faiz karşılığında parça parça olmak üzere toplamda 10.000 TL borç para aldığını, şikayetçi Özey Ç..’ın polis karakolunda alınan beyanında, sanık Ahmet’ten aylık %15 faiz karşılığında 1.100 TL borç para aldığını ifade etmeleri, sanık ile aralarında yakın akrabalık bağı veya iş ilişkisi bulunmayan bir takım tanıkların da adı geçen sanıktan borç para aldıklarını beyan etmeleri, sanık Ahmet’in işyerinde yapılan aramada genellikle alacaklısı bilinmeyen ancak borçlusu belirli 10 adet çek ve 55 adet senedin ele geçirilmesi, sanık Ahmet’in müdafii huzurunda polis karakolunda alınan ifadesinde, şikayetçi Ali ... İle doğrudan bir alışverişi olmadığını, Özcan T...’un aracı olması ile bu şahsa 6.800 TL ve 7.300 TL meblağlı arkasında Özcan T...’un cirosu olan iki adet çek karşılığında 12.000 TL nakit para verdiğini, diğer şikâyetçi Özey... ile kendisini İbrahim ...’nın tanıştırdığını, bu sanıkla birlikte şikayetçinin işyerine giderek burada kendisine 1.100 TL para verdiklerini, karşılığında 2.000 TL’lik senet aldıklarını, yapılan aramada ele geçirilen senet ve çeklerde adı geçen şahıslara borç para verdiğini, ancak faiz talep etmediğini beyan etmesi, yine sanık İbrahim’in müdafii huzurunda polis karakolunda alınan ifadesinde, 1,5 ay kadar önce Ali S...’ın Ahmet Ü..2in işyerine gelerek paraya sıkıştığını, acilen bankaya borç ödemesi gerektiğini, kendisine bir miktar para lazım olduğunu beyan etmesi üzerine sanık Ahmet’in şikayetçiye borç para verebileceğini ancak faiz almayacağını söylediğini, şikayetçinin de sanığa 2 ayrı çekini teminat olarak vermek suretiyle sanıktan bir miktar para aldığını, bu şahıslara kendisinin aracı olduğunu, diğer şikayetçi Özey Ç..’ın 1.100 TL borç para aldığının doğru olduğunu, ancak kendisinin ve diğer sanığın faiz almadıklarını beyan etmesi, sanık Ahmet’in işyerinde ele geçirilen çek ve senetlerin sayıca fazlalığı, tanık anlatımları ile tüm dosya kapsamında sanıklardan Ahmet’in kazanç elde etmek amacıyla şikayetçilere 2007 yılında ayrı ayrı olmak üzere birden fazla kez ödünç para verdiği, diğer sanık İbrahim’in de sanık Ahmet ‘e müşteri bulmak ve faiz karşılığı borç verilen paradan komisyon almak suretiyle Ahmet’in eylemine iştirak ettiği anlaşıldığından, sanıklar haklarında atılı suçtan açılmış başka bir

kamu davası bulunup bulunmadığı araştırıldıktan ve açılmış ise hukuki kesintinin gerçekleşip gerçekleşmediği tespit edildikten sonra, her iki sanığın da zincirleme biçimde tefecilik suçunda ayrı ayrı mahkûmiyetleri yerine yasal olmayan ve dosyada bulunan kanıtlarla örtüşmeyecek biçimdeki gerekçelerle beraetlerine karar verilmesi,” (5:CD’nin 29/05/2013 tarih ve 8600/5874 sayılı kararı; Akkaya, 2013, s.145).

8614/5873 Sayılı Karar

“Dava konusu somu olayda ise; sanığın, Cumhuriyet Savcılığında alınan savunmasında her iki şikâyetçiye de faiz karşılığında borç para verdiğini, Sorgu Hâkimliğinde alınan ifadesinde sadece şikâyetçilerden Asuman’a faiz karşılığında borç para verdiğini, kovuşturma aşamasında ise Asuman’a 2007 yılında 6.000 TL borç para verdiğini, ancak karşılığında faiz istemediğini, diğer şikâyetçi Nesrin’e ödünç para vermediğini beyan etmesi, şikâyetçi Asuman’ın aşamalarda, kovuşturma aşamasında beyanı alınmayan diğer şikâyetçi Nesrin’in de soruşturma safhasında sanıktan faiz karşılığında borç para aldıklarını beyan etmeleri, 22.05.2008 günlü vergi inceleme raporu, aynı tarihli sanık tarafından da imzalanan tutanak ile tüm dosya kapsamından sanığın kazanç elde etmek amacıyla şikâyetçilere 2007 yılında ayrı ayrı ve birden fazla ödünç para verdiği anlaşıldığından, başkaca bir hususun araştırılmasına gerek kalmaksızın zincirleme biçimde tefecilik suçundan mahkûmiyeti yerine yasal olmayan ve dosyada bulunan kanıtlarla örtüşmeyecek biçimdeki gerekçelerle Bera etine karar verilmesi,” (5.CD’nin 29.05.2013 tarih ve 8614/5873 sayılı kararı; Akkaya, 2013, s.145-146).

7972/5125 Sayılı Karar

“Dava konu somut olayda ise; olayın ortaya çıkış biçimi, şikâyetçi İsmail’İN aşamalardaki anlatımlarında sanıklardan ayrı ayrı olmak üzere faizi karşılığında borç para aldığını ifade etmesi, şikâyetçi beyanlarının tanıklar Okşan, Çetin ve Erdal’ın anlatımları ile doğrulanması, tevil yollu sanık savunmaları, dosyada mevcut tapu kayıtları, çek ve senetler, 14-28.04.2008 günlü tutanaklar ile tüm dosya kapsamından sanıkların kazanç elde etmek amacıyla şikâyetçi İsmail’e 2006 yılında ayrı ayrı ödünç para verdikleri anlaşıldığından, atılı tefecilik suçundan mahkûmiyetleri yerine yasal

olmayan ve dosyada bulunan kanıtlarla örtüşmeyecek biçimdeki gerekçelerle beraetlerine karar verilmesi,” (5.CD’nin 15.05.2013 tarih ve 7972/5125 sayılı kararı; Akkaya, 2013, s.148-149).

11300/12769 Sayılı Karar

“Sanık... Yüce’nin suça konu çeklerin müşterilerle olan ticari ilişkileri nedeniyle verildiği, faizle para vermediğine dair savunması ve... Vergi Dairesi tarafından düzenlenen 23.09.2011 tarihli rapor karşısında, ... Yüce’nin yöneticisi olduğu... Yüce... Şti’nin her türlü ticari defter, evrak, fatura, banka kayıtları ve ilgili belgeler üzerinde ayrıntılı inceleme yapılarak, suça konu şirket ve sanıklarla müşterilerin ve tanık beyanlarında geçen ödemelerin bulunup bulunmadığının, varsa ticari ilişki niteliğinde olup olmadığının, tespit edilen icra dosyalarında belirtilen alacakların şirket kayıtlarında bulunup bulunmadığının belirlenmesi amacıyla üç kişiden oluşan bilirkişi heyetinden alınacak rapor sonucuna göre sanıkların hukuki durumlarının tespiti gerektiği halde, eksik inceleme ile mahkûmiyet kararı verilmesi,” (4.CD’nin 29.04.2013 tarih ve 11300/12769 sayılı kararı; Akkaya, 2013, s.150).

5120/2045 Sayılı Karar

“Vergi Dairesince yapılan inceleme esnasında yoklama memuruna sanıktan faizle borç para aldıklarını beyan eden tanıklar Hüseyin .., Bilal .. ve Çakır’ın oluşa uygun bu ifadeleri, tanıklar İlyas .. ve .. Kahyaoğlu’nun birbiriyle uyumlu ve aşamalarda değişmeyen ifadeleri, sanığın İlyas A.’nin beyanlarını kısmen doğrulayan savunması, Dudu... adına kayıtlı taşınmaz hakkında sanık tarafından başlatılan icra takibi, vergi inceleme raporu ve kolluk araştırması içeriklerine göre sanığa yüklenen zincirleme tefecilik suçunun tün unsurlarıyla oluştuğu ve 5237 sayılı TCK’nın 241/1, 43. Maddeleri gereğince cezalandırılması gerektiği gözetilmeden dosya kapsamına ve oluşa uygun olmayan gerekçelerle yazılı şekilde beraetine karar verilmesi,” (5.CD’nin 20/03/2013 tarih ve 5120/2045 sayılı kararı; Akkaya, 2013, s.153).

EK 4: Eksik İnceleme ve Araştırmayla İlgili Kararlar

3601/1343 Sayılı Karar

“Müşteki soruşturma ve kovuşturma aşamasındaki ifadelerinde; tefecilik yapan sanıktan tarım kredi kurumu borcunu ödemek için aldığı 15.775 TL karşılığı düzenlenen 28.000 TL’lik kambiyo senedini ödeyemeyince aleyhine icra takibi yapılarak 64 koyununun haczedildiğini beyan ettiği, sanık ise müştekiden belgesiz aldığı biçerdöveri, çalışma sezonunda gelirinin paylaşılması için tekrar müştekiye iade ettiğini, satın alırken ödediği 28.000 TL karşılığı olan 20.02.2007 ödeme tarihli senedi icra takibi ile tahsil ettiğini savunduğu, müştekinin yargılama aşamasında verdiği 06.11.2009 tarihli dilekçesinde savunma doğrultusunda beyanını değiştirdiği değerlendirilmekte;”

“Öncelikle tarafların banka kayıtları ile suça konu beyanlarda geçen tüm icra dosyaları ve müştekinin suç tarihlerindeki tarım kredi kurumu dosyası getirtilip, defterler ve banka kayıtları üzerinde ve sanığın savunmasında müştekiden alarak iade ettiğini belirttiği biçerdöverin satışı olup olmadığının tespiti, satış ve iade işleminin varlığı halinde, biçerdöverin çalışabileceği dönem ile icra takibine konu senedin ödeme tarihi nazara alınarak kar paylaşımı olup olmayacağı, işlem sırf iadedden ibaret ise; suç tarihindeki değeri hususunda uzman bilirkişi marifetiyle inceleme yaptırılıp rapor aldırılarak, hayatın olağan akışına ve bilinen ticari kurallara göre faiz ödemesi bulunup bulunmadığı, alışveriş miktarından çok daha yüksek rakamlar için belge ve sözleşme olup olmadığı araştırılmadan, müştekiyi borç para almak için sanığa yönlendiren tanık... Şentürk’ün ve biçerdöverin satıldığı... muhtarı... Güney’in ifadeleri alınmadan eksik inceleme ile hüküm kurulması,” (5.CD’nin 11.03.2013 tarih ve 5800/1740 sayılı kararı; Akkaya, 2013, s.153-154).

3601/1343 Sayılı Karar

“Hükme esas alınan ve aşamalarda değişerek çelişki gösteren müştekinin hazırlıktaki birinci ve Mahkemedeki ifadelerinde, nakit ihtiyacını karşılamak için vadesi gelmemiş 3.000 ve 5.000 TL’lik kambiyo senetlerini %20 iskonto ile sanığa kırdırıldığını, vadesinde ödeme yaptığı halde, sanığın senetleri iade etmeyerek icra takibi

başlattığını, sonraki ifadelerinde ise sanığın kendisine faizle 3 defada 21.000 TL borç para verdiğini beyan ettiği, sanığın savunmasında ise; müştekiye sattığı araç bedeli karşılığı senetlerin verildiğini belirttiği, ancak Mahkemece dava konusu olmayan, tanık... Üğdül'un sanığa verdiğini beyan ettiği 50.000 TL bedelli çek ve boş bononun hükme esas alındığı anlaşılmakla;”

“Öncelikle tarafların banka kayıtları ile suça konu beyanlarında geçen tüm icra dosyaları getirilip, defterler ve banka kayıtları üzerinde ve sanığın savunmasında müştekiye sattığını belirttiği dosya içinde bulunan tarihsiz ve bedelsiz satış sözleşmesine konu aracın suç tarihi değeri hususunda uzman bilirkişi marifetiyle incelem yaptırılıp, rapor aldırılarak, hayatın olağan akışına ve bilinen ticari kurallara göre; faiz ödemelerinin, ayrıca alışveriş miktarından çok daha yüksek rakamlar için düzenlenen belge ve sözleşmelerin bulunup bulunmadığı araştırılmadan, ... Cumhuriyet Başsavcılığının 07.08.2008 tarih 2008/950, 13.03.2008 tarih 2008/305, 06.05.2008 2008/573 Esas nolu iddianameleri açılan kamu davalarının akıbeti araştırılıp ilgili davalar kesinleşmemişse birleştirilerek sanık hakkında TCK'nın 43. Maddesinin uygulanıp uygulanmayacağı tartışılmadan eksik inceleme ile yazılı biçimde hüküm kurulması,” (5.CD'nin 25.02.2013 tarih ve 3601/1343 sayılı kararı; Akkaya, 2013, s.155-156).

1564/2830 Sayılı Karar

“Yargılamaya konu somut olayda; Onur... İsimli kişinin 02.11.2006 tarihinde evinde yaralı olarak bulunması üzerine yapılan soruşturmada; kriminal rapora göre Onur'un eli ürünü olduğu tespit edilen ‘tefeciden %8 faizle 100 milyar borç aldığı, işleri iyi gitmediğinden borcu ödeyemediği, tefecinin kendisini sıkıştırdığı, bürosuna öldürmeye gittiği, Ahmet ...’a ait olan çekleri kendisinin imzalayıp tefeciye verdiği, imzanın Ahmet’e ait olması nedeniyle ona bir zarar gelmeyeceği, Adli Tıbbın imzaları çözeceği’ şeklindeki notlar, Onur'un iş ortağı ve yakın arkadaşı olan Ahmet'in, soruşturma aşamasındaki ‘Onur'un 13 ay önce tefeciden 100 milyar aldığı, aylık 8 milyar para ödediği, üç adet çekini tefeciye verip kendisini de kefil gösterdiği, ancak işleri iyi gitmediğinden borcu ödeyemediği’ şeklindeki anlatımı ile duruşmadaki ‘şirketine ait 3 adet çek yaprağının Onur tarafından keşide edilip sanığa verildiğini, sanığın ciro silsilesinde yer aldığını, ... 4. İcra Müdürlüğünün 2006/15036 dosyası

üzerinden takip yapıldığını, çekteki imzaların kendisine ait olmaması nedeni ile savcılığa şikayette bulunduğunu' belirtmesi, Onur'un kardeşi ve arkadaşı olan tanıklar Fatih .. ile .. Gökçek'in, 'Onur'un Kemal adındaki bir tefeciden para aldığı, her ay 8 bin TL ödeme yaptığı, borcu ödeyememesi nedeni ile tefecinin Onur'u sıkıştırdığı' yönündeki anlatımları, sanığın, Onur'u tanımadığı, Ahmet... ile binanın dekorasyon ve perde işinin yapılması hususunda anlaşmış olduğunu, para verdiğini, Ahmet'in nakit parası olmadığından 108.000,00 YTL borcu karşılığında mağdur Onur... ve Yasemin ...'e ciro ettirerek, ortağı Zafer ...'e çek verdiğini, çekin tahsili için İcra Müdürlüğüne takibe koyduğunu, Ahmet .., imza inkarında bulunarak takibi durdurduğunu savunması birlikte değerlendirildiğinde; Onur'un iş ortağı olan tanık Ahmet Galip tarafından keşide edilmiş gibi gösterilen çeklerdeki yazı ve imzaların Onur'un eli ürünü olup olmadığı araştırılarak sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, 'Onur ..'a faiz karşılığı ödünç para verdiğinin ve tefecilik yaptığının saptanamadığı, tefecilik suçunun oluşabilmesi için sanığın bir kişiye birçok kez ya da birçok kişiye faiz karşılığı ödünç para verip, tefeciliği kazanç elde etmeye yönelik meslek haline de getirmesinin gerektiği, olayda ise bu hususun da saptanamadığı' şeklindeki dosyada bulunan kanıtlarla örtüşmeyecek biçimdeki gerekçelerle beraat kararı verilmesi," (4.CD'nin 04/02/2013 tarih ve 1564/2830 sayılı kararı; Akkaya, 2013, s.159-160).

1326/30768 Sayılı Karar

"17.03.2008 tarihli vergi denetmeni Ahmet... imzalı tutanakta, tanık... Aladağ'ın anlatımında, ... Şenirmak 'tan faiz karşılığında borç para aldığını, karşılığında da alacaklı kısmı boş olan dokuz adet senet verdiğini, bu senetlerdeki alacaklı kısmının sanık Alaattin .. adına doldurulup işleme konulduğunu, olayla ilgili arkadaşları olan... Gürcan ve... Cengiz'in bilgileri olduğunu belirttiğinden anlatımında geçen faiz karşılığı borç para aldığı iddia edilen Muhsin .. ve olayla ilgili bilgileri olduğu söylenen .. Gürcan ve .. Cengiz'in tanık sıfatıyla yöntemince beyanlarına başvurulup ayrıca atılı tefecilik suçunun işlenip işlenmediğinin tespiti için yeterli zabıta araştırması yaptırılıp, sanık yararına icra müdürlüklerinde yapılmış ve yapılmakta olan icra takip dosyaları bulunup bulunmadığı sorulup, varsa bu dosyalar getirtilip incelenerek sonucuna göre sanığın hukuki durumunun belirlenmesi gerektiği gözetilmeden eksik araştırma ile

beraat kararı verilmesi,” (4.CD’nin 18.12.2012 tarih ve 1326/30768 sayılı kararı; Akkaya, 2013, s.165-166).

2171/30427 Sayılı Karar

“Şikâyetçi... Karahan’ın sanığı faizle borç para vermesi nedeniyle tanıdığını, 2005 yılından itibaren faizle borç almaya başladığını, borcu ödeyemediğinde yeni senetler imzaladığını, 2006 yılında 2.000 TL’lik senet verdiğini ve %25 faiz kararlaştırdıklarını, sonradan faiziyle borcunu ödemediğini ifade ettiği, şikâyetçi... Karahan’ın annesi tanık... Karahan’ın sanık ve bir arkadaşının gelerek oğlunun borcu var ödeyin yoksa oğlun için iyi olmaz dediğini beyan ettiği, sanığın da hazırlıkta şikâyetçi... Karahan’ faizsiz 2.000 TL borç verdiğini savunduğu, mağdur... Bozdoğan’ın sanıktan faizle borç para aldığını hazırlıkta ayrıntılı olarak ifade ettiği, şikâyetçi... Ataköy’ün sanıktan 20.000 TL borç aldığını ve sonuçta 80.000 TL’lik senet verdiğini borcu ödemekte zorlanınca tehdit edildiğini ifade ettiği, sanığın ise şikâyetçi... Ataköy’e ortak zeytinlik almak için para verdiğini savunduğu, sanıkta alacaklı kısmı boş bırakılmış borçlusunu... Ataköy olan 3 adet senet ele geçirildiği anlaşıldığından, tün deliller birlikte değerlendirildiğinde,”

“Sanığın aralarında herhangi bir yakınlık ve iş ilişkisi bulunmayan şikâyetçi... Karahan’ a faizsiz borç para vermesinin hayatın olağan akışına aykırı olduğu gibi anılan şikâyetçinin ve tanık... Karahan’ın birbirini doğrulayan anlatımlarının şikâyetçi... Karahan’ın sanıktan faizle borç para aldığını ortaya koyduğu,”

“Aynı şekilde şikâyetçi... Ataköy’ün sanıkla ortak taşınmaz alacak kadar aralarında bir iş ve arkadaşlık ilişkisi bulunmaması, verilen 20.000 TL paranın sonuçta 80.000 TL olarak geri alınmak üzere birden fazla alacaklı kısmı boş bırakılmış senet düzenlenmesi ve ileri sürülen satışa dair hiçbir belge düzenlenmemesi de, hayatın olağan akışına ve ortaklık ilişkisinin gereklerine tamamen aykırı olup, şikâyetçinin anlatımlarının olaya uygun olduğunu ve ortak zeytinlik satın almak için sanıktan para almayıp faiz karşılığı borç para aldığını gösterdiği,”

“Tüm bunlara göre, sanığın şikâyetçilere ve mağdura, kazanç elde etmek amacıyla fazi karşılığı borç para vermek suretiyle TCK’nın 241/1. ve 43/2. Maddelerine uyan zincirleme tefecilik suçunu işlediği sabit olmasına karşın, yerinde olmayan gerekçe ile

beraat kararı verilmesi,” (4.CD’nin 17.12.2012 tarih ve 2171/30427 sayılı kararı; Akkaya, 2013, s.166-167).

18600/19249 Sayılı Karar

“5237 sayılı TCK’nın 241. Maddesinde düzenlenen tefecilik suçunda, kazanç elde etmek amacıyla başkasına ödünçpara verilmesi yeterli olup, ayrıca birden fazla kişiye sistemli olarak faiz karşılığı ödünç para verilmesinin suçun unsuru olarak aranmaması karşısında; sanığın kazanç elde etmek amacıyla başkalarına ödünç para verip vermediğinin kolluk aracılığıyla araştırılması, bulunması halinde borç verdiği kişilere karşı balattığı icra takipleri olup olmadığının tespiti, var ise ilgili icra dosyalarındaki borçlular dinlenerek senet miktarlarının asıl borcun karşılığını mı oluşturduğu ve alınan borç için faiz öngörülüp öngörülmediğinin araştırılıp saptanması ayrıca sanıkların evinde ve işyerinde yapılan aramada ele geçirilen senet ile ajandada yer alan borçlular olanaklı bulunduğu takdirde dinlenerek, suça konu senetleri ve ajandada yer alan meblağları sanıklar .. Ekdemir ve .. Ertunç’a hangi borç sebebiyle verdikleri açıklattırılıp sonucuna göre sanıkların hukuki durumunun tayini gerekirken, sadece senet ve ajandada yer alan borçlulardan dört kişinin ifadeleri ile yetinilerek eksik inceleme ile beraat kararı verilmesi,” (4.CD’nin 02.10.2012 tarih ve 18600/19249 sayılı kararı; Akkaya, 2013, s.167).

EK 5: Eski ve Yeni Yasa İle İlgili Kararlar

1995/207236 Sayılı Karar

“Sanık hakkında tefecilik suçundan açılan davada, Özel Daire ile Yeral mahkeme arasındaki uyuşmazlık suçun sübutuna ilişkindir” (Akkaya, 2013, s.187).

“Şikâyetçi tarafından keşide edilerek sanığa verilen 14.04.1993 tarihli 17.500.000 lira meblağlı çekin karşılıksız çıkması üzerine, şikâyetçi hakkında yapılan soruşturma sırasında Cumhuriyet Savcılığında 14.06.1993 günü sanık sıfatıyla ifadesi alınan şikâyetçi, ‘konfeksiyon işi ile uğraşırken 1992 yılı Temmuz ayında paraya ihtiyaç olunca sanıktan aylık %10 faizle borç para aldığını, sanığın mark bozdurarak 16.000.000 lira verdiğini, para alınırken kimsenin olmadığını ve olayı sonradan kendi babası Orhan ile arkadaşı Sefa’nın öğrendiğini, sanığın başkalarına faizle borç para verip vermediğini bilmediğini’ söylemiştir. Duruşmada alınan ifadesinde ise, ‘Birer ay ara ile iki kez borç para alıp karşılığında çek ve senet verdiğini, icraya verilince sanıktan şikâyetçi olduğunu, daha sonra başkalarına da borç para verdiğini öğrendiğini, sanığı işyerinde çalışıyormuş gibi gösterip primlerini sanıktan alıp sigortaya yatırdığını, verdiği çek ve senetin bu olayla ilgisi olmadığını’ beyan etmiştir (Akkaya, 2013, s.188). Almaya’da çalışıp yurda dönüş yapan sanık, emekli olabilmek amacıyla şikâyetçinin önerisini kabul ederek sigorta primlerini ödemesi için ona 8.000 mark verdiğini, şikâyetçinin işyerinde çalışıyor gösterildiğini, emeklilik işi olmayınca verdiği paraya karşılık çek senet aldığını, icra takibine geçince, buna karşın şikâyetçinin kendisini tefecilikle suçladığını savunmuştur (Akkaya, 2013, s.188). Şikâyetçinin babası olan tanık Orhan, olayı sonradan oğlundan öğrendiğini, tanık Sefa ise, paranın geri ödenmesi konusunda aracılık ettiğini, ihtilaf konusu 36.000.000 liranın ne kadarının faiz ne kadarının borç olduğunu bilmediğini, tefecilik yaparak Mehmet’in iflasına sebep olan sanığın; kocası Almaya’da bulunan bir kadından 8.000 mark alarak verdiğini söylediğini, daha sonra Avukat Ahmet’in bürosunda buluştuklarını, hazırlanan antlaşmanın kendisinde kaldığını beyan etmişlerdir” (Akkaya, 2013, s.188).

“Tanık Halis, taraflar arasında bir para meselesi olduğunu, Emine, Ali, Ünal ise, şikâyetçiye sigorta primini yatırması için mark verildiğini bildirmişlerdir. Avukat

Ahmet ise, yazıhanesinde toplanan taraflarla konuştuğunu, şikâyetçinin mevcut borcun sigorta yapmak için alınan paradan kaynaklandığını söylediğini, borç ödendiğinde sanığın karşılıksız çek keşide etmek suçundan şikâyetçi hakkında açılan davada şikâyetini geri aldığı, şikâyetçinin de tefecilikten bahisle yaptığı şikâyetini geri aldığına ilişkin hazırlanan yazıyı imzaladığını, bir başka gün ise antlaşma başlığı altında hazırladığı fakat henüz imzalanmamış olan yazıyı tanık Sefa'nın aldığı, ödeme süresinin sanık tarafından uzatılmaması halinde tefecilikten bahisle tanıklık yapacağını ve yalancı tanık bulacağını söylediğini istediği halde yazıyı vermediğini anlatmıştır. Tanık Mehmet ise, sanıktan faizle borç para almadığını, faizle para verdiğini görmediğini, iş karşılığı para aldığı, işi yapamayınca iki sene sonra parayı iade ettiğini söylemiştir” (Akkaya, 2013, s.188).

“Dosya içeriğine göre, sanığın savunmasının aksini gösterir, cezalandırılmasına yeterli ve kesin kanıt bulunmamaktadır. Sanık, şikâyetçinin işyerinde sigortalı işçi olarak gösterilmesi için para verdiğini söylemiş, bu beyanı tanıklarca da doğrulanmıştır. Şikâyetçi de, sanığı işçi olarak yanında gösterdiğini, sigorta primleri sanıktan alıp ödemediğini bildirmiştir. Sosyal Sigortalar Kurumu Afyon Sigorta Müdürlüğünün yazısında ise, şikâyetçinin işyerinde 1992 yılının 5-8. Aylarında çalışan sanık için tahakkuk eden prim borçlarının ödenmediği, tahsili için icra takibine geldiği bildirilmiştir. Şikâyetçi, söz konusu parayı ibraz edilen dilekçeyi de imzalamıştır. Şikâyetçi ve iddia tanıklarının beyanları çelişkilidir. Öte yandan tefecilik suçunun oluşması için gereken; birden fazla kişiye sürekli ve sistemli bir biçimde faiz karşılığı ödünç para verme koşulu da gerçekleşmemiş, sanığın birçok kişiye faiz karşılığı ödünç para vermek suretiyle kendisine çıkar sağladığı saptanamamıştır. Bu itibarla, yüklenen suçu işlediğine dair her türlü kuşkudan uzak ve kesin kanıt bulunmayan, yasal unsurları da oluşmayan suçtan sanığın beraatine karar verilmesi gerektiğinden direnme hükmü bozulmalıdır.” (CGK. nun 03.07.1995 tarih ve 1995/207236 sayılı kararı; Akkaya, 2013, s.189-190).

5898/10395 Sayılı Karar

“Tefecilik suçuna ilişkin ceza uygulaması, eylemlerin 01.06.2005 tarihinden önce veya sonra gerçekleştirilmesine göre farklılık göstermektedir. Anılan suç,

a) 765 sayılı T.C.Y.'nin yürürlükte olduğu dönemde, Y.C.G.K'nın 03.07.1995 ve 1995/207-236 sayılı kararında da belirtildiği üzere birden fazla kişiye sürekli ve sistemli bir biçimde faiz karşılığı ödünç para vermek suretiyle çıkar sağlanması bir başka deyişle sanığın ödünç para verme işini meslek haline dönüştürmesi durumunda oluşmaktadır ve yaptırımını 2279 sayılı Yasanın 2520 sayılı Yasa ile değişik 17. Maddesinde düzenlenmiştir.

b) 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı T.C.Y.'nin 241. Maddesinde suç; 'Kazanç elde etmek amacıyla başkasına ödünç para veren kişi, ...' biçiminde tanımlanmıştır. Yeni düzenlemeye göre bu suçun oluşması için sanığın yalnızca bir kişiye ödünç vermesi yeterli olup bu işi meslek haline dönüştürüp dönüştürmemesinin önemi yoktur. Bu nedenle suçun temadi ettiğinden ve birden fazla kişiye ödünç para verilmesinin tek suç oluşturduğundan bahsedilemeyecektir. İncelenen somut olay açısından, Finike Aliye Ceza Mahkemesinin 2007/278 ve 2007/540 esas sayılı dava dosyaları, Yargıtay denetimine olnak sağlayacak biçimde getirtilip dosya içerisine konularak, üç dosyadaki faizle borç para verilen kişiler ile borç verme tarihlerinin kesin biçimde saptanması, 01.06.2005 tarihinden önce ve sonra gerçekleştirilen eylemler, sanık hakkındaki üç iddianamenin düzenlenme tarihleri de gözetilerek gruplandırıldıktan sonra, aynı fiil nedeniyle daha önce verilmiş bir hüküm veya dava olup olmadığının irdelenmesi, sanık tarafından gerçekleştirildiği belirlenen faizle borç para verme fiillerinin tamamının, önceki paragraflarda yapılan açıklamalar ışığında ayrı ayrı değerlendirilmesi, eski dönemde işlenen suç açısından lehe yasa karşılaştırılmasının yapılması, yeni dönemdeki suçlar yönünde suç çokluğunun ve T.C.Y.'nin 43/2 maddesinin uygulama olanağının tartışılması ve sonucuna göre sanığın hukuki durumunun belirlenmesi gerekirken, eksik soruşturma ve yetersiz gerekçeyle hüküm kurulması," (4.CD'nin 03.05.2012 tarih ve 5898/10395 sayılı kararı; Akkaya, 2013, s.191-192).

EK 6: Siirt KOM Şube Müdürlüğü Bilgi Cevabı

KOM EBYS : 27629096-67832/22119/2016.28887.120943

T.C.
SİİRT VALİLİĞİ
İl Emniyet Müdürlüğü

KOM - SİİRT Kaçakçılık Ve Organize Suçlarla Mücadele
Şube Müdürlüğü - SİİRT Mali Suçlar Büro Amirliği
15.02.2016 17:08 - 27629096 / 22119 /
2016.28887.120943

Sayı : 27629096-67832/22119

Konu : Tez Çalışması

SİİRT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne)

İlgi :28.01.2016 tarihli ve 55021652-302.08.01- sayılı yazı

İlgi sayılı yazı gereği; İktisat Anabilim Dalı, Bölgesel Kalkınma İktisadı Bilim Dalı tezli yüksek lisans öğrencisi Neşe ÖZEL KOCA'nın yürütmekte olduğu "Kayıtdışı Ekonomi - Siirt Örneği" konulu tez çalışması kapsamında "Siirt İlinde Tefecilik" çalışması hakkında Şube Müdürlüğümüzden istenilen bilgiler yazımız ekinde gönderilmiş olup;

Bilgilerinize arz ederim.

İlker ARSLAN
İl Emniyet Müdür Yrd.
2.Sınıf Emniyet Müdürü

EK:
Tefecilik Hakkında (3 Sayfa)

Yenimahalle Cengiz Topel Cad. No:18 SİİRT

Telefon:0484 223 22 82

E-posta:287474@kom.gov.tr

İrtibat:287474@kom.gov.tr

Faks:0484 223 37 55

Elektronik Ağ: www.kom.pol.tr

Bu belge 5070 sayılı elektronik imza kanuna göre güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Evrakın elektronik imzalı suretine <http://e-belge.kom.gov.tr> adresinden dbf4206f-9ebf-4a8c-914f-7921874c1df8 kodu ile erişebilirsiniz.

TEFECİLİK

1- Siirt ilinde paraya ihtiyaç duyan bir kişi tefecilere nasıl ulaşır?

-Tefecilik yapan şahısların genelde olarak takıldıkları bir mekân (Kahvehane tarzı) veya kendilerine ait herhangi bir isim altında dükkân, yazıhane, büro bulunmaktadır ve bu şahıslar çevresindeki kişilerce faiz karşılığı borç para verdiği bilinmektedir. Nakit paraya ihtiyacı olan şahıslar çevreden duydukları bu şahısların buldukları mekânlara giderek bu şahıslarla görüşmekte ve ihtiyacı olan parayı almaktadırlar. Bazı durumlarda ise tefeciler paraya ihtiyacı olan zor durumda kalmış şahısları çevrelerinden duyduklarında, kendileri bu şahısları bulmakta ve borç para verme teklifinde bulunmaktadırlar.

2- Siirt ilinde Klasik tefecilikte sistem nasıl işlemektedir? Faiz oranları nasıl belirlenmektedir?

-Yukarda izah edildiği şekildi tefeciler ile paraya ihtiyacı olan şahıslar bir araya gelmekte ve alınacak paranın miktarı ve ödeme süresini aralarında konuşarak anlaşmaktadırlar. Şahsın içinde bulunduğu zor durumdan da faydalanarak verilen paraya karşılık mağdurların teminat olarak menkul veya gayrimenkul gibi maddi değerleri ipotek vermekte, mağdurların aldıkları borç miktarına ilave olarak faiz miktarının da eklendiği tutardaki senetleri veya boş senetleri imzalamaktadırlar. Faiz oranları mağdur şahsın durumuna, ödeme sürelerine, teminat olarak verdiği değerlere ve kefil olan şahıslara göre değişmektedir. Ancak genel olarak hiçbir prosedür gerektirmediği için banka faizlerinin daha üstünde olduğu ve ödemeler geciktikçe de katlandığı anlaşılmaktadır.

3- Siirt ilinde tefeciden para alan bir kişi tefeciye olan borcunu nasıl ödemektedir?

-Eğer nakit olarak ödeyecekse elden ödemekte ya da ev, arsa, tarla, araba gibi menkul veya gayrimenkul değerlerinin tefecilere devrini yapmaktadırlar.

4- Tefeciye borcunu ödeyemeyen bir kişinin yasal yollara başvurma süreci nasıl gerçekleşebilir?

-Mağdur şahıslar veya yakınları savcılık veya emniyet birimlerine doğrudan başvurup şikâyetle bulunabileceği gibi herhangi bir ihbar kanalını (155 ihbar hattı, Mail ihbarı, Bimer başvurusu vb.) kullanarak başvuru yapabilmektedir.

5- Siirt ilinde 2010 yılından itibaren tefecilik olayı ile emniyete yapılan başvuru sayısı kaçtır? Yıllara göre dağılımı nedir?

2010 da 9 adet, 2011 de 8 adet, 2012 de 5 adet, 2013 de 7 adet, 2014 de 10 adet, 2015 de 2 adet olmak üzere toplam 41 adet

6- 2010-2015 yılları arasında Siirt ilinde yapılan klasik tefecilik oranı nedir?

40 adet

7- 2010-2015 yılları arasında Siirt ilinde Tefecilik suçundan adli soruşturma başlatılan şüpheli şahısların sayısı nedir?

2010 da 23 kişi, 2011 de 44 kişi, 2012 de 12 kişi, 2013 de 61 kişi, 2014 de 30 kişi, 2015 de 3 kişi

8- 2010-2015 yılları arasında Siirt ilinde tefecilik mağdurlarının verdikleri ifadelerde tefecilerden para alma nedenleri nelerdir?

-Mağdur şahıslar yaşadıkları maddi sıkıntılardan kurtulmak için aşağıda yer alan nedenlerden dolayı tefecilere başvurmaktadır.

- Acil nakit paraya ihtiyacı olan şahıslar tefecilerden para almak hiçbir prosedür gerektirmediği,

- Bankalarca yasaklı listesinde bulunduğundan dolayı kredi kullanamadığı,
 -Tefecilerden alınan paranın bazı kesimlerce dini açıdan faiz olarak algılamadığı
 (bankalara kıyasla) gibi nedenlerden dolayı tefecilerden para almaktadır

9- Siirt ilinde Emniyet mensuplarının tefecilik olaylarında müdahale edemedikleri durumlar nelerdir?

-Tefecilik yapan şahıslarla hakkında mağdur şahıslardan herhangi bir müracaat olmadığı bazı durumlarda suçun öğrenilmesi ve müdahale edilmesi mümkün olmamaktadır. Yine yapılan tahkikatlar esnasında mağdur şahıslar tefecilerle aralarında anlaşarak (verilen paranın faizini sildirmek gibi), emniyete gelip şikayetini geri çekebilmektedirler.

10- Siirt ilinde tefecilik yapma şüphesiyle gözaltına alına kişilerin kendilerini savunma yöntemleri nelerdir?

- Verilen parayı faiz karşılığı değil iyi niyetli olarak borç karşılığı verdiklerini
 - Mağdur şahıslara resmîyette gözükmeyen canlı hayvan, tahıl, eşya vb. şeyler sattıklarını ve buna karşılık mağdur şahısların borçlu olduğunu,
 - Veya üçüncü şahıslardan mağdur şahıslara devreden alacaklarını tahsil ettiklerini

11- Siirt ilinde tefecilik nedeniyle yaşanan intihar olayı var mıdır?

- 2013 yılı başlarında ilimizde meydana gelen ve şube müdürlüğümüz tarafından tefecilik suçundan tahkikat yapıp savcılığa gönderilen bir adet intihar olayı vardır. Bunun dışında birkaç tane intihar olayı tefecilikten kaynaklandığı duyuları alınsa yapılan çalışmalarda somut delil elde edilememiştir.

12- 2010-2015 yılları arasında tefecilik yapan kişilerin yasadışı olaylar yüzünden gözaltına alınma sayıları nedir?

Böyle bir istatistik Şube Müdürlüğümüzde bulunmamaktadır.

13- Siirt ilinde aşiretlerin tefecilik üzerinde etkisi var mıdır?

-Aşiretlere mensup şahıslar yaptıkları tefe karşılığı verdikleri paraların mağdur şahıslardan tahsilinde mensup oldukları aşiretin nüfuzunu kullanarak mağdur şahıslara baskı yapmaktadırlar.

14- Siirt ilinde resmi kayıtlara geçen tefecilik ne zaman başlamıştır?

- Savcılıktan öğrenilebilir

14-Siirt ilinde tefecilerin kendi aralarında sistem nasıl işlemektedir? (bireysel mi örgüt olarak mı, çalışmaktadırlar?)

-Tefecilikte özellikle verilen paraların mağdur şahıslardan tahsilinde sorunlar yaşandığı ve bu paraların birçoğu mağdur şahıslara yapılan baskılar ile tahsil edildiği için tek bir şahsın bu paraları tahsil etmesi mümkün değildir. Dolayısı ile daha çok aile bireylerinin oluşturduğu 3-4 kişilik veya daha fazla gruplar Tefecik işi yapmakta, bu şekli ile bazı örgütsel yapılarda ortaya çıkmaktadır. Çok nadir olmakla birlikte bireysel tefecilik yapan şahıslarda bulunmaktadır.

15-Siirt İlinde tefecilik olayı sebebiyle yaşanan cinayet olayları var mıdır? (var İse sayısı)

-Son yıllarda Tefecilik yüzünden işlenen bir cinayet olayı kayıtlarımızda yoktur.

16-Şans oyunlarının tefecilik ile ilişkisi var mıdır?

-Şans oyunları genellikle maddi açıdan zor durumda olan ve bu durumdan kurtulmak için bir çıkış arayan şahısların başvurduğu bir şeydir. Dolayısıyla Tefecilikten kaynaklanan borcunu kapatmak için mağdur şahıslar şans oyunlarına yönelebilmekte, elinde kalan son miktarlar da şans oyunlarına yatırabilmektedirler.

17-2010-2015 Yılları arasında Siirt ilinde yapılan pos tefeciliği istatistiği nedir?

-Pos Tefeciliğinin ayrıca istatistiği yoktur.

18- 2010-2015 yılları arasında Siirt İlinde pos tefeciliğinden yakalanan kişi sayısı nedir?

-Pos Tefeciliğinin ayrıca istatistiği yoktur.

19-2010-2015 yılları arasında Siirt ilinde tefecilik suçunda adliyeye sevk edilen fezleke sayısı nedir?

- 41 adet.

20-2010-2015 yılları arasında Siirt itinde tefecilik üzerine yapılan operasyon sayısı nedir?

- 6 adet.

21-2010-2015 yılları arasında Siirt ilinde yapılan operasyonlarda ele geçirilen para, çek, senet altın, kredi kartı sayısı nedir?(yıllara göre dağılımı)

2010

Çek-4

Borç Senedi-36

Sahte Çek-2

Banka Hesap Cüzdanı-3

Dekont-3

2011

Çek Yaprakları-7

Çek-2

Tapu Senedi ve Fotokopisi-38

Borç Senedi-8

Banka Dekontları -40

Teminat Senedi-14

Kredi Kartı-1

2012

Çek Yaprakları-4

Sahte Çek-2

Tapu Senetleri-5

Borç Senedi-2

2013

Çek-2

Tapu senedi-20

Borç Senedi-70

2014

Çek Yaprakları-1

Borç Senedi-22

Sahte Senet-1

2015

Sahte Çek-3

Borç Senedi-2

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Neşe ÖZEL KOCA
Doğum Yeri ve Tarihi	Siirt 13/01/1987
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Gaziantep Üniversitesi
Y. Lisans Öğrenimi	Siirt Üniversitesi
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce - Arapça
İş Deneyimi	
Stajlar	Halkbankası A.Ş. Siirt Şubesi
Çalıştığı Kurumlar	Yapı kredi Bankası A.Ş. Siirt Şubesi
İletişim	
E-Posta Adresi	neseozel@windowslive.com
Tarih	28/04/2017